The Journal of
THE TANJORE SARASVATI MAHAL LIBRARY

EDITED BY

S. GOPALAN, B. A., B. L.,
Honorary Secretary,
T. M. S. S. M. Library, Tanjore.

Vol. XIII **No. 1.**

PUBLISHED WITH THE PERMISSION OF
THE ADMINISTRATIVE COMMITTEE OF THE LIBRARY.

A. C. 1959. S'aka 1881.

Annual Subscription Rs. 4.

CONTENTS

No.		Pages.
1.	Editorial	
2.	Āyurvēda–Its place in the world of Medicine —Sri K. Vāsudēva S'āstri B. A.,	1–4
3.	வேதவிஜ்ஞானம்– 11 "மரம் பயப்படுகிறது" —நாவல்பாக்கம் ஸ்ரீ தேவநாதாச்சாரியர்	5–6
4.	S'āharājaguṇānuvarṇanam–शाहराजगुणानुवर्णनम् —Sri P. V. Varadarāja S'arma, M. A.,	1–10
5.	सूक्तिमालिका–श्रीनारोजीपण्डितविरचिता द्राविडानुवादेन सहिता । ஸ்ரீ நாரோஜீ பண்டிதரால் இயற்றப்பட்ட ஸூக்திமாலிகை. தமிழுரையுடன். —நாவல்பாக்கம் ஸ்ரீ தேவநாதாச்சாரியர்	1–8
6.	திருச்சோற்றுத்துறைத்தலபுராணம் —வித்துவான் திரு. இராம. கோவிந்தசாமி பிள்ளை	25–40
7.	वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी-भट्टोजिदीक्षितकृता An Analysis in English by late Sri P. V. Nāganātha S'āstri (continued from Vol. XII. No. 3.) —Sri N. S. Dēvanāthāchāriar, Meemāmsā S'irōmani.	123–130
8.	தன்வந்தரி வைத்யம்—Dr. S. Venkatarajan, L. I. M.	33–48
9.	श्रीमद्भागवत-माधवात्मजकृतमराठीभाषान्तर-प्रथमस्कन्ध —Sri G. Nāgarāja Rao.	65–80
10.	Muktikāntāpariṇayamu by Paramānandatīrtha —Sri V. Sundara S'arma.	4+39=43
11.	Notes on Manuscripts (Sanskrit)—Sri Rāmābhyudaya —Sri V. Sundara S'arma.	1–4
12.	" " (Hindi)—Sūryapurāṇ of Tulasīdās —"Svānand"	5–7
13.	Our Exchanges	1–2

THE JOURNAL OF
THE TANJORE SARASVATI MAHAL LIBRARY.

Vol. XIII. A. C. 1959 S'aka 1881 No. 1

EDITORIAL.

Among the articles of interest in this issue are the one on the 'Place of Āyurvēda in the World of Medicine', in English, and the other on 'Scientific lore in the Vēdas', in Tamil. A new serial in Sanskrit consisting of verses on various topics like Nīti (wise conduct), Daiva (destiny), Sujana (Men of virtue) and Durjana (Men of vice), with Tamil translation has been begun in this issue. A Sanskrit manuscript containing a short account of the life of Shahji Rāja of Tanjore is published in full with an introduction in English. A Yakṣagāna in Telugu entitled 'Muktikāntāpariṇayamu' is another work which has been printed in full. The subject matter of the opera is the rejection of all other paths to Mukti (Salvation) in favour of the path of 'Advaita' or 'Non-duality'. 'Mukti' is depicted as a princess courted by all the protogonists of various schools of philosophy but her choice falls on the protogonist of Advaita. The author, one Paramānandayati, well versed in Advaita and author of many philosophic works in Telugu, seeks to establish the supremacy of Advaita over other systems of philosophy in the course of the opera. The other series that appeared in the prior issues have all been continued in this issue except Sangīta Makaranda which will be continued in the next issue.

S. GOPALAN,
Editor.

Statement about ownership and other particulars about newspaper 'JOURNAL OF THE TANJORE SARASVATI MAHAL LIBRARY' to be published in the first issue every year after the last day of February.

FORM IV.

(See Rule 8)

1.	Place of Publication	Tanjore
2.	Periodicity of its publication	Three issues in a year.
3.	Printer's name	Sri S. N. Panchanada Iyer.
	Nationality	Indian.
	Address	Managing Director, Sri Vani Vilas Syndicate Ltd., SRIRANGAM, Tiruchirapalli-6.
4.	Publisher's Name	Sri S. Gopalan.
	Nationality	Indian.
	Address	Honorary Secretary, T. M. S. S. M. Library, Tanjore.
5.	Editor's Name	Sri S. Gopalan,
	Nationality	Indian.
	Address	Honorary Secretary, T. M. S. S. M. Library, Tanjore.
6.	Names and addresses of individuals who own the newspaper and partners or share-holders holding more than one percent of the total capital.	The Administrative Committee of the T. M. S. S. M. Library, Tanjore.

I, S. Gopalan, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

Dated: 5—3—1959

S. GOPALAN,
Signature of Publisher.

Ayurveda - Its place in the World of Medicine.

K. VĀSUDĒVA SĀSTRI

It is a strange phenomenon in our country that the Āyurvēdic system of medicine which has been serving the whole of India for the last so many centuries and has given spectacular proof of its efficacy in hundreds of cases given up by the other systems, has yet to fight its way for recognition of its rightful place in the world of medicine. Its peculiar difficulty is that it has to face criticism from people who do not care to study the system well before launching on such criticism.

It is freely criticised as unscientific. That the system has generalised practically all ailments under the excess or deficit of the three factors which are most important among products of digestion, which circulate throughout the body and perform important functions, is not unknown to the critics. The word Science means 'generalised knowledge' and in that sense, nothing can beat the masterly generalisation of ailments achieved by Āyurvēda that has stood the test of time. The word 'Scientific' appears to be used by the critics in another sense. They mean by science, occular demonstration leading to the inference of the fact in question. Even according to this definition, verification of the statements in our Āyurvēdic texts can easily be made and their truth tested. 'Give the dog a name and hang it' seems to be the rule among the critics. This attitude has first to be fought against.

The majority of supporters of Āyurvēda among the educated men support the system after granting the vociferous condemnation that the system is not scientific. 'The system may not be scientific', they say, 'but there are many valuable recipes in it which work wonderful cures and they require to be investigated and added to the store of medical knowledge. These recipes may be merely empirical, but all the same they are valuable'.

Another way in which Āyurvēda is supported is in this wise:- "The drugs and recipes in Āyurvēda are cheap and are indigenous and often we find cheap indigenous substitutes for costly foreign medicines and the former have therefore to be encouraged." A third line of support is that the Āyurvēdic recipes being indigenous are more suited to the constitution of our countrymen and countrywomen.

All these supporters are generally apologetic in their attitude and we have to congratulate ourselves when the minister-in-charge is prepared to grant that the indigenous system has some valuable remedies that require to be investigated and encouraged.

Unless we go deeply into the special points emphasized in the various systems of medicine and also note the strong and weak points in each of the

several systems, we shall not be able to assess the real value of Āyurvēda and ascertain its place in the world of medicine.

Homoeopathy has made a special study of the symptoms that occur in the system and know how to cure the symptoms whatever be the original cause of the symptoms. The genesis of the system, as we all know, arose in the conviction of Hahnemann, the originator, that the drugs that are generally administered by doctors for curing patients may have other baneful consequences not yet studied and it was necessary to administer the several curative drugs to healthy men and watch the symptoms they give rise to. Hahnemann carried out a systematic trial of the effects of drugs on healthy persons and found that many of the drugs did have some baneful symptom or other. And in the course of his experiments with smaller doses, he accidentally discovered that the same drug that brings about a particular symptom cured the symptom when given in extremely small doses. The system has been well developed and it works wonders in curing symptoms with temperature, stopping of urine or motions etc. etc. The subject the system has specialised in being the symptoms which are due to particular nervous conditions, those who follow it have had to pay special attention to the temperaments of their patients, their likes and dislikes. An elaborate classification of temperaments has therefore been made in the system. But they are necessarily paying comparatively less attention to the cause of the symptoms namely, the unhealthy conditions of organs or their original causes. You get extremely quick relief from pain etc. from homoeopathy and that is its strong point.

The Allopathic doctors on the other hand have made tremendous progress in pathology and have studied the several organs and their functions in great detail and extreme minuteness. They therefore direct their attention in their diagnosis to the condition of organs and having ascertained what organs are healty and what in a morbid state, begin to treat the patients with external supply of the products of inactive organs or the remedies for curing the mischief of organs in the unhealthy condition. In addition to these they are also using many remedies which are accidental discoveries in several parts of the world for which explanations are being sought to be found. Bacteriology and microscopy and Xray examination, have been developed which aid the diagnosis and treatment, Surgery and disinfectants have attained wonderful developments. This is their strong point.

But each of these two systems have their weak points also. The homoeopathic doctor pays only a secondary attention to the diseases that cause the symptoms, and the classification and diagnosis of diseases as such are therefore not as systematic or full in the system as in the other systems. Homeopathic doctors no doubt claim to cure diseases, also, but it is generally the nature's aid or the administration of well-known remedies of various other systems which effects the cure. Tissue remedies which have no homoeopathic origin are freely used by

the doctors of the system. The patients therefore get the benefit of instant relief of baneful symptoms from homoeopaths and go to the doctors of other systems for the systematic treatment of diseases. And it is a wise decision, for professedly, homoeopathy has not paid as much attention to pathology as allopathy.

Coming to allopathy, we find with all the minute knowledge of Pathology, the allopathic doctor only substitutes or corrects the inaction or mischief of diseased organs; but when he is asked how the organ became diseased or how to restore the organ to its healthy state, he refers to his text-books for the Etiology of diseases and in most cases he finds that the Etiology is yet uncertain in many diseases, especially those that have nothing to do with bacteriology. In other words, Etiology has yet to make a lot of progress in allopathy before it can be relied upon as a basis for treatment. The treatment therefore of allopathic doctors is therefore pathological and not etiological. Thus we find that out of the three chapters of medical science, namely, (i) symptoms and their cure irrespective of their cause which we can conveniently call symptomatology, (ii) organs and their diseased condition and remedies for the inaction or mischief of diseased organs which we can call pathology, and (iii) the original causes that bring about the diseased condition of organs which we can conveniently call Etiology, — out of these 3 chapters the homoeopath is the best student of the 1st chapter and the allopath of the 2nd chapter. The question now occurs naturally, have we got a system which has specialised in Etiology? Yes, emphatically yes, is the answer given by the Āyurvēdic student. For Āyurvēda is nothing but etiology pure and simple. In fact, pathology and symptoms and their cures have a very secondary place in Āyurvēda. A simple etiological cause may bring about the diseased condition of many organs of which the more manifest alone can be examined by the pathologist and treated, while the curing of the etiological cause will bring back all the organs to the healthy stage. We can therefore understand why pathology has not been given the importance in Āyurvēda which it has in Allopathy. And the etiological classification is the main classification of diseases in Āyurvēda and it has been generalised in a thorough manner as stated already. The classification of diseases in the Allopathic system is based on the particular organ which is affected. It is for this reason that 'fever' which does not particularly affect any organ is not recognised as a distinct disease in recent trends of allopathy. The Ētiological diagnosis helps Āyurvēda to find the root cause of the morbidity of organs and restore them to their healthy state. *Unless the treatment is etiological, there can be no real cure of the disease.* For, the pathological treatment only gives a temporary relief while at the same time the diseased organ remains in the same diseased condition. Āyurvēda is therefore the 3rd chapter of medical science and has to be studied not by Indian doctors only but by all the doctors of the world if they want to have certain knowledge of Etiology and be able to 'cure' the patient and not simply give temporary relief to the patient

so long as he takes the medicine, or relieve the patient of undesirable symptoms only, as the allopath and homoeopath can.

Āyurvēda has therefore its own place and a most important place in the world of medicine, and not only for India but for the whole world.

According to the Āyurvēdic system, the growth and functioning of the body involves the 7 *dhātus* and 3 *dōshas*, the products which are essential to the growth and functioning of the several parts of the body, and the 3 *malas* which are excretions. All these thirteen categories are produced from the food, drink etc., which we take in. The seven *dhātus* are *Rasa* (chyle), Rakta (blood), *Māmsa* (flesh), *Mēdas* (fat), *Asthi* (bone), *Majja* (marrow) and Sukra (semen). *Rasa* is the essential product of digestion which in turn is changed to *Rakta, Māmsa*, and the other *dhātus*, successively one from the other. A portion of every *dhātu*, when produced remains as such and another portion is transformed into the next *dhātu*. The three *dōshas* are Vāta, Pitta, and *Kapha* which are mainly products of digestion. *Kapha* is produced in the first part of digestion in the stomach, *Pitta*, in the later digestion in the stomach, and *Vāta* in the digestion in the intestines. All the three circulate throughout the body and perform many vital functions. *Kapha* cools the upper organs, lubricates the joints and fills the hollow spaces especially in the joints adding solidity and strength. *Pitta* stores heat, circulates it through blood and distributes it for heating the food during digestion, and for other important functions. *Vātu* stores physical energy and distributes it for helping all the movements in the system. The three *malas* are Faeces, Urine and Sweat. Diseases are mainly caused by excess or deficiency of the three *dōshas* though they are also caused by excess or deficiency of the ten other categories and by other causee like violence, poisons and germs. The classification of diseases except in a few cases is therefore based on the three dōshas and their excess or deficit. The therapeutric properties of drugs and articles of diet are also given in terms of the three dōshas. Unfortunately, the Allopathic and Homoeopathic systems ignore these three products of digestion which are responsible for heating, cooling and mechanical energy in the system. It is like trying to understand the working of the steam-engine after ignoring the steam-power, the boiler, and the cooling and lubricating agency. Till these factors are recognised, the western systems may not succeed in understanding the etiology of diseases.

"மரம் பயப்படுகிறது"

நாவல்பாக்கம் ஸ்ரீ தேவநாதாச்சாரியர்
வித்வான், ஸரஸ்வதி மஹால், தஞ்சாவூர்.

கிருஷ்ண யஜுர்வேதம் – தைத்திரீயஸம்ஹிதை – முதல் காண்டம் – 3வது ப்ரச்நம் – 5வது அனுவாகத்தில், "स्वधिते मैनँ हिँसीः" என்னும் மந்திரம் காணப்படுகிறது. ஸ்வதிதி—எனப்படுவது [1]கோடாலி. "ஏ ஸ்வதிதியே! இவனை (அல்லது இதை)த் துன்புறுத்தாதே" என்பது இதன் பொருள். இம்மந்திரத்தின் உரைப்பகுதி (ப்ராம்மணம்) "स्वधिते मैनँ हिँसीरित्याह वज्रो वै स्वधितिः शान्त्यै" என்பது. "ஸ்வதிதி என்பது வஜ்ரமேயல்லவா? (அதனாலுண்டாகும் தோஷம்) சாந்தியாவதற்காக மேற்கூறப்பட்ட மந்திரத்தைச் சொல்லவேண்டும்" என்பது இதன் பொருள். பசுயாகத்தில் "யூபம்" எனப்படும் கம்பம்போன்ற மரத்துண்டு வேண்டியிருக்கிறது. அதைக் குறிப்பிட்ட மரத்தினின்றும் கோடாலியால் வெட்டி எடுத்துக்கொண்டு வரவேண்டும். இது அதற்கான மந்திரங்களைச் சொல்லுமிடம்.

ஸ்வதிதி என்றழைக்கப்படும் கோடாலி வஜ்ராயுதத்தைப்போன்றது. அது கொல்லுவதற்காக ஏற்பட்டது. அதைக் கையில் எடுத்து வேகமாக வீசி மரத்தை வெட்டி யூபஸ்தம்பத்தை எடுத்துவரவேண்டும். எவ்வளவு க்ரூரமான காரியம்! நினைக்கும்போதே மனம் நடுங்குகிறது. ஆயினும் உலக க்ஷேமார்த்தமான யஜ்ஞத்திற்காகவல்லவா இதைச் செய்யவேண்டியிருக்கிறது. அதனால் ஒருவாராகத் துணிகின்றது மனம். அதைக் கையிலெடுத்து வெட்டும்போதுதான் மேற்கூறிய மந்திரம் தோன்றுகிறது. ஏ கோடாலியே! இம்மரத்தை ஹிம்சிக்காதே என்று சொல்லிக்கொண்டே வெட்டவேண்டும். அவசியத்திற்கதிகமாக வெட்டக்கூடாது என்பது தேற்றம். நம் துக்கம் இருக்கட்டும், மரம் படுவது என்ன? அவ்வாறு வெட்டும்போது, மரத்தினின்றும் முதன்முதலில் கீழே விழுகிற சக்கையைக் கவனத்துடன் மறவாமல் யூபஸ்தம்பத்துடன் எடுத்துக்கொண்டு வரவேண்டும் என்பது விதி. இதற்குக் காரணமென்ன? இதுதான்:–

"स्वधितेर्वृक्षस्य बिभ्यतः प्रथमेन शकलेन सह तेजः परापतति यः प्रथमश्शकलः परापते-त्तमप्याहरेत्सतेजसमेवैनमाहरति" (தைத்-ஸம்-6-3-3)

ஸ்வதிதியிடம் மரம் பயந்து நடுங்குகின்றது. அதை லக்ஷியம்செய்யாமல் வெட்டப்போகிறான் யஜமானன். அப்போது அம்மரத்தின் ஒளி (தேஜஸ்-களை) முழுதும் முதலில் வெட்டப்பட்டு விழும் சக்கையுடன் வெளியில் தூரத்தில் விழுந்துவிடுகின்றது. பிறகு வெட்டி எடுத்துவரப்படும் மரத்துண்டு ஒளியற்ற வெறும்

1. கத்தி என்றும் சொல்வர்.

கட்டை. அதில் தேஜஸ் கிடையாது. அதனால் அதை மறவாமல் எடுத்துவர வேண்டுமென்றபடி. வேதபுருஷன் சொல்வதைக் கவனிக்கவேண்டும். மரத்தின் ஸமீபத்தில் கோடாலியை எடுத்துக்கொண்டு போகையிலேயே "என்ன நடக்கப் போகிறது" என்பதை மரம் நன்றாக உணர்ந்துவிடுகின்றது. கோடாலியிடம் பயந்து நடுங்குகின்றது. ஒளியிழந்து, செற்ற பிணம்போல் காட்சியளிக்கிறது. இவற்றை எல்லாம் நன்குணர்ந்த வேதபுருஷன் சிறந்த கருத்துக்களைக்கொண்ட மந்திரங்களால் மரத்தைத் தேற்றி யாககாரியத்தைச் செய்துவரச் சொல்லுகிறான். அப்படியாவது இங்ஙனம் செய்யவேண்டுவது ஏன்? எனில்:— யாகம் என்பது உலகக்ஷேமத்திற்காகவே செய்யப்படுவது. அதற்காக யஜமானனும் ஏனையோரும் பற்பல கஷ்டங்களை ஏற்று அதை நடத்துகின்றனர். அந்தப் புனிதமான காரியத்தில் மரத்துக்கும் ஒரு பங்கு கிடைக்கின்றது. மரத்தினுள்ளேயும் ஒரு ஜீவனேயல்லவா குடியிருக்கிறது — நமது உடலில்போல். அதனால் அதை வேண்டிக்கொள்கிறான். சாதாரணமான பார்வைக்குத் தெரியாவிடினும் வேதபுருஷனுடைய பார்வைக்கு, மரம் பயப்படுவதும் வேதனைப்படுவதும் புலனாகின்றது. நன்மந்திரங்களால் அவ்வேதனையை ஒருவாறு ஆற்றி மேல் காரியத்தைச் செய்யச்சொல்லுகிறான்.

तमसा बहुरूपेण वेष्टिताः कर्महेतुना ।

अन्तःसंज्ञा भवन्त्येते सुखदुःखसमन्विताः ॥ (மனுஸ்மிருதி 1-49)

என்னும் சுலோகத்தில் தாவரங்களின் உண்மை நிலை நன்கு விளக்கப்பெறுகிறது. "உயிர்களில் (ஆத்மாக்களில்) வாசியே கிடையாது வினைப்பயனாக ஒவ்வொரு உயிருக்கு ஒவ்வொருவகையான உடல் கிடைக்கின்றது பலவகை ஏற்றத்தாழ்வுகளும் இந்த உடல்களில்தான். ஆடு, மாடு, பறவை, மனிதன், என்பதுபோல 'மரம், செடி, கொடி' என்பனவும் உடல்களின் வகைகளே ஆனால் இவ்வகைகளில் தமோகுணம் அதிகம். அதனால் இவை தமது இன்பதுன்பங்களை எளிதில் வெளிக்காட்ட முடியாமல் வாழும். எல்லோருக்கும்போல் சுகதுக்கங்கள் இவற்றுக்கும் உண்டு. நன்றாக வெளியில் தெரியாதவாறு உள்ளுக்குள்ளேயே அழுந்திக்கிடக்கும்" என்பது இதன் கருத்து. இதிலேயே மற்றோரிடத்தில்:

हिंसौषधीनां ... ... ।

इंधनार्थमशुष्काणां द्रुमाणामवपातनम् ॥ (மனுஸ்மிருதி 11, 63-64)

என்னும் சுலோகம் விறகுக்காகப் பச்சை மரத்தை வெட்டுவதும், அதேபோல் ஏனைய செடி கொடிகளை ஹிம்ஸிப்பதும் 'உபபாதகம்' என்று இழித்துக் கூறுகிறது.

नाविप्रयुक्तमोषधिवनस्पतीनामङ्गमुपाददीत' (கௌதமதர்மஸூத்திரம் 3-20)

என்னும் ஸூத்திரம், 'மரங்களினின்றும் தன்னடையே கீழே விழும் பொருள்களையே நாம் சொந்த உபயோகத்திற்காக எடுக்கலாம்' என்று பணிக்கின்றது. இந்த ஸ்மிருதிகளெல்லாம் மேற்கூறிய வேதத்தின் கருத்தையே விளக்குகின்றன.

SHĀHARĀJA GUNĀNUVARNANAM

Shāhji, the * Scholar prince and Maratha ruler of Tanjore, needs no introduction. There can hardly be anyone with any pretentions to the knowledge of South Indian Modern History, who would not be familiar with the munificence

---

* The following works are known to have been written by Shāhji. His Marathi works are not listed here.

1.	Śabdaratnasamanvaya	Sanskrit
2.	Śṛṅgāramañjarī	,,
3.	Aṣṭapadi	,,
4.	Kirātavilāsa	Telugu
5.	Kṛṣnaleelāvilāsa	,,
6.	Gangāpārvatīsamvāda	,,
7.	Jalakrīdā	,,
8.	Tyāgarājavinōdachitraprabandha	,,
9.	Draupadīkalyānam	,,
10.	Pañcharatnaprabandhamu	,,
11.	Pārvatīparinayamu	,,
12.	Ratīkalyānam	,,
13.	Rāmapaṭṭābhiṣēka	,,
14.	Rukmaṇīsatyabhāmāsamvādam	,,
15.	Vallīkalyānam	,,
16.	Vignēśwarakalyānam	,,
17.	Viṣṇupallakisēvāprabandham	,,
18.	Śaṅkarapallakisēvāprabandham	,,
19.	Sacīpurandaram	,,
20.	Śānthākalyānam	,,
21.	Satīdānaśūram	,,
22.	Satipatidānavilāsam	,,
23.	Sarasvatīkalyānam	,,
24.	Sītākalyānam	,,
	Saṅgeetham	,,
25.	Thyāgēśapadam	,,
26.	Do	,,
27.	Rāgalakṣanam	,,
28.	Bhaktavatsalavilāsanāṭakam	,,
29.	Rādhā Vamśīdharavilāsanāṭakam	Hindi
30.	Viśwātītavilāsanāṭakam	,,

and scholarship of Shāhji. He was hailed as the *Bhōja of Tamil Land* and richly deserved the title. A band ol distinquished pandits adorned his court and enriched Sanskrit and Telugu literature during his time. More than a hundred works were written by this band of scholars on a variety of subjects. Pandits patronised by Shāji were more than 45, some well-versed in one branch of literature, and some masters of several branches.

To know more about Shāji, his time and works, the band of Pandits whom Shāji patronised by assigning tax-free lands and an entire village Shājirājapuram and their works, the reader would do well to go through the informing introduction to Śāharāja Vilās written by Dr. V. Rāghavan of the Madras University.

The work proposed to be published cannot claim to have many of the merits of a first rate poetry, nor can it claim to have thrown light on new historical events, the only merit it can boast of being that it has not found a place in the catalogues of Sarasvatī Mahāl so far published. That this work of 58 verses in different metres puts in a nutshell practically all the historical events that could be found scattered in the 8 cantoes of *Sahrāja Vilāsa,* singles out this from other contemporary productions on the same subject.

This is contained in a paper manuscript consisting of nearly 200 pages bearing the No. 13938 which is bundled in 'Amānat' (16, miscellaneous collection). The first part of the manuscript forms part of *Sāmrājyalukṣmipīthika*, which has been published by Sarasvatī Mahāl. The second part is *Shāharājaguṇānuvarṇanam* by an unknown author. It might be that it was written by one of the Court Poets of Shāhji. There are stray verses of reputed Pandits of Shāhji's time written on the flysheets of more than one manuscript. The present work is neither a postscript nor appendix to some other work. This is an independent one and complete in itself. So it is thought worthwhile publishing it in the Sarasvatī Mahāl Library Journal. Verse No. 33 of this work throws light on the fact that the country between Madura and Pāmpan was ruled by Marava king. Verse No. 47 refers to one Julukhan, who was instigated by the Pāndya king and giving trouble to Sēthunātha. Pāndya king did not directly attack Sēthunātha as described in Shāharājavilāsa by Srīdharavenkatēśa.

Tanjore, 12—2—'59.

P. V. Varadaraja Sarma, M. A.,
Librarian,
T. M. S. S. M. Library, Tanjore.

श्रीगणेशाय नमः

शाहराजगुणानुवर्णनम्

श्रीमद्भोसलमूर्धन्यभूपालकशिरोमणेः ।
शहजीन्द्रस्य दीपांबानन्दनस्य गुणान् ब्रुवे ॥ १ ॥

अतस्तदीयसंशुद्धवंशपारम्परीक्रमम् ।
यथापरिज्ञातमहं वर्णयामि निबोध्यताम् ॥ २ ॥

स्वस्ति श्रीकरभोसलान्वयसुधासिन्धावभूच्चन्द्रव-
न्मालोजक्षितिपालकः प्रथमतः संग्राहको यः सताम् ।
आचन्द्रार्कमनुव्रतां च महतीं सन्तानपारम्परी-
मेव स्वं वरमाप मुख्यमनघं शंभोर्महादेवतः ॥ ३ ॥

ततो महाराष्ट्रविवर्धनोऽभूत्पाता रथेभाश्वभटैः समृद्धः ।
मन्त्रिप्रधानाप्तकुलीनबन्धुः संरक्षकः श्रीशहजिक्षितीन्द्रः ॥

तुलुष्कसेनाब्धिनिवारकत्वात्कर्णाटकस्थापनभूरिकीर्तिः ।
चतुस्समुद्रान्तनृपालवंशैः संश्लाघितोऽभूत्सहजिक्षितीन्द्रः ॥ ५ ॥

स राजसिंहः शहजिक्षितीन्द्रः कीर्तिप्रतापाद्यमितौजसैव ।
अनन्यलभ्यान्मकराङ्कपूर्वान् प्राप स्म नानाबिरुदप्रकारान् ॥ ६ ॥

दाक्षिण्यपुण्यवैभवदानदयाधर्मनीतिजन्मभुवम् ।
भोसलकशहजीन्द्रं तं प्राप महाराजनाम तत्प्रथमम् ॥ ७ ॥

तस्मान्महाराजशहक्षितीन्द्रादेकोजिराजस्तनुजो बभूव ।
औदार्यगांभीर्यविवेकधैर्यसौन्दर्यशौर्यादिगुणैकधुर्यः ॥ ८ ॥

दिने दिनेऽसौ नवशुक्लपक्षसुधांशुवत्प्राप्य कलाभिवृद्धिम् ।
समग्र भिस्त्वा मृदुभिः करौघैर्मनोहरोऽभूज्जनरञ्जनेन ॥ ९ ॥

सौजन्यं जनतानुतापहरणं सौन्दर्यमन्यादृशं
गांभीर्यं कुतुकं रमाविलसनं धैर्यं च शौर्यं यशः ।
मर्यादामहिमा कलाचतुरिमा मानश्च तद्रक्षणं
सर्वं प्राप ततश्च यौवनमपि प्रेम्गैकराजप्रभुम् ॥ १० ॥

गांभीर्ये जलधिर्धृतौ सुरगिरिर्मेधाविशेषे गुरुः
सौन्दर्ये मदनः प्रसङ्गफणिनौ शेषः क्षमायां मही ।
दाने कल्पतरुर्नये मनुविभुः शौर्ये किरीटीति च
ख्यातिं प्राप गुणैः शुभैर्भुवि महाराजस्स एकोजिराट् ॥ ११ ॥

तदा चन्द्रान्वये जाता तिम्मोजिनृपतेः सुता ।
प्रभावत्यां दीपमांबा साक्षाल्लक्ष्मीरिव स्वयम् ॥ १२ ॥

माता प्रभावती नाम तत्पुत्री दीपमाम्बिका ।
रत्नगर्भा च रत्नं च सादृश्यायात्र कल्पते ॥ १३ ॥

ताभिंगलक्षीरसुधांबुधिश्रियं जनैर्विदित्वा वर एकराजः ।
मुदोपयेमे किल दीपमांबिकां स्वतः श्रितां भोसलभाग्यदेवताम् ॥ १४ ॥

नित्यं च या भाति दयाविशेषभूरिप्रतिष्ठापितसत्कुम्भा ।
सा दीपमांबा सनयावलम्बा यशोम्बबिम्बायतसत्कदम्बा ॥ १५ ॥

गौरी यथा चन्द्रकलावतंसं लक्ष्मीर्यथा शार्ङ्गशरासनाङ्कम् ।
वाणी यथा विश्वसृजं तथैव दीपाम्बिकाऽऽह्लादयदेकराजम् ॥ १६ ॥

ततोऽचिरेणैव शुभे मुहूर्ते तयोः पुराजन्मतपःप्रभावैः ।
जातः कुमारः शहजीन्द्रनामा दिलीपरामादिसमानधामा ॥ १७ ॥

तदीयजन्मोत्सवपुण्यवेलामहामहत्वेन तयोस्तदापि ।
आरोग्यभाग्यधनधान्ययशःप्रतापसाम्राज्यराज्याद्यभिवृद्धिरासीत् ॥ १८ ॥

(इयं उपजातिः)

तस्यानुजः श्रीशरभोजिनामा दीपाम्बिकायास्तनुजः प्रतीतः ।
हेमापगासीमभवेन येन सुरापगाभूर्विजितः कुमारः ॥ १९ ॥

तदीयजन्मयोगेन पितुरेकोजिभूपतेः ।
महानतिशयो जातः श्रूयतां परिकीर्त्यते ॥ २० ॥

साम्ना दानेन भेदादपि रणकलया द्राग्वशीकृत्य सर्वान्
श्रीदेवगाढ्यागादिस्थितिकृतिमानिमानेकराजक्षितीन्द्रः ।
कावेरीवारिपूरप्रबलितकलवद्व्रीहिसस्यादिपूर्णं
स्वीचक्रे चोलदेशं रथगजहययोधादिसान्द्रप्रतापः ॥ २१ ॥

ततस्तृतीयं तनुजं गुणाढ्यं प्रासूत रम्येऽहनि दीपमाम्बा ।
तुक्कोजिराजेन्द्र इति प्रसिद्धं प्रसिद्धमन्त्रं श्रुतिवागिवाप्रथा ॥ २२ ॥

तदेकोजिमहाराजदेवी श्रीदीपमाम्बिका ।
पुत्रैस्त्रिभिर्विरुरुचे परा शक्तिर्यथाऽऽगमैः ॥ २३ ॥

सर्वे कुमाराः क्रमतोऽभिवृद्धाः सर्वे च वीर्यादिनयेन बद्धाः ।
सर्वे दयाधर्मविवेकपूर्णाः सर्वे प्रजारञ्जनलब्धवर्णाः ॥ २४ ॥

तत्रापि तेषां प्रथमः सुमेधाः सङ्गीतसाहित्यकलाविनोदी ।
नयेन दानेन च वैभवेन जयेन शीलेन च निस्तुलोऽभूत् ॥ २५ ॥

अखण्डभूमण्डलपालनार्हः साम्राज्यवान् श्रीशहजिक्षितीन्द्रः ।
अनन्यसाधारणकेवलैकलसन्महाराजपदाङ्कितोऽभूत् ॥ २६ ॥

एकैकस्मिन्नपि वा भवति निरूढात्मको न कश्चिदपि ।
शहजिमहाराजो यदि सकलकलावल्लभत्वबिरुदाङ्कः ॥ २७ ॥

हस्तिस्कन्धे तुरङ्गेऽप्यथ महति रथे कार्मुके सायके वा
खड्गे कुन्तादिशस्त्रे समितिवितरणे चैवमन्तस्सभायाम् ।
शास्त्रे भाषासु युक्तौ व्रतविधिषु तथा साहितीगानयोर्वा
सर्वत्रातीव दक्षः सहजनरपतिर्दीपमाम्बाकुमारः ॥ २८ ॥

तस्य श्रीसहजीन्द्रस्य स्थिरभक्ति ममौ मनः ।
त्यागराजस्वामिपदे चञ्चरीक इवांबुजे ॥ २९ ॥

अस्मृत्वा चन्द्रमौलेः श्रुतिशिरसि नुतं पावनं पादपद्मं
 मातृश्रीदीपमांबाचरणसरसिजं तत्कदा वाप्यनत्वा ।
नो भुङ्क्ते नैव शेते न च विहरति हा नैव दत्ते सभायां
 नागच्छत्यन्तरास्ते न च वदति न वाऽलङ्करोति स्वयं सः ॥ ३० ॥

किमन्यैर्बहुभिर्वाक्यैरासेतुहिमभूधरम् ।
यः कश्चिदपि तं वीक्ष्य स्ववस्तु नोत्सहते पुनः ॥ ३१ ॥

तं मदनमिति युवत्यः कल्पकमिति याचकाः परे रुद्रम् ।
इति शाहजिमहाराजं प्राहुस्सौन्दर्यदानविक्रमतः ॥ ३२ ॥

[1] नागापगान्तमरपप्रभुभूमिभागमाक्रम्य शांतसुधिया कृतसंविभागः ।
रामेश्वरेप्यथ तुलापुरुषादिदानं क्लृप्तं च येन गुरुपुण्यकलाविधानम् ॥ ३३ ॥

[2] अनेकाग्रहारादिधर्मप्रतिष्ठां, विधायांजसाहोरात्रमाराधयित्वा ।
स धन्योऽभवत्कीर्तितेजोजनन्याः, कृपापात्रतामेत्य नित्यं जनन्याः ॥ ३४ ॥

---

(1) See introductory verses of Dhundiraja.

दिल्लीशोपद्रवेण स्वपदविचलितो यः शिवोजेस्तनूजो
 राजारामः स येन स्वपुरमुपगतो रक्षितस्तत्क्षणेन ।
भाग्यैरिन्द्रोपभोग्यैः पुनरपि महति स्थापितः स्वाधिराज्ये
 भ्रातृस्नेहे रघूणां पतिरपि न समो यस्य शुद्धाशयस्य ॥

रक्षित्वा सेतुनाथं शरणमुपगतं पाण्ड्यराजात्तगन्धं
 दीपाम्बाहस्ततोऽपि व्यरचयत तुलादीनि दानानि सेतौ ।
यत्तीरे सह्यजाया निरुपधिधरणीभूषणैः सर्वमान्या-
 न्विद्वद्रत्नैः प्रयत्नाद्दिशि दिशि विदितैरग्रहारानतानीत ॥

(2) Shājarājavilāsa Cantos 8–28–33.

भुवत्यमुष्मिन्निति सेतुनेता पुरो धरित्रीतलवासवस्य ।
अदृश्यतोदग्रचमूसमग्रस्तरङ्गितोत्तुङ्गतरोपहारः ॥

निवेदितो वेत्रिवरेण सेतुनेतोपयातो नृपतेः पदाब्जे ।
अवन्दतानिन्दितरत्नहेमपुष्पोपक्लृप्तार्हणमुत्प्रहर्षः ॥

[३] तमेवं गुणाढ्यं यशःकीर्तितेजोनिधी रामराजोपि भेजे शरण्यम् ।
तथा तेन वन्द्यं जनैराभिनन्द्यं किमन्येन वेति क्षणं वा न मन्ये ॥ ३५ ॥

विप्राणामाश्रितानामुपनयनविवाहोल्लसद्वाजपेया-
प्तोर्यामादिनिष्ठां सपदि विरचयन् धर्ममेव प्रपन्नः ।
भृत्यानां वेतनादीन्युचितमतिदिशन् सर्वथा शंभुसेवां
मातुः श्रीपादसेवामपि हृदि शरणं भावयामास नित्यम् ॥ ३६ ॥

अनृतं न वदति वितरत्याश्रितं स्वजनं रक्षति हन्ति रिपुम् ।
जयति कलाभिर्विलसति विभवैः न वहति गर्वं भजति शिवम् ॥ ३७ ॥

सहजिमहीपतिरेव महान् भुवि सन्तु परश्शतमितरनृपाः ।
तत्सदृशस्तु न भूतो न भवति भूतो भविष्यति वा ॥ ३८ ॥

किमिन्द्रः किं चन्द्रः किमनघ उपेन्द्रस्त्रिपुरभित्
किमोजः किं भोजः किमु जनकराजः शरभवः ।
किमार्यः किं सौर्यः किमु निषधवर्यः प्रभुरसा-
विति ब्रूते लोकः शहजिनृपतिं सद्गुणनिधिम् ॥ ३९ ॥

श्रीदीपमाम्बागर्भाब्धिपूर्णे (न्दोः) शहजिप्रभोः ।
ललितेनैव वचसा विश्वं वश्यं भवत्यहो ॥ ४० ॥

यन्माधुर्यं सुधायां यदपि मणिमये धाम्नि विश्वप्रसिद्धं
यन्माध्वीके च नित्यं लसति यदपि मृद्वीकगुच्छेतिपक्वे ।

अहं मदीयास्तनयाश्च दारा मन्त्रिव्रजा भूमिरियं च राजन् ।
लब्धात्मकं त्वत्कृपया हि सर्वं पश्यन् भवान् नन्दतु शास्तु चेदम् ॥

(3) Shājarājavilāsa Cantos 7-3-4.

सेतुनेतुरधुना विपत्तिराकर्णितैव यवनेन्द्रयूथपाः ।
राजरामविषये वितन्वते विप्लवं तदुभयं सुदुस्सहम् ॥

डिल्यधीशबलनिग्रहस्ततः कार्य एव स च सेतुनायकः ।
संश्रितो ननु चिराद्द्वयास्पदं तत्पुरः किमिह सम्प्रधार्यताम् ॥

यद्गांभीर्यं पयोब्धौ फणिधरमृदुशय्यावदातेऽप्यजस्रं
तत्सर्वं दीपमाम्बाशहजिनृपवचःसंततौ लालगीति ॥ ४१ ॥

विरसविकृतबद्धानेकप्रबन्धसहस्रतो-
ऽप्युचितमनघव्यङ्ग्यं वाक्यं तदर्धमथाप्यलम् ।
शहजिनृपतिस्त्वीदृग्वाक्यप्रपंचमयानहो
सृजति निमिषे संख्यातीतान् शिवार्हपदव्रजान् ॥ ४२ ॥

मेधाविशेषः कीदृग्वा न जाने तस्य भूपतेः ।
बहुष्वपि च कार्येषु जागर्त्येकवदेव सः ॥ ४३ ॥

ध्यायन् शङ्करमुच्चरन् मनुजपं पश्यन् पुरो नाटकं
शृण्वन् कार्यमुदीरयंस्तदुचितं संभावयन्सत्कवीन् ।
एकान्तं कलयन् जनांश्च विमृशन् भृत्योत्तरं सन्दिशन्
शाहेन्द्रः कवितां तनोति ललितां लोकैकसंभाविताम् ॥ ४४ ॥

अश्वान्नागान्रथौघान् भटनिकरमिषून् खड्गकुन्तादिशस्त्रा-
ण्युष्ट्रान्धेनूर्महोक्षाननुपमशिबिकाभूषणान्यंशुकानि ।
प्रासादान् दासवर्गान् कविबुधगणकान् गायकान्नन्नेम-
च्छत्रादींश्चातिचक्रे शहजिमहिपतिः कोटिकोटीगणेयम् ॥ ४५ ॥

क्ष्मारेणवोऽपि गण्याः स्युस्तथाऽऽकाशे च तारकाः ।
अगण्यास्सहजीन्द्रस्य धैर्यशौर्यादयो गुणाः ॥ ४६ ॥

पाण्ड्येशमन्त्रिनरसाधिपयाचभूप-
प्रोत्साहनादतिकठोरतयाभियान्तम् ।
तंजूल्युखानयवनाधिपमाशु चक्रे
भीतं हितं च महिमज्ञमथाप्ययान्तम् ॥ ४७ ॥

चन्द्रेण कैरवाणीव कमलानीव भानुना ।
शहजीन्द्रेण तेनैव रज्यन्ते सकला जनाः ॥ ४८ ॥

सप्तविभक्तिपद्यमिदम्

शंभोर्यः शरणीकरोति भजनं क्ष्मापा मुदा यान्ति यं
लक्ष्मीर्येन समृद्ध्यते रिपुनृगा यस्मै नमस्यन्त्यलम् ।
सत्कार्यं प्रवरीवृतीति च यतो यस्य प्रथा जृंभते
यस्मिन्राजति धीरता सहजिराट् सोऽयं जनैः श्लाघ्यते ॥ ४९ ॥

एवं जेगीयते सर्वैर्जनैः सुगुणलोलुपैः ।
महान् शहजिराजेन्द्रः सर्वविद्याधुरन्धरः ॥ ५० ॥

ततो महादेवपदाब्जसेवाफलानुभोगैकविलासवन्तम् ।
देवाश्च सर्वे शहजक्षितीन्द्रं दिदृक्षवो वानिमिषा बभूवुः ॥ ५१ ॥

ततः स्वयं शरीभजीमहामहीपतिः क्ष्मा-
खण्डमण्डलाधिपत्यवैभवप्रभाववान् ।
चतुःसमुद्रमुद्रितावनीजनप्रशंसित-
प्रतापकीर्तिचातुरीविजृंभणैर्विराजते ॥ ५२ ॥

तुक्कोजिराजेन सहानुजेन शरीभराट् पालयते धरित्रीम् ।
तुक्कोजिराजस्य शिवप्रसादाज्जाताः कुमारा बहवः कुलाढ्याः ॥ ५३ ॥

ताभ्यां सुताभ्यां पौत्रैश्च वन्दिता दीपमाम्बिका ।
व्रतादिनियमान् धत्ते लोकमातेव पार्वती ॥ ५४ ॥

या शैवालयसत्रमण्टपतटाकारामशालाप्रहा-
रादीन्कारयतीहते स्मृतिपुराणोपेतिहासांश्च या ।
या लोकोत्तरशान्तिदान्तिनिधिरित्यार्यैः सदा गण्यते
सेयं भोसलवंशभाग्यमहिमा दीपाम्बिका राजते ॥ ५५ ॥

भूदेवी क्षमया कृपाविलसनैर्लक्ष्मीर्गिरा शारदा
गौरी भूरितपोमहत्त्वकलया साक्षात्त्रयी तत्त्वतः ।
आदिल्लीश्वरमा च सेतुपतिभूपालैस्सदा सेविता
दीपाम्बा भुवि भाति भोसलकुलालङ्कारचूडामणिः ॥ ५६ ॥

आयुरारोग्यसौभाग्यभाग्यवंशाभिवृद्धयः ।
दीपाम्बापुत्रपौत्राणां भवन्तु महदाशिषा ॥ ५७ ॥

पुत्रपौत्रादिभिर्नित्यं बन्धुजालैश्च वन्दिता ।
धर्माभिवृद्धयै दीपाम्बा जीयादाचन्द्रतारकम् ॥ ५८ ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीः

श्री नारोजीपण्डितविरचिता

सूक्तिमालिका

श्रीगणेशाय नमः

विनायकं नमस्यामि समस्तकविनायकम् ।
दधानं मोदकं हस्ते भक्तचित्तप्रमोदकम् ॥ १ ॥

सदाशिवस्ते जनको माता ते सर्वमङ्गला ।
विघ्नेशस्त्वं गणपते! तस्मादादौ नमाम्यहम् ॥ २ ॥

विश्वनाथं गुरुं नत्वा भवानीं मातरं तथा ।
नारोजीपण्डितेनेयं क्रियते सूक्तिमालिका ॥ ३ ॥

ஸ்ரீ நாரோஜீ பண்டிதரால் இயற்றப்பட்ட

ஸூக்திமாலிகை

ஸ்ரீ கணேசனை வணங்குகிறேன்.

கவிகள் யாவருக்கும் தலைவரும், கையில் கொழுக்கட்டையைத் தரித்திருப்பவரும், அடியார்களுடைய மனத்தை மகிழச் செய்பவருமான வினாயகரை வணங்குகிறேன். (க)

உமது தந்தையார் "ஸதாசிவன்" (எப்பொழுதும் மங்களமாகவேயிருப்பவர்.) உமது தாயார் "ஸர்வ மங்களா" (எல்லாவிதமான மங்களங்களுக்கும் உறைவிடமானவள்) ஓ கணபதியே! நீர்தாமே இடையூறுகளுக்கு அரசன். அதனால் முதலில் (உம்மை) நான் வணங்குகிறேன். (உ)

"விச்வநாதன்" என்னும் தந்தையாரையும், "பவானீ" என்னும் தாயாரையும் வணங்கி, "நாரோஜீ" பண்டிதரால் (என்றால்) இந்த "ஸூக்தி மாலிகை" இயற்றப்பெறுகின்றது. (ங)

गुरुवाक्यैकनिष्ठानां सदा सन्मार्गचारिणाम् ।
विबुधानां सुमनसां प्रीतये क्रियते कृतिः ॥ ४ ॥

सुवृत्ता सरला हृद्या चित्रालंकारसंयुता ।
कान्तेवेयं सुकविता मनोजानन्ददायिनी ॥ ५ ॥

अथ नमस्कारपद्धतिः

शिवस्य

कङ्कणवद्धृतगङ्गं कोङ्कणसिद्धाय दर्शितस्वाङ्गम् ।
कङ्कणशोभिभुजङ्गं कोङ्कणनाथं नमामि साष्टाङ्गम् ॥ ६ ॥

पुरा पुराणदंष्ट्रिणा गवेषितं स्वशक्तितः
सुरासुराधिपैः सदा प्रपूजितं प्रयत्नतः ।

குருவின் வார்த்தையிலேயே ஊன்றி நிற்பவரும், எக்காலமும் நல்வழியிலேயே செல்பவரும், தூயமனமுள்ளவருமான அறிஞர்களின் இன்பத்திற்காகவே இந்நூல் இயற்றப்பெறுகின்றது. (௪)

நல்ல விருத்தியையுடையதும் (கைசிகீ-ஆரபடீ-முதலிய விருத்திகளையுடையதும்), எளிதில் பொருள் விளங்குமாறு அமைந்ததும், மனதைக் கவருவதும், விசித்திரமான அணிகளுடன் கூடியதும் (சொல்லணி-பொருளணி முதலியவற்றுடன் கூடியதும்), ஆகிய இந்த நல்ல கவிதையானது; நல்லொழுக்கமுள்ளவளும், எளியவளும், கவர்ச்சிகரமான தோற்றமுள்ளவளும், விசித்திரமான அணிகளையுடையவளுமாகிய காதலிபோல் மனத்திற்கு (மன்மதனுக்கு) ஆனந்தத்தைத் தரும். (௫)

நமஸ்கார பத்ததி (சிவனுக்கு)

கங்கணம் (தலையில் அணிந்துகொள்ளும் மாலை) போல் கங்கையைத் தரித்தவரும், கொங்கணசித்தருக்குத் தனது வடிவத்தைக் காட்டியவரும், பாம்புகளைக் கைவளையாக அணிந்து விளங்குபவருமான கொங்கணநாதனை [1] ஸாஷ்டாங்கமாக வணங்குகிறேன். (௬)

---

1. ஸாஷ்டாங்கமாக வணங்குவது—எட்டு அங்கங்களால் வணங்குதல். இரு பாதங்கள், இரு முழங்கால்கள், இரு கைகள், மார்பு, தலை, ஆகிய எட்டு உறுப்புக்களால் வணங்குதல் என்றபடி,

धराधरात्मजाकरप्रफुल्लपद्मलालितं
सदा शिवं करोतु नः सदाशिवाङ्घ्रिपङ्कजम् ॥ ७ ॥

यस्माद्विश्वमिदं बभूव स जगत्स्रष्टापि यस्मादभूत्
यद्देवाः शिरसा वहन्ति सुमनोव्रातेषु मुख्यं हि यत् ।
तल्लक्ष्मीनिलयं शिवाङ्घ्रिकमलं हित्वा वृथा ते भ्रमि-
न्नन्यत्र चञ्चरीक मनसा तत्रैव संरम्यताम् ॥ ८ ॥

सुरद्रुमे सति त्वयि प्रपन्नवाञ्छितार्थदे
समस्तलोकनायके महेश सूरिपालके ।
भजामहे फलार्थिनो वयन्तु निम्बभूरुहं
कठोरकाकरोपकं कटुप्रसूनकोरकम् ॥ ९ ॥

ஸதாசிவன் என்பது சிவபெருமானுடைய பெயர்களிலொன்று. எக்காலத்திலும் மங்களமானவர் என்பது அதன் பொருள். அவரது பாதங்கள் தாமரை மலர் போன்றவை. பண்டை நாட்களில் (பன்றியாக அவதரித்த திருமாலால்) பழைய பன்றியால் தன் சக்தியுள்ளவரை தேடப்பெற்றவை. தேவர்களின் தலைவர்கள்—அசுரர்களின் தலைவர்கள் ஆகியவர்களால் எக்காலமும் பெருமுயற்சியுடன் சிறப்பாகப் பூஜிக்கப்பட்டவை. (இமய) மலையின் மகளான பார்வதியின் தாமரை மலர்போன்ற கைகளால் வருடப்பட்டவை. இப்படிப் பட்ட சிவபெருமானுடைய அடிகளிரண்டும் நமக்கு எக்காலத்திலும் நன்மையைப் பண்ணவேண்டும். (எ)

எதனின்றும் இவ்வுலகனைத்தும் தோன்றியதோ, எல்லா உலகங்களையும் படைத்தவனாகிய அந்த நான்முகனும் எதனின்றும் தோன்றினனோ; தேவர்கள் யாவரும் எதைத் தலையால் தாங்குகின்றனரோ, தேவர்கள் குழாங்களில் எது மிகவும் முக்கியமானதோ, அப்படிப்பட்டதும், லக்ஷ்மிக்கு இருப்பிடமுமான சிவபெருமானுடைய திருவடித் தாமரையை விட்டு; எங்கும் நிலைநிற்காமல் ஓடும் வண்டுபோன்ற ஏ மனமே! நீ வீணாக வேறு இடங்களிலெல்லாம் திரிகிறாய். நீ சிவபெருமானுடைய திருவடிகளிலேயே ஊன்றியிரு. (அ)

(சிவபெருமானே!) தன்னையடைந்தவர்களுக்கு வேண்டியதெல்லாம் கொடுக்கவல்லவனும், எல்லாவுலகங்களுக்கும் நாயகனும், அறிஞர்களைக் காப்பவனுமாகிய கற்பகமரம் (போன்ற) நீயிருக்க; பழங்களை (நற்கதியை) விரும்

शंभुं विभुं विबुधवन्द्यपदारविन्दं
भक्त्येकलभ्यमतुलं शरणं विहाय ।
भो चित्त! चिन्तितमनोरथजाल! कस्मा-
त्त्वं परिभ्रमसि धावसि दूरदूरम् ॥ १० ॥

करधृतमृगबालं भक्तचित्तानुकूलं
श्रितसुरतरुमूलं कामिनीकेलिलोलम् ।
गललसदहिमालं नेत्रसंशोभिभालं
श्रितजनपरिपालं तं भजे कालकालम् ॥ ११ ॥

विष्णुं केचिदुपासते सुरवरं केचिच्च वैश्वानरं
केचिद्भक्तियुता भजन्ति पवनं केचिच्च तस्यात्मजम् ।
ध्यायामो वयमद्रिजासहचरं चन्द्रार्धचूडाधरं
सान्द्रानन्दमयं शिवं सुरगणैः सेन्द्रैः सदा पूजितम् ॥ १२ ॥

பும் நாங்கள், கொடிய காகத்தை வளர்ப்பதும், கசப்பான அருப்பு, மலர் இவற்றையுடையதுமான வேப்பமரத்தை அடைந்து கஷ்டப்படுகிறோம். (௯)

எங்கும் வியாபித்திருப்பவரும், தேவர்களால் வணங்கப்பட்ட தாமரை மலர்போன்ற திருவடிகளையுடையவரும், பக்தி ஒன்றினாலேயே அடையக்கூடிய வரும், இணையற்றவரும், (தன்னையண்டினவர்களைக்) காக்கும் இயல்புள்ளவரு மான சம்புவை (சிவனை) விட்டு, ஏ மனமே! எண்ணிறந்த ஆசைகளையே சிந்தித் திருக்கும் நீ, ஏன் வீணாகவே திரிகிறாய்? வெகுதூரம் ஓடுகிறாய்? (௰)

மான்குட்டியைக் கையிலேந்தியவரும், அடியார்களுடைய சிந்தைக்கினிய வரும், கற்பக மரத்தின் அடியில் அமர்ந்திருப்பவரும், காதலியுடன் (பார்வதி யுடன்) விளையாடுவதில் (உல்லாஸமாகவிருப்பதில்) ஆசையுள்ளவரும், கழுத்தில் பாம்பு மாலை அணிந்து விளங்குகிறவரும், நெற்றியில் ஒளி வீசும் கண்ணையுடைய வரும், தன்னையடைந்தவர்களைக் காப்பவரும், நமனுக்கும் யமனாகியவருமான "அவரை" அடைகிறேன். (௰௧)

சிலர் தேவர்களுள் சிறந்தவரான விஷ்ணுவைத் தியானம் செய்கின்றனர். சிலர் "வைச்வாநரன்" என்னும் தெய்வத்தை உபாஸநம் பண்ணுகின்றனர். ஏனையவர் பக்தியுடன் வாயுபகவானையே தியானித்து வழிபடுகின்றனர். மற்றும் சிலரோவெனில், அவனுடைய (வாயுபகவானுடைய) புதல்வனாகிய அனுமானையே

पाञ्चालीं पतिदेवतां सुचरितां स्त्रीधर्मिणीं मानिनीं
कर्तुं निर्वसनां चकर्ष बलवद्दुष्टः स दुःशासनः ।
तां कष्टां स्वदशां निशाम्य करुणं कृष्णेति चुक्रोश सा
कृष्णस्तां तु यथा ररक्ष सततं शंभो! तथा रक्ष माम् ॥ १३ ॥

जन्म मास्त्वेव मास्त्वेव त्यागराज! महीतले!
भवेद्यदि त्वदावासे भवतात्कमलालये ॥ १४ ॥

अथ देव्याः

प्रफुल्लसुरसुन्दरीमकुटरत्ननीराजितं
प्रमत्तमहिषासुरप्रबलसर्वगर्वापहम् ।
जपाकुसुमसप्रभं सुरजनैः सदा पूजितं
शिवे! जयति ते पदं सकलभक्तभाग्यप्रदम् ॥ १५ ॥

போற்றி வழிபடுகின்றனர். ஆனால் நாங்கள் (அவ்வழிகளில் செல்லவில்லை.) இமயமலையின் மகளான பார்வதியை வாழ்க்கைத்துணைவியாகக் கொண்டவரும், பிறைச்சந்திரனைத் தலைமேல் தாங்கியவரும், அகண்டமான ஆனந்தமே (இன்பமே) வடிவமாகவுடையவரும், இந்திரன் முதலான தேவர்கூட்டங்களால் எக்காலத்திலும் பூஜிக்கப்பட்டவருமான சிவபெருமானையே ஏத்தித் தொழுவோம். (௰௨)

பாஞ்சாலி (திரௌபதி) பதிவ்ரதைகளுள் சிறந்தவள். கணவனையே தெய்வமாக நினைப்பவள். சிறந்த ஒழுக்கமுள்ளவள். மானமுள்ளவள். அவளை ரஜஸ்வலையாக இருக்கும் சமயத்தில் நிர்வாணமாக (ஆடையற்றவளாக)ச்செய்ய விரும்பிய கொடியவனான அந்த துச்சாதனன் அவளது ஆடையைப் பலமாக இழுத்தான். அவ்வாறு துக்ககரமான தனது நிலைமையைக்கண்டு அவள் தீனக்குரலால் "ஹா க்ருஷ்ண" என்று அலறினாள். அவளைக் கிருஷ்ணன் எவ்வாறு காப்பாற்றினாரோ; அவ்வாறே, சிவபெருமானே! என்னைக் காத்தருள வேண்டும். (௰௩)

தியாகராஜனே! (எனக்கு) பூமியில் பிறவியே வேண்டாம்! வேண்டாம்!! அப்படிப் பிறந்தேயாகவேண்டுமாயின்; நீ நிரந்தரமாக வாசஞ் செய்யும் "கமலாலய"த்தில் எனக்குப் பிறவி உண்டாகட்டும். (௰௪)

இனி தேவியின் நமஸ்காரங்கள்.

தேவியே! சிறந்த தேவஸ்த்ரீக்களின் மணிமுடிகளிலுள்ள இரத்தினங்

एतावन्तमनेहसं खलु मया श्रान्तं शिवे त्वत्पदा-
म्भोजद्वंद्वमिदं विहाय न सुखं प्राप्तं फलं वा क्वचित् ।
तत्पूर्वार्जितपुण्यराशिविभवैः साक्षात्कृतं सांप्रतं
जाता क्षेमपरंपरा फलमपि प्राप्तं परैर्दुर्लभम् ॥ १६ ॥

अंबुजनिभशुभवदनां कंबुग्रीवामपारगुणकथनाम् ।
अंबुदलसदलकान्तां अंबुजाक्षीं नमामि शिवकान्ताम् ॥ १७ ॥

अथ विष्णोः

यदुकुलजलधिसुधांशो ! भामामानाथ ! कृष्ण ! देवेश ! ।
स्वामिन् ! सद्गुणसिंधो ! नतजनबंधो ! दयानिधे ! पाहि ॥ १८ ॥

களின் ஒளிகளால் ஆலத்தி வழிக்கப் பெற்றதும், மதம் மிகுந்த மஹிஷாஸுர னுடைய பெருஞ் செருக்கை வேரோடு களைந்தொழித்ததும், செம்பரத்தம்-பூபோல் சிவந்த நிறமுள்ளதும், அறிஞர்களால் எக்காலமும் வழிபடப்பெற்றதும், அடியார்களுக்கு ஸகலவிதமான பாக்கியங்களையும் கொடுக்கும் இயல்புள்ளதுமான உனது திருவடி மிகவும் சிறந்து விளங்குகிறது. (௰ரு)

அம்பிகே! தாமரை மலர்போன்ற உனது திருவடிகளை மறந்து இவ்வளவு காலம் துன்பமடைந்தேன். எங்கும் சிறிதளவும் சுகம் கிடைக்கவில்லை. வேறு பயனும் யாதொன்றும் பெற்றிலேன். அப்படிப்பட்ட உனது திருவடியை, முன் பிறவிகளில் செய்த புண்ணியங்களின் மகிமையால் இப்பொழுது கண்களால் பிரத்யக்ஷமாகக் கண்டேன். ஒன்றன்மேல் ஒன்றாக நன்மைகள் தோன்றின. பிறரால் பெறமுடியாத பேறும் பெற்றேன். (௰௬)

தாமரை மலர்போன்ற இனிய முகமுள்ளவளும், சங்குபோன்ற கழுத்து உள்ளவளும், எல்லையில்லாத நற்குணங்களுள்ளவளும், கருமுகில்போல் பிரகாசிக்கும் குழலழகையுடையவளும், தாமரை மலர்கள்போன்ற கண்களையுடையவளுமான சிவனின் மனைவியை வணங்குகின்றேன். (௰௭)

இனி விஷ்ணுவின் நமஸ்காரங்கள்.

யதுவம்சமாகிற பாற்கடலில் தோன்றிய சந்திரனே! ஸத்தியபாமை-ஸ்ரீமஹாலக்ஷ்மி-இவர்களுக்கு நாதனே! விண்ணவர் கோமானே! உடையவனே! நற்குணக்கடலே! அடியார்க்குறவினனே! கருணைக்கடலே! கிருஷ்ணா! காப்பாற்றவேண்டும். (௰௮)

कृतविहगतुरङ्गं भक्तचित्ताब्जभृङ्गं
सकलविबुधतुङ्गं पादसंशोभिगङ्गम् ।
कृतदनुजविभङ्गं कामिनीशोभिताङ्गम्
करविधृतरथाङ्गं तं नमाम्यादिरङ्गम् ॥ १९ ॥

करधृतशरचापं राममानन्दरूपं
सकलभुवनभूपं शर्वगेयप्रतापम् ।
[1] मुनिजनहृततापं सूर्यवंशप्रदीपं
रिपुविनिहितकोपं तं नमाम्येकरूपम् ॥ २० ॥

भक्तानामभयप्रदं भवविधीन्द्रादिस्तुतं शाश्वतं
सन्मार्गप्रतिपादकं शमयुतं दुष्टार्तिदं सुन्दरम् ।
चिद्रूपं गुणसागरं शशिमुखं वेदान्तवेद्यं विभुं
श्रीरामं कलये सदा जनकजानाथं जगन्मोहनम् ॥ २१ ॥

பறவையையே (கருடனையே) குதிரையாக (வாகனமாக)ப் பண்ணிக் கொண்டவரும், அடியார்களின் மனமாகிற தாமரைமலரில் (அமர்ந்திருக்கும்) வண்டுபோன்றவரும், விண்ணவரனைவரிலும் உயர்ந்தவரும், (தன்) திருவடியில் திகழ்கின்ற கங்கையையுடையவரும், அசுரர்களை முறியடித்தவரும், காதலியினால் (திருமகளால்) அழகுற்ற (திருமார்பெனும்) உறுப்பையுடையவரும், கையிலேந்திய திருவாழியையுடையவரும், உலகப் பிரசித்தருமான ஆதிரங்கநாதரை வணங்குகிறேன். (௧௯)

கையில் அம்பும் வில்லுமேந்தியவரும், மனத்துக்கினிய வடிவழகுள்ளவரும், எல்லாவுலகங்களுக்கும் அரசனாகியவரும், சிவபெருமானால் புகழ்ந்து பாடத்தகுந்த வீரச்செயல்களையுடையவரும், முனிவர்களுடைய துயர் தீர்த்தவரும், சூரியவம்சத்திற்கோர் மணிவிளக்குபோன்றவரும், பகைவர்களிடம் சினங்கொள்பவரும், உறுதியான மனமுள்ளவருமான அந்த இராமனை வணங்குகிறேன். (௨௦)

பக்தர்களுக்கு அபயமளிப்பவரும், சிவன்-பிரமன்-இந்திரன்-முதலானவர்களால் துதிக்கப்பட்டவரும், எக்காலத்திலும் நிலைத்திருப்பவரும், நல்வழியை நடத்திக்காட்டி நிலைபெறச் செய்தவரும், ஐம்புலன்களை வென்றவரும், தீயவர்களுக்குத் துன்பம் விளைவிப்பவரும், கண்டார் மனதைக் கொள்ளைகொள்ளும்

---

1. हृतमुनिजनतापं इति स्यात् ।

चन्द्रस्य

यस्योदये कुवलयं सकलं विभाति
यः पाति सर्वविबुधान् स्वसुधारसेन ।
तं रोहिणीरमणमिन्दुममन्दकान्ति
सर्वार्थदं द्विजपतिं शिरसा नमामि ॥ २२ ॥

इति नमस्कारपद्धतिः ॥

அழகுள்ளவரும், அறிவு (ஞானம்) தானே வடிவமாகக்கொண்டவரும், நற்குணங்களுக்குக் கடல்போன்றவரும், திங்களை யொத்த திருமுகமுடையவரும், வேதாந்தங்களால் (உபநிஷத்துக்களால்) அறியக்கூடியவரும், எங்கும் வியாபித்து நிற்பவரும், ஜனகமஹாராஜனின் திருமகளாகிய சீதையின் கணவனும், உலகெல்லாம் மோஹிக்கும்படியான திருமேனியழகும் குணங்களுமுள்ள ஸ்ரீராமனை எக்காலமும் தியானிக்கிறேன். (௨௧)

இனி சந்திரனின் நமஸ்காரம்.

எவனுடைய தோற்றத்தினால் பூமண்டலம் முழுதும் (கருநெய்தல் பூக்களெல்லாம்) பிரகாசிக்கின்றதோ; எவன் வானோர் யாவரையும் தனது அமுதப்பெருக்கால் உணவூட்டிக் காப்பாற்றுகிறானோ; ரோஹிணியின் கேள்வனும், அளவற்ற காந்தியுடையவனும், விரும்பிய பேறெல்லாம் தருபவனும், அந்தணர்களின் தலைவனுமான அந்தச் சந்திரனைத் தலையால் வணங்குகிறேன். (௨௨)

நமஸ்கார பத்ததி முற்றும்.

அத்தலத்துப் பெருமை வியந்(து) அருட்பொன்னி நதிதோய்ந்து
புத்திரர்கா தலியுடனே புண்ணியம்பன் னுளியற்றி
சித்தனரு ளாலுடல நீக்கினுன் அவன்றேவி
ஒத்தமனக் காதலினுல் உடன்மரண மாயினளே. (65)

ஆயபொழு திருள்சீய்க்கும் அருணகண கிரணமணி
மேயவிமா னம்பொருந்த விமலர்திரு வருளுடி
ஏயபுகழ் மனைவியுட னேறினு னப்பொழுதே
தூயவிசும் பிடைநாத துந்துபியா மொலிமுழங்க. (66)

நந்திகணத் தவர்கொடுபோய் நற்கயிலை வரையுய்ப்ப
அந்தமிலாக் கணத்தரச னுகியவ ணினிதிருந்தான்
இந்துநதிப் பரன்மகிழும் இத்தலத்தின் மகமாதம்
வந்து பொன்னி நதிபடிவார் மகிமையினி வகுத்துரைப்பாம். (67)

ஆக திருவிருத்தம் 175.

தீர்த்தச் சருக்கம் முற்றிற்று.

மாகஸ்நானச் சருக்கம்

(அறுசீராசிரிய விருத்தம்)

தண்டமி ழுட்டி லுள்ளான் சதுர்மறைக் கடற்கோ ரெல்லை
கண்டமா தவத்தின் மேன்மைக் கற்கர்கோத் திரத்தில் வந்தான்
பண்டைமுப் புரிநூன் மார்பன் பகர்ந்ததுற் பாக்கிய னென்போன்
கொண்டலை யனைய கூந்தற் குணசரா வதியை வேட்டு (1)

தந்தையர் தாயர் நல்ல சகோதர ரொடுவாழ் நாளிற்
சிந்தனைக் கிசைந்த வாறே தீச்செயல் புரிந்தா னன்னோர்
நொந்துள மிரங்கி யன்பா னேவுறச் சினத்த காலை
உந்துநன் னிதியிற் றன்கூ றுள்ளது பகிர்ந்து கொண்டான். (2)

விழியினுன் மருட்டித் தங்கள் மெய்ந்நலம் விலைமீக் கூறி
மொழியினு லுறவு காட்டி முயக்கியே பொருளும் வாங்கி
பழியொடு பாவம் நல்கும் பரத்தைய ரிணக்கத் துள்ளக்
கழிபெருங் காமத் தாலே கனகமு மறிவுந் தோற்று. (3)

சாலியை யனைய பாரி தன்முகந் தனையு நோக்கான்
வாலிபர் துட்ட ராடல் வல்லவ ரினமாய்க் கூடிக்

கோலிய பாவங் கட்கோர் கொள்கல மாகிக் காம
நீலியர்க் குதவ வேண்டு நிதிகிடை யாமல் வாடி. (4)

நீதிசேர் சோழ நாட்டோர் நிதிநிறை யந்த ணாளன்
கோதிலா தொருநாட் பாரி குலமக ளுடனே கங்குற்
பாதியிற் றுயில முன்சொல் பதகனோ ருபாயத் தாலே
தீதில்வண் கதவு தன்னைத் திறந்துகொண் டகத்துட் சென்று. (5)

விழிகர மாக நாடி வியன்பொருள் கவரச் செல்லும்
வழிதெரி யாது துஞ்சு மைந்தனை மிதித்தான் காலில்
அழுதலின் முத்த மாலை யகப்பட வதுகைக் கொண்டவ்
வழிதகன் அகலு மெல்லை யெழுந்தனன் அந்த மைந்தன். (6)

மைந்தனை தந்தை தாய்போல் வருடினன் வருடும் போதில்
தந்தைதாய் கரமன் றென்றத் தனயனங் கவன்கால் பற்ற
உந்திய விசையாற் றள்ளி யோடலும் வீய்ந்தான் மைந்தன்
வெந்தொழி லவன்காற் பட்டு விழித்தனர் துயின்றா ரெல்லாம். (7)

துஞ்சினார் விழித்து வாயி றொறுந்தடை செய்து நெஞ்சம்
அஞ்சியே கள்ள னாமென் றவரவர் கூகூ வென்றார்
எஞ்சலி னகரார் யாரும் ஏற்றிய தீபத் தோடு
வஞ்சமின் மறையோன் வீட்டில் வந்துபே ரரவ மாற்றி. (8)

விப்பிரன் புதல்வன் மாய்ந்த விதமுமுத் தணிகைக் கொண்ட
துப்பில்சோ ரனையுங் கண்டு சூழ்ந்துவந் தனர்கள் யாரும்
தப்பிடா வகையா லன்னோன் றனைப்பிடித் திறுகக் கட்டி
குப்புற லூற்றுத் தண்டாற் கொதித்தன ரடித்தார் கூடி. (9)

அடித்திடும் விதன மாற்றா தவனுயி ரிறந்தான் வேதம்
படித்தபுத் திரனைக் கொன்ற பாவத்தாற் பிரம கத்தி
பிடித்ததக் கள்வன் றன்னைப் பெரும்பசி தாக மேவி
வடித்திடு சூல வேற்கை வயிரவர் ஒறுப்ப வாடி. (10)

அம்பரத் துழன்று பன்னா ளருந்துயர்க் கரைகாணாமல்
இம்பரின் மனிதர் யாரும் இயல்வழி மருங்கோர் போதிக்
கொம்பரில் வைகி யாங்குக் குறுகுவோர் தம்மை மாய்த்து
செப்புனல் குடித்தா னுண்டு தீங்குசெய் திருக்கு நாளில். (11)

நாட்டினி லுயர்ந்த சோழ நாட்டினில் வேத வாய்மை
காட்டிய ஒழுக்கங் குன்றாக் காசிபர் குலத்தோர் பார்ப்பான்

சூட்டிய புகழின் மேன்மைச் சுதற்மனல் லமிர்தம் விண்ணோர்(க்)
கூட்டிய சிவனூர் மேவு மோதன புரமேற் செல்வான். (12)

செல்பவன் பரம னுமஞ் செப்பியங் கேகும் போதில்
நில்லென வரசின் மேய நிருதனுந் தீங்கு செய்தற்
கொல்லென வரலும் பார்ப்பான் உரைசெயுஞ் சிவநா மத்தின்
நல்லொலி செவிபி லேற, நடுங்கிமுன் வணங்கி நின்றான். (13)

நின்றபா தகனை நோக்கி நீயெவன் நினக்குச் செய்கை
யொன்றிய வாறே தென்ன வுயர்ந்ததன் குலமு முன்செய்
நன்றலச் செய்கை யாவு நண்ணிய பவமுஞ் சொல்லி
இன்றுமைக் கண்டே னென்பால் இடரகன் றறிவும் பெற்றேன். (14)

சிறியவர் பெருமை யோரைச் சேர்ந்திடிற் சிறுமை நீக்கி
அறிவுநல் லொழுக்கங் காட்டி யருங்கதி புகவுஞ் செய்வர்
நெறியிது சரத மன்றோ நீயெனை முழுதுங் காத்தல்
உறுதியா மென்ன நன்றென் றுரைத்து நீயஞ்ச லென்றான். (15)

சுதன்மனு முடன்கொண் டேகி தூர்ப்பிரக் கியனை யன்னு
வதரண நகரிற் கோர்சார் வைகென நிறுத்தித் தான்போய்
விதவித மணியும் பொன்னும் வேழவெண் மருப்புஞ் சாந்தும்
முதலிய திரையால் வீசி முழங்குகா விரியைக் கண்டு. (16)

தொழுதுபின் னயலா ரன்னம் தோகையர் போக மெண்ணெய்
பழுதென விலக்கி யோர்காற் பாரணம் புரிந்திவ் வூரில்
வழுவிலா வருடமொன்று வைகிநா டோறும் பொன்னி
முழுகுவே னென்ற காதன் முதிர்ச்சியாய் நியமம் பூண்டு. (17)

இரவிவந் தெழுமுன் பொன்னி யீர்ம்புன லாடித் தற்பித்
தரனெழுத் தைந்து மீரை யாயிரஞ் செபித்து வேதம்
வரன்முறை யோதி ஞான வரதரோ தனபு ரேசன்
சரணிரு போதுஞ் சேவை சாற்றுமுப் போதுஞ்செய்து. (18)

ஈசனுக் கநேக தீப மேற்றியந் தணர்கள் யார்க்கும்
வாசநெய் யடிசி லீந்து வருபவன் மாக மாதத் (து)
ஆசகன் முப்பா னுளும் ஆடிய பலன வற்றுள்
பாசமின் மூன்று நாளைப் பலனையப் பதகர்க் கீந்தான். (19)

ஈதலும் பிரம கத்தி யேகிய தனைய காலை
போதமுங் குணமு மேவப் பொலிந்துதூர்ப் பாக்கி யன்றான்

சிதமுத் தணிகி ரீடந் திகழ்மணிப் பதக்க மாடை
காதணி யணிந்து தோன்றுங் கவினுறு தேவ னுனன். (20)

அக்கண மமரர் மான மணைதர வதனி லேறி
பக்கம்வெண் கவரி வீச பனிமதிக் கவிகை தாங்கி
இக்கென வீணை நாத மிசைத்தபி னயத்தோ டாடி
மைக்குழல் மடவார் விண்ணோர் மருங்குறப் பொலிந்து நின்று. (21)

வலமுறச் சுதர்மன் பாதம் வணங்கியீர்ம் பொன்னி யாடும்
பலமதின் மூன்று நாளைப் பலனெனக் களித்த லாலே
யலல்செயும் பிரம கத்தி யகன்றுவா னவனு மாகி
இலகுபாக் கியமும் பெற்றேன் இவணினின் னருளும் பெற்றேன். (22)

இனியெனக் கறியும் பான்மை யியம்பெனக் கதன்மன் கூறும்
அனிதமாங் களவு கோறல் ஆகிய பாவஞ் செய்தோர்
துனிசெய் பேய் நிருதர்தாரு சளுகர மாதி யாவாம்
மனிதராய்ப் பிறப்பர் மண்மேல் மன்னிய தர்மம் செய்தோர். (23)

மானிடர் தமிற்சி றந்த வருணநான் காம வற்றுள்
மேனிலை வருண மூன்றும் வேதமோ துவதே நீதி
ஈனமில் சதுர்த்த ரானோர் இதியாச புராண மிக்க
ஞானவா கமங்க ளோதி நன்னெறி படர்த லாமால். (24)

சூத்திரர் தமக்கு நான்கு தொல்குல மடந்தை மார்க்கும்
யேத்திய வேதந்தன்னை யியம்புதல் கேட்ட லாகா
நாத்திகழ் தமிழால் வேத நற்பொருள் உரைத்த லாகும்
நீத்திடு மாதர்க் கென்றும் பிரணவ முணர்த்த லாகா. (25)

கடும்பசி தீர வால காலமுண் டனரே லாவி
விடும்பரி சன்றி யுய்யார் விதமிது போலப் பாசம்
எடும்படி மாதர் வேத மரும்பிர ணவத்தை யோதிற்
கொடும்பெரு நிரயஞ் சேர்வர் கூறுமோ ரயுத காலம். (26)

காலமோ ரயுதஞ் சென்றுற் கடுநிர யத்தை நீங்கி
ஞாலமேற் றீயசென்ம நண் ணுவ ராத லாலே
சாலநல் லொழுக்கஞ் செய்வோர் தத்தமக் கியன்ற நூலை
ஏலவே மொழித னீதி யிதனைநன் கறிதி யின்னும். (27)

குறளைபொய் யயலோர் குற்றங் கூறுதல் சிறிது மாகா
வீறலுறு மலின யாக்கை யானென மதித்தல் வீணும்

அறமியற் றிடுது மென்ன வடாதன செயலுந் தீதாம்
பிறர்குணங் கூற லாசை பெரும்பிணி யுறுமை நன்றே. (28)

செய்யுமிப் பூசை தம்மிற் சிவபூசை சிறந்த தாகும்
செய்யுமிச் செபங்க டம்மிற் சிறந்ததைந் தெழுத்தே யாகும்
செய்யுமித் தானந் தம்மிற் சிறந்துள தன்ன தானம்
செய்யுமிம் மூன்றும் வல்லார் சிவனெனத் தொழுவே வல்லார். (29)

ஓதிய விவற்றை மெய்யென் றுணர்திநீ சுவர்க்க மேவி
தீதில்போ கங்கள் பன்னாட் சிறப்புடன் புசித்துப் பின்னர்
நீதியிவ் வறிவி னேடு நீள்கட லுடுத்த பார்மேல்
ஆதியாம் வருண மேய வதிகர்த்தன் புதல்வ னாகி. (30)

நற்சுன சேவ னென்னு நாமமும் பொருந்தி வேத
விற்பன னாகி வாழும் வேலையில் விசுவா மித்திரன்
அற்புத மாக மேவி யஞ்செழுத் துபதே சித்து
சிற்சில தரும மெல்லாந் தெரிவிக்க வினிது தேர்ந்து. (31)

தலங்களிற் சிறந்த விந்தத் தலத்துவந் தநேக தன்மம்
நலம்பெறப் புரிந்து முத்தி நண்ணுவா யென்று கூறி
வலம்பெறு சுதர்மன் னின்றான் வானவர் வடிவு பெற்றான்
துலங்குபொன் னுலகு மேவிச் சுகமெலாந் நுகர்ந்து பின்னர். (32)

சூழ்கடற் புவியின் முன்னைத் தொல்லறி வுடனே தோன்றி
வாழ்சுன சேவ னாகி வருகவு சிகன்போ தித்த
ஊழ்முறை யொழுக்கம் போற்றி யோதன புரத்தின் மேவி
ஏழ்பவத் துயரு மாற்ற வெண்ணில் புண்ணியமுஞ் செய்து. (33)

மாகமா தத்திற் பொன்னி வரநதி யாடி யெங்கள்
ஏகநா யகனை வாழ்த்தி யிறைஞ்சியிங் கமர்ந்து பன்னாள்
மோகமாம் வலையை நீக்கி முடிவிலா முத்தி சேர்ந்தான்
பாகமார் முனிவீர் நீரும் படிந்திடில் முத்தி யாமால். (34)

பாவிகள் சென்று யென்னி படிந்திடின் மாக மாதத்
தோவில்பா வங்க டரும் உற்றிய பாவ மில்லார்
ஆவிமெய் வருந்தா வண்ணம் அருங்கதி யடைய வேண்டி
தாவிலா தொருகான் மூழ்கிற் சாலவு மமையு மாதோ. (35)

தானமும் தவமும் யோகத் தகுதியுஞ் செபமு மோம
மானவும் பிதிர்கன் மங்கள் ஆகிய வவையு மேலாம்

ஞானமு மேனைத் தீர்த்த நாணநற் பலனுஞ் சேர்வர்
ஊனமில் மாகமாதத் தொருதினம் பொன்னி மூழ்கில். (36)

பழியொடு பாவ பேதம் பன்னுதுர்ப் பாக்கிய ஞனேன்
மொழிதரு மாக நான மூன்றுநாட் பலத்தி னுலே
ஒழிவிலாப் பிரம கத்தி யொழிந்துமே லுலகம் பெற்ருல்
அழிவிலம் மாத முற்றும் ஆடுவார் பயன்யார் சொல்வார். (37)

ஆக விருத்தம் 212.

மாகஸ்நானச் சருக்கம் முற்றிற்று.

துலா ஸ்நானச் சருக்கம்

போதவங்கு சத்திலேந்து போர்க்களிற்றை வென்றுமுன்
காதரந்த விர்த்து முத்தி காதலித்த முனிவிர்காள்
ஓதனேசர் காவிரிக்கு ளுண்மையன்பி னைப்பசி
மாதமூழ்கு மான்மியத்தின் வண்மையொன்று கூறுகேன். (1)

நீடுசெல்வ மேவுநாடு நீதிநாடு கோசலம்
தேடுமுட்பொ ருட்டொகைக் கோர் சேமவைப்ப யோத்தியிற்
கோடுவென்ற கொங்கைமாதர் கொண்டகற்பு வேதியர்
பீடுமன்னர் நீதிகண்டு பெய்யுமாத மும்மழை. (2)

ஏத்துமன்ன கர்க்குவேந்தன் ஏற்றெதிர்ந்த மாற்றலர்
காத்திரத்த ரத்தமுண்டு கக்குசோதி வேலினுன்
வேத்தவைக் குலக்கிரீட மேவிரத்தின நீடொளி
மாத்தளி(ர்)த்த பல்லவத்தின் மன்னுபொற் பதத்தினுன். (3)

ஆரருட்குப் பாரிபாரி லாவிகட்கோ ராவியான்
தீரவெற்பு தாரதாரு சேனைவெள்ள மிக்குளான்
சாரமுற்ற நூலெனச்சொல் சாகரத்தி னெல்லையான்
பேரெழிற்கு வேணிகர்த்த பெருமைபெற்ற தசரதன். (4)

எவ்வனத்தி லட்டதிக்கு மெய்திவெற்றி கொள்ளவே
செவ்விமத்த கத்ததந்தி சீறுவாசி யேறுதேர்
கவ்வைமெத்து தானைவீரர் கந்தரத் திரைத்தெழீஇப்
பவ்வமொத்து மேவவந்து பச்சிமத் திறங்கியே. (5)

அண்டலாரை மோதியாவி யந்தகற்கு நல்கியே
கொண்டவூனி ரத்தமச்சை கூளிகங்க முண்ணவே
மண்டுபோரி யற்றிவெற்றி மாலைசூடி மீண்டுமின்
ஒண்டிறற்கொள் பூருவத்து முத்தரதி சைக்கணும். (6)

சென்றுவெங் கொடுத்தபேர்க டேகமோடு செல்லநாம்
இன்று வென்று போதுமென் றெதிர்ந்து போர்செய் மன்னரை
கொன்று வீர மங்கைசெங்கை கொண்டவிற் சிரத்துற
வன்றுதெக்க ணத்தினுந்த ணையுய்க்கு மன்னவன். (7)

சேனையோடு சென்றுதேவ தேவன்மெய்ச் சிராமலை
யானைபூசை செய்தகாவை யாறுவேதி கண்டியூர்
ஏனைநற்ற லத்தும்வைகி யெந்தசேவை செய்துகை
மானைமேவு மோதனேசர் வண்பதிக்க ணெய்தியே. (8)

போற்றுதன்சொல் போனிறைந்து பொய்த்திடாத காவிரி
ஆற்றுநீர் படிந்துமுக்கண் ஆதிபாத வம்புயங்
போற்றுபத்தி யார்பணிந்து சொல்லினுற் றுதித்தபின்
நாற்படைக்கு லத்தொடேனை நற்றலத்தி னேகுவான். (9)

தேறுதேரி வர்ந்துபாக செல்லவுந்து கென்னலும்
மாறில்பாக னுந்தவந்த வையவைய மீதினில்
தாறுபாய்த ரங்கமோடு தம்பமாகி நின்றதால்
ஆறில்மன்ன னென்னிதென்ன வுன்னுகின்ற வேலையில். (10)

செல்லலற்ற தங்குலஞ் செழிக்கவந்த தேசிகன்
நல்லசிட்டர் சொல்வசிட்டன் ஞானலோச னத்தினால்
வல்லவாறு கண்டநின்ற மன்னனோடு செப்புவான்
சொல்லரக்கர் கோனுரத்த தோளன்விற்கை ராவணன். (11)

ஆயவேத நால்வரங்க ளார்வமோடு பெற்றவன்
மாயவல்ல வன்பயந்த மைந்தனிந்திர சித்துமெய்
சாயலுள்ள புட்கரச மத்தனென்ற தம்பியும்
ஞேயமாக வுள்ளதீர னேரிலாத வன்கணன். (12)

அவன்மிகுந்த மாயரூபி யாகிவந்துன் னிரதமும்
இவணியங்கி டாதுநின்றி டத்தடுத்து நின்றனன்
கவடுகொண்ட வவனைவெற்றி காணவெண்ணி லெண்ணிலா
புவனநாத ரோதனேசர் பொற்பதிக்கு ளன்பினால். (13)

பொங்குசங்கி னங்குலவு பொன்னியாற்றி லைப்பசித்
திங்கண்முற்று மூழ்கிநாதர் சேவைசெய்யில் வெற்றியாம்
இங்குவந்த தந்தமாத மிதுவுநன்மை யித்தலத்
துங்கமான கவுதமாதி தாயர்பேறு பெற்றதால். (14)

இசைத்தவாறு செய்தநின்முன் னெய்திலந்த ராவணன்
விசைக்கொண்டஞ்சி யோடுமென்று மேன்மையைந் தெழுத்தையும்
நசைத்தசிந்தை மன்னனுக்கு நல்கினானம் மன்னனும்
அசைப்பிலைப்ப சிக்கணாளை யாறுமாறு மூழ்கியே. (15)

ஈசர்சேவை செய்துதேரி லேறியூரும் வேளையில்
ஆசடாத தேர்நடந்த தவ்வரக்க னஞ்சியும்
மாசனாக னோடினானம் மன்னனைத்த டுத்தனன்
தேசமெச்சு கும்பகர்ணன் றீரனங்கு வந்தரோ. (16)

தடுக்கவஞ்சி மன்னன்வந்து தையல்பாகர் சன்னதி
அடுத்து நின்றனாதிநின்க ணன்புசெய்யும் யாவரும்
கடுத்தபேய ரக்கர்பூத கணவிலங்கு நஞ்சமென்
றெடுத்தவைக்கு மஞ்சிடார்கள் எனக்கிவ்வச்ச மெய்துமோ. (17)

காக்கவேண்டுமென்றபோது கண்ணிலங்கு நெற்றியான் (நெத்தியான்)
ஆக்கமான கருணைநல்கி யைங்கரப் பிரான்முகம்
நோக்கியிந்த மன்னனெஞ்சி னோய்செய்கும்ப கன்னனை
தூக்குகா லிரண்டும்விண்டு சோரமோது கென்றனன். (18)

சொற்றபோதில் ஆகுவூர்தி சூழிராக்க தன்பதம்
அற்றுவீழ மோதலோடு மசைவிலாம னின்றனன்
உற்றவானு மேகநாத னோர்ந்துருத்து நண்ணலும்
அற்றவற்றி ரண்டுகாலும் ஆளமோதி விட்டனன். (19)

காலொடிந்(து) அயர்ந்துதம்பி காதன்மைந்த ரிருவரும்
மாலொடுங்கி டந்ததன்மை மனத்தறிந்து ராவணன்
மேலோர்வேந்த னாலிவ்வண்ண மெய்தலங்க வன்றனை
ஓலொடுங்க வன்றுகட்டி யுறுவனென்று வந்தனன். (20)

வந்தா னெடுங்கைக ணாலைந்து கொடுகட்டி மறுவா மயோத்தி
யிறையைத்
தந்தா வளங்கொண்ட புலிபோ லெடுத்தேகுஞ் சமையத்தி
லத்தி முகவன்

அந்தோ வரக்கன்பு யங்கால்க ளறுமா றடித்தா னடித்தபொழுதின்
கந்தார் புயங்கால்கள் விழநொந்து படிமீது கருமேக மென்ன
விழலும். (21)

கூடுற்ற வன்சேனை விழுமீச்ச மரமுள்ள குலையிற் சிதைந்து திசைதோ
றோடுற்ற திச்செய்கை கண்டீச னருளான்மெய் யுயர்வாகை பெற்ற
வரசன்
நீடுற்ற மணிமாலை முதலான பூண்வர்க்க நிறைபூமி தன்னிலுதிரச்
சேடுற்ற சிவவேனுத னேகன்ற னிருபாத நிகழும் புயங்கள்
புகழ்வான். (22)

எண்ணுக் கடங்காத பதுமத்த ருவணத்த ரிமையோர்க ளாதி யெவரும்
மண்ணிற் சனித்தங்க மடிவாதி யறியாமை மருவிக் கறங்கி னுழல
பண்ணிப் புறங்கா டரங்காடி மாயாத பரிபூ ரணத்து முதலே
கண்ணுற்ற வடியார்கள் முன்வந்து துயரங்கள் களைவார்க
ளுன்னியெவரே. (23)

அளியேயகண் மணியேயநல் லருளேவிண் ணமுதேமெய் யழகே
யெழுந்த னர்க்
கொளியே! புன் மறுவற்ற மதியேமும் மலமற்ற வுயிரே பரந்த
பரைமேல்
வெளியே! சொல் பிரமாண மறியாத பிரமெய்வி யன்ஞான வின்ப
மதுவின்
களியேயெனப் பன்னு துதியோதி நிலமீது கனிவாய் விழுந்து
தொழுதான். (24)

அக்காலை பரமேசன் வெளிவந்து புவிவீழு மரசன்றன் மேனி தடவி
மிக்கா யெடுத்தங்கன் அருள் செய்கு வானுன்னை மிகநா மகிழ்ந்தன
மிவண்
எக்காலும் வரு பொன்னி நதியிற் றுலாமாத மினிதாக யெவர்
மூழ்கினுந்
தக்கார்க ளாவார்கள் பயமேது மடையார்கள் தகுமட்டசித்தி
பெறுவார். (25)

துலைமாதம் வருந்தோறு மிப்பொன்னி நதி மூழ்கு சுகமாயன்
உன்றன் மகனும்
நிலைமேவு வாயந்த மகன்வீர ரொடுவந்து நிசிபோ விராவணனை முன்
அலையாத படைதம்பி மகனுகு மிவர் தம்மை யடுகின்ற வண்மை
தருவோம்.
அலையா வசிட்டன் சொல் மனுவைச் செபித்தெம்மை வழிபாடு
செய்தி யெனவே. (26)

மறைவாயின் மொழியீசன் மறைவாக வவ்வண்ண
மகிபன் புரிந்துவரலும்
துறையார் வசிட்டன்றன் அரசன்பொ ருட்டுற்ற துலைமாத
முற்று மூழ்கி
முறையான சிவபூசை செய்தானம் மாதத்து முடிவின் கணந்த முனிவற்
கிறையோனும் வெளிவந் தனன்கோடி துதிகூறி யியல்பிற்
பணிந்து புகல்வான். (27)

அரக்கர்க்கு மிகவஞ்சி ஞெனஞ்சி னில்மன்னன் அபயங்
கொடுத்தி யெனலும்
பரத்துற்ற கயிலாய மலையைத் துளங்கச்செய் பதகன்ற னுவி கவர
வரச்சக்கிர மாலந்த நிருபற்கு மகனாக வருவானம் மைந்த னவுணன்
இரக்குற்ற குலமோடு மடியச்செய் வானஞ்ச லெனநாதன்
வானில் மறைய. (28)

நண்ணுந்து லாமாத மதிலோத னேசத்தி னளிர்பொன்னி மூழ்கு மகிமை
விண்ணும்ப ருங்கூற வரிதென்று கொண்டாடி மேலோன்
வசிட்ட முனிவன்
பண்ணுந்து தேர்மன்ன னுடனேகி ஞனீடு பதியா மயோத்தி தனிலிவ்
வண்ணந் தெரிந்துற்ற மயல்போ யணைந்தார்கள்
மாழ்குற்றிலங்கை யவுணர். (29)

கிளர்பானு குலமன்ன னிதின்மூழ்கிய யவுனோர்கள் கிளைகேடு
மேவ வலைசேர்
துளவாகை மாயன்றன் மகனாகு வரமேவு துணிபால் விளங்கு தருமம்
வளரோத னேசத்தின் மருவுந் துலாமாதம் வருபொன்னி
மூழ்கு பெருமை
உளமீதுணர்ந் தின்ன படியென்ன வரிதென்று வந்தாரிருந்த
முனிவர். (30)

ஆக விருத்தம் 242.

துலா ஸ்நானச் சருக்கம் முற்றிற்று.

உ

திருச்சிற்றம்பலம்

சேடச் சருக்கம்.

காதார் குழையுடையான் மகிழ் கவியோதன புரியின்
மீதான துலா காவிரி மேன்மைச் செயல் கூறி
ஆதரமோ டாறும்பர னடியுந்தெரி சூதன்
பாதாளவி சாலாதிப சேடன் கதை பகர்வான். (1)

மேனுளைய னுயிரானவை மேவும்பொறை யுடல்கள்
ஆனு துல கீரேழ்கடல் அமைத்தானவை தாங்க
வானுர்குல வரையெண்டிசை விரைமேருவை வைத்து
நானுளுமவ் வுலகங்கட னடுவுற்றழுந் தியதால். (2)

அலைவுற்றிடு புவிசஞ்சலமாகச் சுரர் முதலோர்
மலைவுற்றய னுலகுற்றவன் மலர்த்தாள் பணிந் தின்னல்
சொலலுற்றபின் உமதா மிடர் தொலைப்போமெனச் சொல்லி
கலைகற்றிடு சேடன்றனைக் கமலாலய னோக்கி. (3)

வலையாய் மிகு சூதார்வினை யில்லாப்பணி மன்னு
நிலை நீரிடை யசையாவகை படமாயிர நிரையாந்
தலைமீதுறத் தரிப்பாயெனச் சயிலாதிப மேருப்
பலமால்வரைப் பரியாப்புவி யொருவேன் பரிப்பதுவே. (4)

என லுஞ்சது முகனம்புவி யெடுக்கும்பல னுனக்கு
முனவன்றன தருடந்திடு மென லும் பணி முதல்வன்
மன தன்புடன் விடைகொண்டு பின் வந்தே புவியெடுத்தான்
கனமங்கது பெரிதாய்த்தலை கவிழ்ந்தா னுடல் வளைந்தான் (5)

உதிரம்பல வாய்கக்கிட உயிரா துள மயங்கி
எதிரும்பல நாள்போனபின் னியல்பிற் றெளி வுற்றே
மதியந்திகழ் சடையானருட் டன்னுனிலம் வகிக்குஞ்
சதுர்வந்திடு மென்றுனைய னென்செய்குவன் றமியேன். (6)

ஓயாதிது செய்வாயென வொருவன்றனை வேண்டில்
வாயாவிது செய்வேனென வந்தானிது செய்தற்
கேயாதெனின் மாயாவுடல் விடலேயினி தென்பர்
தூயோரது நானே செய்வ னெனச்சேடனுந் துணிந்தான். (7)

துணிகின் றவப் பொழுதே மனத் துயரந்தனைத் தவர்நீ
ருணியன்பொடு சோற்றுத்துறை நகர் மேற் றவம் புரியின்
மணிகண்டன தருளாற்பல மலைவாருதி பலசூழ்
அணிதங்கிய புவிதாங்குறு வலிதா னுனக்கமையும். (8)

பிற்றைத்தல மிசைகோடிநல் வருடந்தவம் செயினும்
முற்றைச்செயும் யோகத்திற முதலானவை செயினும்
பற்றிப்புவி யின்மீது பரிக்குந் திறம் வருமோ
உற்றுத்தெளி வாய்நீயெனும் உயர்வான்மொழி கேளா. (9)

சேடன்மன மகிழ்வாயுயர் சிவனாரருள் கருதி
நாடன்பொடு சோற்றுத்துறை நகரிற்கடி தணுகி
நீடுந்தவ நிலையெய்துற நேரத்தய னணுக
பாடும்பரி வொடுமுன்னியல் பரிசானவை யாவும். (10)

சொல்லித்தவ முயலும்படி சொல்வாயென வேதன்
அல்லற்றிற மொழியப்பெல மணையச்சிவன் வெளியாய்
ஒல்லைத்திரு வருடந்திட வொழியாவிட ரொழிய
வெல்லத்தகு மொருமந்திரம் விதியாலுரை செய்வான். (11)

தருமந்திரராசன்பொருள் தருமம்பல நாமம்
பெருகின்பருள் வீடுந்தரு பெருமைத்திரு வுருவாம்
விரவும்பொருள் வடவித்துறு மிகுசாகைகள் போல
உருகுங்கலை வேதாகம முதவும்மொரு முதலாம். (12)

நாலாரண வாரிக்கொரு கரையாமதை நவிலின்
மேலாமறி வெல்லாம்வரும் வேதச்சிர மெல்லாம்
கோலாகல மாகத்துதி செய்யுங்கடல் கொடுத்த
ஆலாலம தமுதாய்நுகர் சிவன்மேனியு மாமால். (13)

அஞ்சத்தகும் பாவத்திரள் அகலச்செயு மதுதான்
அஞ்சக்கர மாகும்பிர ணவத்தோடெழுத் தானும்
அஞ்சொற்றிரு மனுவாலர னாராதனை செய்யென்
றஞ்சத்தினை யூர்வோனுப தேசித்தவ ணகல. (14)

அன்னானுரை முறையேபணி யரசன்சிவ மனுவைப்
பன்னுவரு நாடோறுமுப் பதினாயிரஞ் செபித்துச்
சின்னாள்புனல் காற்றுண்டுறு சின்னாளுப வாசம்
முன்னாதர வொடுசெய் தளமுறுதாமரை மலரின் (15)

பிறைகூவிள நதிதங்கிய பின்னற்சடை முடியுந்
நிறைபூதியி னுதலுஞ்சுடர் நிலவுந்திரு விழியும்
மறையாகம மலரும்பிர வாளக்கனி வாயும்
கறையார்தரு மிடறுமெழிற் கனியுந்தட மார்பும் (16)

கொடுவன்புலி யதளுந்தொனி குமுறும்பர நாதத்
திடுகிண்கிணி மணியுந்தமை யெண்ணும்பரி பாகர்
படியும்படி சுகவாருதி தருபங்கய பதமும்
நீடுகுங்கொடி யிடையாளையு முடையான்றனை எண்ணி (17)

எழுத்தோவிய மெனவேபுரி தவநீர்மையு மியலின்
வழுவாவன விழுதாமென ஒருகார்வழும் வையம்
முழுதாரொளி மதிவேணியர் கண்டேசுரர் முனிவோர்
தொழுதேவர விடைமீது மைதன்னோ டெதிர் தோன்ற. (18)

கண்டானுயர் சேடன்விழி களித்தான் மகிழ் குளித்தான்
கொண்டானுடல் புளகந்தலை குவித்தானிரு செங்கை
விண்டானிட ரெல்லா மொழி குழறிப்புவி வீழ்ந்தான்
தண்டாமரை மலராமிரு சரணத்துணை துதிப்பான். (19)

வேதாகம மொழியாலுணர் விபுவானவ சரணம்
நாதாபர சுகவாருதி நயனுனன சரணம்
ஓதாதணர் கருணாகர வுமை வல்லவ சரணம்
பூதாதியி னிறையோதன புரிநாயக சரணம். (20)

கங்காநதி மதிசூடிய கனகாசல சரணம்
சங்கார்குழை யுடையாய்படர் சடைவேதிய சரணம்
சிங்காசன முயிராயுறை சிவசங்கர சரணம்
அங்காவிரி மணவாளயெய் யருண்மேனிய சரணம். (21)

மானூர்கர தலநாயக மகிழ்பூரண சரணம்
ஆறுவது பவகிட்டையை யருள்பூரண சரணம்
நானுவித செககம்பித நயநாடக சரணம்
பூனூரணர் பணியோதன புரியற்புத சரணம். (22)

என்றுயிர வாயாலிசை பெருகாபுகழ்ந் தேத்தி
நின்றேபர வசமாகிய சேடன்றனை நிமலன்
நன்றேசெயு நின்பூசனை நாமின்புறு கின்றேம்
ஒன்றாயினு மொழியாவகை தருவோம்வர முரையாய். (23)

என்னப்பணி யீசன்சொலு மெளியேன்மன முனையே
உன்னத்தலை யுனையேதொழு வுன்சீர்சொல வென்வாய்
நின்னைக்கர மர்ச்சித்திட நின்சீர்செவி வினவ
மன்னிப்பத நின்னுலயம் வலம்வந்திட வேண்டும். (24)

பொய்யானவை கோணிந்தை புறங்கூறல் பொறாமை
செய்யாமையும் இன்னும்பகர் தீதின்மையும் வேண்டும்
மையார்கட லேகோதக மாய்வான்மிசை வரினும்
அய்யாசிவ பத்தித்திற மசையாமனம் வேண்டும். (25)

வரமொன்றினும் அகிலங்கடல் வாய்புக்கசை தவிறல்
சுரரந்தணர் முதலோர்மிகு துயரப்படு கின்றார்
திரமொய்ம்புடன் அகிலச்சுமை பரிக்கும்பெரு திறனும்
தருகென்றனன் அளித்தனரு டானே யுருவானோன். (26)

ஈந்தான்மிசை வருசங்கரன் ஏகப்பணி யெவைக்கும்
வேந்தாகியசேடன் புவி மிசையற்புத மெய்தி
யாந்தாரணி யொருகாலமும் அசையாவகை பொறுத்தான்
பூந்தாரணி சிவனோதன புரிச்சீர்சொலற் கெளிதோ. (27)

ஆக 269

சேடச்சருக்க முற்றிற்று.

கவுதமச் சருக்கம்.

பணமணி யிலங்கு மனந்தன்மெய்த் தவஞ்செய் பரிசையு
மாங்கதற் கிரங்கி
மணமலி யிதழிச் சடையின ரருளும்வரத்தையு
முரைத்துளங் கரைத்தாய்
குணமக மேருக் கவுதமனன்னங் கொடுத்தமாக் கதையமு தெளியோம்
உணவருள் புரிந்தெம் மிடர்ப்பசி தணிப்பாய் உத்தம
தானமாமிதுவே. (1)

ஆங்கவர் மொழியச் சூதனும்விளம்பும் அணிதிக ழோதன புரத்தின்
ஓங்கிய முனிவன் கவுதமன் சரித முவப்பவர் பவக்குறும்பெறிந்தார்
தேங்கமழ் சோலை சூழுமையாற்றிற் றிகம்பரன் மலரடி வணங்கி
நீங்கலி லன்பால் அன்னகர்ப் பாங்கர் நிலவுமாச்சிரமமொன்
றமைத்து. (2)

அதனிடை வதிந்து நாடொறு மையாற் றடிகளி னடிகளை வணங்கி
மதனுடை விடய வைம்பொறிக் களிற்றை மதியெனு மங்குசத்தடக்கி
யிதமுடனெவர்க்கு மன்னதா னஞ்செய் திருத்தலு நருமதை நதிப்பால்
விதமுறு நாட்டிற் றுவாதச வருடம் விண்முகின்
மழைபொழிந்திலதால். (3)

சென்னெலா முதலா நன்செயின் வளனும் சிறுபயறுதிபுன் செய்யின்
மன்னிய வளனு மினிய தண்டலையின் வளங்களும் விளைவிலவாக
இன்னல்செய் பசியா லுயிரெலாம் வருந்த வியன்மறை
யோதி நன்குணர்ந்து
துன்னிய வொழுக்க முயரினு மோம்புந் தொன்மையோ
ரிலக்க வந்தணர்கள். (4)

மனுநெறி வளர்க்குந் தாதகியலங்கல் வளவர்தம் பொன்னிநன் னாட்டில்
அனுதினம் வளங்கள் எவைகளும் பெருகியவரவ ரின்புறு கின்றார்
எனுமுரை வினவி யந்தணர் குடும்பம் யாவையு முடன்கொடு போந்து
கனைதிரை தரளங் கரைதொறுஞ் சொரியுங் காவிரி
நாட்டினி லெய்தி. (5)

அலமரு பொழுதி னஞ்சலென் றருளு மரன்மகிழ் திருவையாறணுகி
நலகவுதமமா முனிவனுச் சிரம நண்ணலு மம்முனி யெதிர்வந்
திலகுமின் முகமு முளத்துறு முவகை யாவையும் வெளிப்படு மின்சொல்
பலவுநன் கிசைத்தே யுடன்கொடு புகுந்தான் பரிவெலா
முருவுகொண்டனையான். (6)

பந்தமோ டணைந்த வந்தணரெவர்க்கு பஞ்சநன் னதிப்பர னருளால்
அந்தவெண் மலைப்போற் குவிந்த தண்டுலமு மாடகமலை நிகர்பருப்பும்
முந்துபன்னிறத்த வரைநிகர் மற்றை யுபகரணங்களும் பெற்றே
ஐந்துறு திறத்தின் அறுசுவையுண்டி யளித்தன னவரவர்க் கவராய். (7)

இம்முறை வினவி மற்றைபநாட்டி னியலுமூன் றிலக்க வந்தணர்கள்
அம்புனி யன்ன சாலையி னணுக வவர்க்கு மம்முறையன மளித்தான்
தம்மனை யிருந்து தம்பொரு ளுண்ட தகைமைபோ னுனிலக்கத்தோர்
செம்மறை யவர்கள் இராப்பகலடிசில் சிந்தையுற் றருந்தினர்
இருந்தார். (8)

இருந்தவர் சோம யாகமே முதலாம் யாகங்கள் மறை முறை புரியே
விரும்பினரிருந்த நிகழ்ச்சியை யுலகில் வேதியர் எண்ணிலார் கேட்டு

கரும்பொடு செந்நெற் கமுகுமுத் திறைக்குங் கழனிசூழ்
திருவையாற தன்பால்
அருந்தவ நிறைக்குங் கவுதமாச் சிரம மணைந்தனர்
முனியகமகிழ்ந்தார். (9)

மகிழ்ந்தபின் னளவில் இலக்கமா மறையோர் மனப்படியினிய
பாலடிசில்
புகழ்ந்தனர் அருந்தும் போனகஞ் சமைக்கப் பொழுதிலை
யேவலோ போதா
அகந்தனி லன்பாய்க் கவுதம னெவர்க்கும் அனங்கொடுப்பானென
வுலகின்
நிகழ்ந்ததோர் மொழிக்கும் பழுதுறுமாலென் னிலைமையோ
சாலவுமினிதே. (10)

கதிர்விரி பதும ராகமேமுதல கவின் மணித் தொகையல சோதி
முதிர்தம னியத்தின் குவையல மகுட முதலிய வணிகலனல்ல
புதிய பட்டாடை விதமல வரிய பொருள்களோ பலவல வொருசாண்
உதரமே நிறைக்கு மோதனங்கேட் போர்க்குதவிடார்
உடலமும் உடலோ. (11)

யாவர்களேனுந் தன்னைவந் தடைந்தோ ரின்னலை முன்னமே யகற்றி
மேவினசெய்கை நிறைவுறப் புரிதன் மேன்மையதா மதையறிந்தும்
ஆவதுபுரியத் தகாவெனக் கிரங்கி யடைந்தவிக்கவலை தீர்த்தளிப்பான்
சேவுயர்பதாகை யோதனபுரியிற் சிவனெனத் தெளிந்தவ
ணெய்தி. (12)

ஆலய மதனை மும்முறை வலஞ்செய் தண்ணல் சந்நிதிமுன மிறைஞ்சி
சாலவும் புவியில் ஐந்து மெட்டுறுப்புஞ் சார்வுறப் பணிந்தெதிர் நின்று
கோலவன் பருவி விழிதர நீற்றிற் குலவுவண்டலை யுடல்விரவ
ஏலவே செங்கை யுச்சியிற் குவித்தே யியல்மறைப் பொருள்கொடு
துதிப்பார். (13)

கோதிலா வடியார் குறைதவிர்த்தருளக் குரைகழல் புனைந்த
பொற்பதனே!
நாதவேதாந்த சிரத்தின் மீதிலங்கு ஞானவம் பட நவில்வாய்
கீதவாரமுதே! வாணவப் படலஞ் சிதைத் துயிர்க் கண்ணொளி
விளக்கும்
போதபூரணனே! யோதன புரத்தெம் புனிதனே! புண்ணிய
முதலே. (14)

(कुण्ड) कुण्डी — Name of a vessel (elsewhere कुण्डा)

(गोण) गोणी — Name of a receptacle (gunny bag) (elsewhere गोणा)

(स्थल) स्थली — Ground not levelled (elsewhere स्थला)

(भाज) भाजी — Gruel (elsewhere भाजा)

(नाग) नागी — Fast as an elephant (elsewhere नागा — long like a snake,

(काल) काली — Of black colour (elsewhere काला)

(नील) नीली — When not referring to a garment, (elsewhere नीला – a cloth dyed with indigo)

The form नीली does not occur in all cases, when there is no reference to a garment. That form restricted to cases where the meaning is 'a herb' by the Vārtika नीलादोषधौ and to cases where the reference is to an animal by the Vārtika प्राणिनि च. Also the form is optional when an appellative by the Vārtika संज्ञायां वा.

(कुश) कुशी — When meaning wrought iron (elsewhere कुशा)

(कामुक) कामुकी — Woman desirous of sexual intercourse (elsewhere कामुका – having desire not necessary sexual)

(कबर) कबरी — A braid (elsewhere कबरा – a variegated colour)

5th Group .— The fifth artificially enumerated group is that of

S 217. शार्ङ्गरवाद्यञो ङीन्। 4-1-73 (S. K. 527) शार्ङ्गरवादेः अञो योऽकारः तदन्ताच्च जातिवाचिनः ङीन् स्यात्।

contained in the rule S 189 ante. This group is exhaustively enumerated by Pāṇini. In the case of the words नृ and नर which are included in this group the gaṇa sūtra — नृनरयोर्वृद्धिश्च, applies giving the form नारी for both bases.

Two words कुसित and कुसिद have respectively कुसितायी and कुसिदायी by the rule :—

S 218. वृषाकप्यग्निकुसितकुसिदानामुदात्तः। 4-1-37 (S. K 494) एषामुदात्तः ऐ आदेशः स्यात् ङीप् च।

वृषाकपायी — The wife of Vṛṣa aud Kapi – 'वृषाकपायी श्रीगौर्योः' इत्यमरः। Lakṣmi and Gowrī.

(For full note see endings in ई).

Note:— This स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम् was written before 1902. Copied in Type by Krishnaswami in 1936. 34 years after and finished by me today the 16th Dec. 1936. P. V. N. (Sd.)

Declension.

The following is a list of the S'abdas declined :—

Word Formation
Pada
Prātipadika
Kind of Bases
Anga
Declensional Terminations
Their meaning
Special group of Term
Sambōdhanam
Sarvanāmasthāna
Pada (base)
Bha
Pūrvasavarṇa Dīrgha

Masc. Base in short अ.

शिव + राम
सर्व
पूर्व
5 तीय (द्वितीय)
प्रथम
नेम
उभ + उभय
Note on Pronouns
List of do
10 निर्जर
दन्त
मास
यूष

Masc. in long आ

15 हाहा + विश्वपा

Masc. in short इ or उ

पति, हरि, शंभु comparison
पति
20 सखि
सुसखि, अतिसखि
हरि
औडुलोमि
25 द्वि, त्रि and कति

Masc. in long ई

पपी
बहुश्रेयसी
30 नी
प्रधी
सखी
सुती
सनी

Masc. in short उ.

35 शम्भु
क्रोष्टु

Masc. in long ऊ.

हूहू
अतिचमू
कटप्रू
40 खलपू
स्वभू

Bases in short ऋ.

पितृ , नृ, धातृ

Table on Do

Bases in long ऋ.

45 कॄ, तॄ

Masc. in ओ.

गो

Masc. in ए.

से

Masc in ऐ.

रै

Fem. in long आ.

50 रमा

सर्वा

उत्तरपूर्वा

द्वितीया

अम्बा

55 जरा

निशा

पृतना

नासिका

Bases घि and नदी

Fem. in short इ

मति

60 द्वि, त्रि

Fem. in long ई

लक्ष्मी

गौरी

श्री

65 स्त्री

अतिस्त्री

Characteristics of नदी.

Table

प्रधीः

Fem. in short उ.

धेनु

क्रोष्टु

Fem in long ऊ.

70 वधू

भू

पुनर्भू

वर्षाभू

Fem. in short ऋ.

मातृ

Nueter Bases in short अ.

75 ज्ञान

कतर

अजर

हृदय

आस्य

80 उदक

मांस

Nueters in long आ.

श्रीपा

Nueters in short इ.

वारि

अनादि

85 दधि

Nueters in long ई.

सुधी

अतिस्त्री

Nueters in short उ.

मधु

प्रियक्रोष्टु

Nueters in long ऊ.

90 सुलू

Nueters in short ऋ.

धातृ

Nueter in ओ.

प्रद्यो

Nueter in ऐ.

प्रै

Neuter in औ :—

सुनौ

Masculines ending consonants :—

95 ह — लिह्

दुह्

द्रुह्

ष्णिह्

विश्ववाह्

100 अनड्वाह्

तुराषाह्

य —

व — सुदिव्

र — चतुर्

प्रियचतुर्

ल —

न —

105 म् — किम्

इदम्

इदकम्

ण — सुगण्

न — राजन्

110 प्रतिदिवन्

यज्वन्

वृत्रहन्

मघवन्

युवन्

115 श्वन्

अर्वन्

अनर्वन्

पथिन्

ऋभुक्षिन्

120 पञ्चन्

प्रियपञ्चन्

अष्टन्

प्रियाष्टन्

ध् — बुध्

125 ज् — युंज्

सुयुज्

स्वञ्ज्

राज्

विश्वराज्

130 भृस्ज्

ऊर्ज्

त्यज्

द — तद्

यद्

135 एतद्

युष्मद्

अस्मद्

अतित्वद्

अत्यस्मद्

140 सुपाद्

थ — अग्निमथ्

च — सुवृश्च्

प्राच्

प्रत्यच्

145 उदच्

तिरश्च

अदमुयच्

अदद्र्यच्

क्रुञ्च्

150 त — मरुत्

धीमत्

भवत्

ददत्

महत्

155 प् — गुप्

श् — विश्

नश्

तादृश्

घृतस्पृश्
160 ष — रत्नमुष्
दधृष्
षष्
पिपठिष्
चिकीर्ष्
165 दोष्
विविष्
तक्ष्
स — सुवस्
वेधस्
170 विद्वस्
सुहिन्स्
सेदिवस्
ध्वस्
अनेहस्
175 उशनस्
पुम्स्
अदस्
Fem. ह — लिह्
उष्णिह्
180 उपानह्
Fem. व् — दिव्
र् — गीर्
चतुर्
म् — किम्
185 इदम्
ज — स्रज्
द् — तद्
एतद्
यद्
190 च् — वाच्
प् — आप्
श् — दिश्
दृश्

ष् — त्विष्
195 सजुष्
आशिष्
स् — अदस्
Neuter ह् — लिह्
स्वनडुह्
200 व् — विमलदिव्
र — वार्
चतुर्
म् — किम्
इदम्
205 न् — दण्डिन्
ब्रह्मन्
अहन्
दीर्घाहन्
बहुवृत्रहन्
210 सुपथिन्
ज — ऊर्ज्
असृज्
द् — तद्
एतद्
215 च् — गवाच्
तिर्यच्
त् — जगत्
शकृत्
ददत्
220 तुदत्
पचत्
प् — स्वप्
ष — धनुष्
पिपठिष्
225 स — पयस्
सुपुंस्
अदस्

N B:— The whole of this Index was written at one sitting on the night of the 8th March 1936 at Tanjore.

Personal Note.

The circumstances under which I began the study of Sanskrit Grammar are as follows :—

In 18 I began to read Raghuvams'a with English Translation and the commentary of Mallinatha. The commentary perpetually and conscientiously refers to the Sūtras of Pāṇini explaining the formation of words. This induced me to think of studying Pāṇini for I thought I was losing a great deal of information. On inquiry I learnt that I should study the Siddhānta Kāumudi. I was told that Subramanya Sastrigal of Palamaneri then a young person had studied Grammar and could teach me. So I put myself under his tution.

He took me as far as Declension of Nouns. With his help I wrote in a note book which I called ambitiously "*S'*abdārṇava" all the s'abdas in Kāumudi adding to each s'abda the sūtras by which the more important of the forms were evolved. The s'abdas in the notebook were copied by Subramanya *S'*āstrigal. There after I continued Grammar (The verbs) under Swāminātha *S'*āstrigal which are entered in a seperate book. The S'abdārṇava was finished before 1902. After 33 years in 1935, I found that the paper of the notebook had decayed and was crumbling. So it became necessary to copy it. At that time Mr. Krishna S'āstrigal of Madura was in Tanjore. Before copying, I revised "Declension" with his help and copied the whole. The copy is much fuller than the original S'abdārṇava.

As I have noted in some place the dates in which I copied, it will be easy to calculate the number of days this work has occupied.

N B:— Mr. Subramanya *S'*āstrigal became subsequently the sanskrit pandit of the Kalyānasundaram High School. Mr. Swāminātha *S'*āstrigal was the pandit of the St. Peter's High School till his death.

A. Word-Formation.

We may now proceed to the investigation of the question "How

are words formed?". Taking two words by way of sample डित्थः (the name of a person) which is a word and गच्छति– which means "He goes" a verb. We find that each of these can be split into two simpler elements. Thus the noun consists of डित्थ a base, and the visarga which is the termination स् trasformed: according to the rules of Sandhi. The verb also splits into गच्छ a base, denoting merely the action of "going" and ति a termination. Now both the base and the terminations have meanings. The meanings of these two bases have been set out. The termination स् means a single individual of the masculine gender, while ति denotes a single individual connected as doer with the action of going in the present time.

It is clear therefore that, on analysis a word splits into two parts—the first part meaning a thing or action, and the second part some particulars connected with the thing or action.

A Pada:— The whole word whether a noun or verb capable of being employed in language is called a "Pada" and is defined as,

ऽ 219. सुप्तिङन्तं पदम् । (1–4–14) S. K. 29. सुबन्तं तिङन्तञ्च पदसंज्ञं स्यात् ।

That which ends in a सुप् or तिङ् is called a pada. see ऽ 24 ante

Introduction:— Then the elements of a word as analysed above give us two sets of linguistic facts. [1] a base to which something is added and [2] the something that is added. The former, again we have noticed exhibit a fundamental difference viz., it may be a thing or it may be an action. So they are given each a name, a verbal base being called a Dhātu and a nominal base a 'Prātipadika'. That which is added is called a Pratyaya [termination] by the Sūtra:—

ऽ 220. A (1) प्रत्ययः (3–1–1) S K. 180 आपञ्चमपरिसमाप्तेरधिकारोऽयम् ।

This Adhikāra Sūtra governs all subseqnent sūtras to the end of the 5th Adhyāya of the Aṣṭādhyāyī.

Note:— There is no definition of a termination. All those that are given within the context (from 3–1–1 to 5–4–160) come under the definition. In this portion occur a large variety of terminations the more important of which are the कृत् (kṛt) and कृत्य (kṛtya) terminations employed in forming nouns from verbs. The Taddhita termination (4-1-76 to 5-4-160)

(இ-ள்) கைகால்களிலுள்ள விரல்கள் கோணும். கழுத்து ஒரு பக்கம் சாய்ந்துவிடும். அதிகமான குத்துவலியுண்டாகும். உடலில் பலம் குறையும். தளர்ச்சியும் உண்டாகும். இவை கிருத்தசி (க்ருத்ரஸீ) வாதக் குறிகளாகும்.

பாதார்ச வாதக் குறிகள்.

செயல்பெரு சிலேற்பம் வாதம் உள்ளங்கா லதனில்சேர்ந்து
பயம் வரக் கூசிக்கூசிப் பத்தியிற்றுணர்ச்சியன்றி
சுயகுணங் கெட்டுக்காலைச் சூழ்ந்துகீ றினுங்தோன் றாதே
யியல்பெரு மாகிற்பாதா ரிசவாத மென்னலாமே. (35)

(இ-ள்) வாதமும் கபமும் உள்ளங்கால்களைப் பற்றி நடக்கையில், பயமும் கூச்சமும் உண்டாகும். உணர்ச்சி குன்றி காலில் மதமதப்பு ஏற்படும். கத்தியினால் கீறினாலும் தெரியாது. இவை பாதார்ச வாதக் குறிகளாகும்.

பாத தாகக் குறிகள்.

பித்தத்திலேனு மற்றப் பெருகிய விரத்தத்தேனு
நத்தியவாயுச் சேர்ந்து தழலென யெரிவுகாணுங்
குத்திரஞ் செய்கைபோன் றுங் குமுறிடுங் குணங்களாகி
வித்தைநீ பாததாக வாதமென் றிசைக்கலாமே. (36)

(இ-ள்) பித்தம் அல்லது இரத்தம் இவைகளுடன் வாயு சேர்ந்து, கால்களைப்பற்றித் தாங்கமுடியாத எரிச்சலையுண்டாக்கும். நடக்க முடியாது. இவை பாததாகக் குறிகள்.

கரதாக வாதக் குணங்கள்.

அனலென யெரிவுண்டாகு மருந்தோலி பொரிந்து போகுங்
கனமிகுமகங்கை ரண்டுங் கருநிறங் கன்றிக் காணும்
புனலெனக் குளிருமோர் கைப் பொங்கிய வேகமாகக்
கனலென யெரியு மோர்கை கரதாகவாதமென்னே. (37)

(இ-ள்) உடலில் அனல்பட்டாப்போற் எரிச்சல் ஏற்படும். தோல் பொரிந்து போகும். கைகள் இரண்டும் கருநிறமாகி அழன்றுபோம். ஒரு கையில் தண்ணீரில் நனைத்தாப்போல் குளிர்ச்சியும் மற்றொரு கையில் நெருப்பைத் தொட்டாப்போல் எரிச்சலும் உண்டாகும். இவை கரதாக வாத லட்சணங்கள்.

கரபாத தாக லெட்சணங்கள்.

கையுள்ளுங் காலினுள்ளுங் கனலென வெரிந்து காந்தும்
பொய்கைநீ ரதனீர் கால்கைப் புகுத்தினும் பொறுமையாகும்

மெய்யது சோர்வுகாணு விழிதுயிலாது வேர்வை
செய்கர பாததாக வாதத்தின் செயலிதாமே. (38)

(இ-ள்) கை, கால் முதலான இடங்கள் நெருப்பிலிட்டாப்போல் எரிச்சலுடன் அழற்சியுண்டாகும். கால் கைகளைத் தண்ணீருக்குள் வைத்திருந்தாலும் குளிர்ச்சியிராது. உடல் சோர்வடையும். தூக்கம் வராது. வியர்வை அதிகரிக்கும். இவை கரபாத தாகக் குறிகள்.

அத்தாங்க தாக வாதக் குணங்கள்.

சினமுறு வாயு சோபஞ் சீறியே யிரத்தந்தன்னைக்
கனமுற வோர்புறத்தி லொதுக்கியே காந்தலுண்டாய்
மனமது கலங்கச்செய்து வகிர்ந்துடல் பகிர்ந் தெரிந்தே
யனலுமத் தாங்கமான வாதமென் றறிகுவீரே. (39)

(இ-ள்) வாயு பிரகோபித்து இரத்தத்தைத் தேகத்தினொருபுறத்திலே ஒதுக்கி அழற்சியையுண்டாக்கும். மனம் கலக்கமடையும். உடலில் பாதி பாகம் எரிச்சலுடன் இருக்கும். இவை அத்தாங்க வாதக் (அர்த்தாங்கவாதக்) குறிகளாகும்.

ஏகாங்க வாதக் குறிகள்.

ஏகாங்கஞ் சென்னியாதி சரணமீ ருகவாயுப்
பாகாங்க மாகத்தானே பரந்துடல் வேர்த்துக்குத்தி
நோகாங்க மெங்குங் காந்தல் மெலிந்துடல் துடங்கச்செய்யி
லேகாங்கத் தாகவாதக் குணமென வியம்புவீரே. (40)

(இ-ள்) தலை முதல் கால்கள் வரை ஒவ்வொரு பாகமாக வாயு பரவி நின்று, உடலில் வியர்வை, வலி, எரிச்சல் இவைகளை ஏற்படுத்தும். உடல் மெலிவடையும். இவை ஏகாங்க வாதக் குறிகள்.

குறிப்பு:—ஒரு சமயத்தில் ஒரு இடத்தில்தான் வலி, எரிச்சல், அழற்சி இவைகள் உண்டாகும்.

சித்ராங்க தாகவாதக் குணங்கள்.

வாரும்பொற்பான தேகம் வட்டம் வட்டங்களாகச்
சாருமே காந்தல் காந்தி தணிந்துபின் காந்தலுண்டாம்
பாருந்து கனவு காணும் பங்கமே சங்கையாகச்
சேருஞ்சித் ராங்கதாக வாதத்தின் செய்திதானே. (41)

(இ-ள்) தேகத்தில் வட்டம் வட்டமாக எரிச்சல் ஏற்பட்டுக் குறைவடையும். மறுபடியும் எரிச்சலுண்டாகும். தூக்கம் வராது. கனவு காண்பான். இவை சித்ராங்கவாத லக்ஷணங்கள்.

சுரோணித வாதம் ஏற்படக் காரணங்கள்.

கொண்டிடிற் சரீரங் காந்தும் பதார்த்தங்கள் கொள்கையாலு
முண்டிடிலிரத்தந் தன்னை யுருஞ்சிடும் பதார்த்தத்தாலும்
மிண்டிய சாக்கிரத்தில் விருத்திசித் திரைகளாலும்
மண்டுமை துனங்களாலும் வாதள பத்தைத்தாலும் **(42)**

ஆகிய செல்வமின்றி நடவாம லிருக்கையாலும்
பாகமாங் குதிரையானை பலப்பட வேறலாலும்
பேகமாய் வாயுவுண்டாய் விபரீதமா யிரத்தஞ்
சோகமாய் வாங்கிச் சோர்ந்து சுரோணித வாதமுண்டாம். **(43)**

(இ-ள்) சரீரத்தில் உஷ்ணத்தையதிகரிக்கும் பதார்த்தங்களை உட்கொள்வதாலும், இரத்தத்தை உருஞ்சும் பண்டங்களைச் சாப்பிடுவதாலும் பகலில் தூங்குவதாலும், அதிகமான ஸ்திரீபோகத்தாலும், (வாதத்தையதிகரிக்கும் பதார்த்தங்களாலும்), அதிக செல்வத்தினுல் நடக்காமலிருந்தாலும், குதிரை, யானை முதலான மிருகங்களின் மேல் அதிகமாகச் சவாரிசெய்வதாலும், தேகத்திலுள்ள வாயு கெட்டுப்போய் இரத்தத்துடன் கலந்து சோணித வாதத்தையுண்டாக்கும்.

சோணிதவாதக் குறிகள்.

காணுமே யெலிவிஷம் போல் கனப்புடன் றடிப்புமாகப்
பூணுடம் புளையுங் குத்தும் பொருந்திய சொறி கனப்புந்
தோணிடுந் துடிப்புத் தேகங் கிள்ளினுற் சோதியாது
மானிள முலையாய்! வாத சுரோணித வாதமாமே. **(44)**

கையினிற் கறண்டை தன்னிற் கட்டிடுஞ் சதைத்தோல் வீங்கு
மையுறு கருமை செம்மை யடுத்தெறிந் தழலும் வீக்கம்
மெய்யினைப் பிளக்கும் வாதம் வியாபிக்கு முடம்பதாக்கு
மையலர் உடல்தம்பிக்கும் வாதசுரோ ணிதமிதென்னே. **(45)**

சிலுசிலென்றெரியுந் தேகந் தினவுநீர் பொசியும் வீங்கும்
பலபல வர்ணங்காணும் நிலைநடு நடுங்குஞ்சிதஞ்
.... செறியநெட் டேரமாகு
மலமது செறுக்குங் குத்தும் வாதசுரோ ணிதமென்னே. **(46)**

(இ-ள்) எலிவிஷம் போல் எரிச்சலுடன், தடிப்பு ஏற்பட்டு உடம்பில் உளைச்சலும் குத்துவலியும் உண்டாகும். சொறி, தேகத்தில் நடுக்கம், கிள்ளினுல் உணர்ச்சியின்மை முதலான குறிகளும் காணும்.

கையிலும், கெண்டைச்சதையிலும் வீக்கம் உண்டாகிக் கருமைநிறமாகவோ, செந்நிறமாகவோ எரிச்சலுடன் இருக்கும். வாயு தேகத்திலதிகரித்து உடலை நீட்டி மடக்க முடியாமல் செய்யும்.

தேகத்தில் எரிச்சலுடன், வியர்வையரும்பும். வீக்கம் உண்டாகும். பல பல வர்ணங்களும் காணும். நடுக்கமேற்படும். மிகவும் வேதனையைத் தரும். மலச்சிக்கலேற்படும். இவை சோணிதவாதத்தின் குறிகளாகும்.

பித்த சோணிதவாத லெட்சணங்கள்.

தேகமெரி மதமூர்ச்சை செய்யவியர்வை சிலதாக
மோகவீக்க முண்டாகு முதிர்ந்தவீக்கந் தொடில்நோவாம்
பாகம்படச்சீக் கிரம்பழுக்கும் பகருஞ் சுரமுஞ் சூடுமுண்டாம்
ஆகும் பித்தசோணிதத்தில் வாதமீதென் றறிவீரே. (47)

(இ-ள்) தேகத்தில் எரிச்சல், மதமதப்பு இவைகளுடன் மூர்ச்சையுமுண்டாகும். வியர்வை கொஞ்சமாக இருக்கும். வீக்கம் ஏற்படும். தொட்டால் வலியுண்டாகும். வீக்கம் பழுக்கவுமாரம்பிக்கும். சுரம், சூடு இவைகளும் ஏற்படும்.

சிலேற்ப சோணித வாத லக்ஷணங்கள்

வீங்கும் வாதம் வியாதியைப்போல் மேவிமேற்கொண் டெழும்பாது
தாங்கு கனத்துக் குள்ளிலது தன்னிலுறைப்பொன் றில்லாம
லோங்கிக் கொஞ்சம் வேதனையா யுயர்ந்து முகமாய் மினுமினுத்து
வாங்குந் தினவுமுண்டாகில் சிலேற்பச் சோணித வாதமிதே. (48)

(இ-ள்) தேகத்தில் வீக்கமுண்டாகும். ஆனால் மேற்கொண்டெழும்பாது அதாவது பக்குவமடையாது. வேதனையதிகமாகயிராது. மினுமினுப்புந் தோன்றும். அரிப்பும் ஏற்படும்.

திரிதோஷ சோணித வாத லட்சணங்கள்.

வாதசோணித வாதத்தில் வந்தகுணமும் பித்தத்தி
லோதுகுணமுஞ் சிலேற்பனத்தி லுாருகுணமுமொன்றாகி
வீது திரிதோஷங்களினுலெழுந்த சோணித வாதமென்ன
தாதுகுணத்தால் வியாதியினல் சார்ந்த குணங்கள் கண்டறியே (49)

(இ-ள்) வாதசோணித வாதத்தின் குறிகளும், பித்தசோணித வாதக் குறிகளும், கபசோணித வாதக் குறிகளும் ஒருங்கே காணப்பட்டால் இவை திரிதோஷ சோணித வாதம் என்ற ரோகம் எனத் தெரிந்துகொள்ளவும்.

சோணிதவாதத்தில் சாத்யாசாத்ய லக்ஷணம்.

இவ்வடவாகக் காணுஞ் சோணித வாதமீதில்
ஒவ்வொரு தோஷந்தன்னு லுதித்த நோய் தீருமென்க
வெவ்விரு தோஷஞ் சேர்ந்துமேவுநோய் யாப்பியந்தான்
கவ்வெயாய் மூன்று தோஷங் கலந்த நோய் தீராதென்னே. (50)

(இ-ள்) ஒவ்வொரு தோஷங்களின் பிரகோபத்தாலேற்படும் சோணித வாத நோய்கள் தீரும். இருதோஷங்கள் சேர்ந்த சோணிதவாதமெனில் யாப்யம். (அதாவது கஷ்டப்பட்டு சொஸ்தம் செய்பக்கூடியவை) மூன்று தோஷங்களின் பிரகோபத்தினலும் உண்டான ரோகம் தீராதென்றறியவும்.

பிராணவாதம் அதிகரிக்கக் காரணம்.

பகரிலுஷ்ணமதான பதார்த்தத்தாலிங்கனத்தா
நிகரில்லாவாகாரத்தா நிறைந்திடு முரத்த சொல்லா
தகுமலமூத்திரங்கள் தெறிக் கையா விழுக்கையாலு
மிகவுமே பிராணவாயு மேற்கொள்ளுங் குணங்கள் சொல்வாம் (51)

(இ-ள்) உஷ்ணமான பதார்த்தங்களை யுபயோகித்தாலும், அதிகமான ஸ்திரீ போகத்தாலும், அளவுமீறி ஆகாராதிகளைப் புசிப்பதாலும், உரக்கப் பேசுவதனுலும், மலமூத்திரங்கள் தேகத்தின்மேல் தெறித்தாலும் அல்லது விழுந்தாலும் பிராணவாயு அதிகரிக்கும்.

பிராணவாதக் குறிகள்.

பீனிசம் சுவாசகாசம் பெருகுமெய்யிளைப்புத் தும்மல்
தானிவையுண்டாந் தண்ணீர் தாகமாங் காதடைக்கும்
ஆனகண் மயங்கும் வாதம் அன்னங் கொளவைக்கு
மூனமில் பிராணவாத மிவையென வுரைக்கின்றோமே (52)

(இ-ள்) பீனிசம், சுவாசகாசம், பெருமூச்சு, தும்மல். இவைகள் உண்டாகும். நாவறட்சியுண்டாகும். காதடைக்கும், கண்மயங்கும், சாப்பாடு இறங்காது. இவை பிராணவாதக்குறிகளாகும்.

உதானவாயு மேற்கொள்ளக் காரணங்கள்.

ஆகிய தும்மல் சத்தி நித்திரை யடக்கலாலும்
வேகமாயழுகையாலு மிகமிகச் சிரிக்கையாலுந்
தாகமாய் வெகு பாரத்தைத் தரித்திடலாலுமங்கே
பாகமா யுதானவாயு மேற்கொள்ளும் பரிசு சொல்வாம். (53)

(இ-ள்) தும்மல், வாந்தி, தூக்கம் இவைகளை அடக்குவதனாலும் வேகமாக அழுவதாலும், அதிகமாகச் சிரிப்பதாலும், அதிகமாகப் பாரங்களைச் சுமப்பதாலும் உதானவாயு பிரகோபமடையும்.

உதானவாயு பிரகோபித்த குறிகள்.

கண்டத்தைக் கட்டிக்கொள்ளுங் கவர்கண்ட மாலையுண்டாந்
தொண்டைக்குள் வியாதியுண்டாஞ் சொல்லும் பீனிசங்களுண்டாங்
கண்டித்த சத்தியுண்டாங் கபாலவே தனைகளுண்டாம்
பண்டுத்த புத்தி போகுமுதானவா தத்தின் பண்பே. (54)

(இ-ள்) தொண்டையைக் கட்டிக்கொள்ளும். கண்டமாலை யுண்டாகும். தொண்டைவியாதிகளையுமுண்டாக்கும். ஜலதோஷம், வாந்தி, தலைவலி முதலான நோய்களையும் ஏற்படுத்திப் புத்தியை மயங்கவைக்கும். இவை உதானவாயுப் பிரகோபத்தின் குறிகளாகும்.

வியானவாயு அதிகரிக்கக் காரணங்கள்.

வெகு துக்கம் வெகு சந்தோஷம் வெகு விளை யாட்டுச் சேட்டை
வெகு நடை வெகு வாய்நீரால் வெகு பயம் விருத்தாகாரம்
பகையதாய் வியானன் மீறிப் பயித்தியச் சுரங்கள் வீக்க
மிகுதியா யங்கங்குத்துங் குடைவுமாய் வியாதியாமே. (55)

(இ-ள்) அதிகமான துக்கம், அதிகமான சந்தோஷம், அதிக விளையாட்டு, அதிகமான நடை, அதிகமான நீர்விளையாட்டு, அதிகப் பயம், சேர்க்கக்கூடாத பொருள்களைச் சேர்த்துச் சாப்பிடுதல். இவைகளினால் வியானவாயு பிரகோபமடைந்து சுரம், வீக்கம், உடம்பு வலி, முதலானவைகளை யுண்டாக்கும்.

வியானவாயுப் பிரகோப லக்ஷணங்கள்.

என்னுமிக் குணத்தில் வீக்க மயிர்க்கூச்ச மிகலுங் குட்ட
முன்னுமே கிள்ளினாலு முறைப்பன்றித் திமிர்ப்புக் காணும்
பின்னுமூச் சாகப்பங்கம் பலஹீனம் விசர்பரோகஞ்
சன்னியா சுரங்கள் ...... சார்ந்திடும் வியானவாதம். (56)

(இ-ள்) தேகத்தில் வீக்கம் மயிர்க்கூச்சல், உடம்பைக் கிள்ளினாலும் அது தெரியாமல் மதமதப்பு, பெருமூச்சு, பலஹீனம், கரப்பான், சுரம், முதலானவைகளை யுண்டாக்கும்.

சமானவாயு அதிகரிக்கக் காரணங்கள்.

அகால நித் திரையினாலும் நித்திரையி லாமையாலும்
அகாரண பதார்த்தத்தாலும் அசீரணப் புசிப்பினாலுங்

தகாத வுஷ்ணத்திற்சீதந் தான்கலந்தருந்தலாலு
மகாசமானன் கோபித்து வருத்திடும் வியாதி சொல்வாம். (57)

(இ-ள்) அகாலத்தில் தூங்குவதனாலும், அல்லது தூங்காமல், விழித்திருப்பதாலும், உடம்பிற்கு இதமில்லாத பதார்த்தங்களை யுண்பதாலும், அஜீர்ணமிருக்கையில் சாப்பிடுவதாலும், உஷ்ணத்துடன் குளிர்ச்சியான வஸ்துக்களைச் சேர்த்தருந்துவதனாலும் சமான வாயு பிரகோபமடையும்.

சமானவாயு பிரகோபித்த லக்ஷணம்.

பக்குவாசயமே மாரா மாசயம் பதிந்த ரோகம்
மிக்கதாய்க் குன்மம் குறை மிகுந்திடுங் கிராணியுண்டாம்
மைக்குழல் மடநல்லாய் கேள்! மானிலந் தனிலுள்ளோர்க்கு
இக்குணஞ் சமானவாத மென்னவே பேசலாமே. (58)

(இ-ள்) பக்குவாசய ரோகங்களும், ஆமாசய ரோகங்களும் ஏற்படும். குன்மம், குறை, கிராணி, முதலான ரோகங்களும் சமானவாயு பிரகோபத்தால் சம்பவிக்கும்.

அபானவாயு பிரகோபிக்கக் காரணமும், குறிகளும்.

குருபதார்த்தத்தினாலுங் கொடிய சஞ்சாரத்தினாலும்
பெருரூட்ச பதார்த்தத்தாலும் பேச்சுமூச் சடக் கையாலும்
தருபூமி மிசை நடந்து சஞ்சரித்திடுதலன்றி
இரு நரவாகனத்தில் யென்னுளுமிருக்கையாலும். (59)

அபானனும் வாயு மேற்கொண் டகுதினால் மூலரோகம்
அபானவாய் தன்னிலண்டி யடைத்திடு மதுவு மன்றி
சுபாமல மூத்திரத்தில் தோஷமுண் டாகுங் கண்டாய்
அபான வாதத்தின் செய்கை யிதுவென வறிகுவீரே, (60)

(இ-ள்) குருவான (சீரணமாகாத) பதார்த்தங்களை உபயோகிப்பதாலும், அதிகமாக இங்குமங்கும் செல்வதனாலும், வரட்சியான ஆகாராதிகளை யுட்கொள்ளுவதனாலும், பேச்சு, மூச்சு, இவைகளை அடக்குவதனாலும், பூமியில் நடக்காமல் எப்போதும் வேறொரு மனிதர்களைக் கொண்டு தூக்கச் சொல்வதாலும் அபான வாயுப் பிரகோபமடையும்.

இதனால் மூலரோகம், ஆஸனத்வாரத்தில் அடைப்பு, மூத்திரம், மலம் இவைகளில் தோஷம் ஏற்படுதல், முதலான நோய்கள் சம்பவிக்கும்.

சாம, நிராம வாதக் குறிகள்.

உடம்பு கனத்துக் குளிர்ந்து தம்பி தோய்வில் சோம்பல் முறித்திடுத
லடம்பு மக்கினி வீக்கமுண்டா யரோசித்திடுமே யன்னந்தண்ணீர்
திடங்கொள்கசப்புத்துவர்ப்பெரிப்புத் தின்ன விரும்புமேயெண்ணி
லடங்குஞ்சாம வாதமிதாம் நிராம வாதமு மப்படியே (61)

(இ-ள்) தேகத்தில் பாரம் அதிகரித்துக்குளிர்ந்து, சோம்பல் அதிகரிக்கும். அக்கினி மந்தமாகும். வீக்கமேற்படும். அரோசகமும், ஏற்படும். கசப்பு, துவர்ப்பு, உரைப்பு, இவற்றில் பிரீதி அதிகமாகும்.

இவை ஆமத்துடன் கூடிய வாதக்குறிகளாகும். இதற்கு எதிரிடையான குறிகளைப் பெற்றது நிராமக்குறிகள்.

பித்தாவரண வாதக்குறிகள்.

அங்கதாகஞ் சிவதாக மாகுங்குத்தும் பிரமையுண்டாம்
பொங்கு மிளகு புளிப்புப் போதப்புசிக்கி னுடலெரிவா
யெங்குங் குளிர்ந்த பதார்த்தத்தி லிச்சையுண்டாமிக்குணங்கள்
தங்கும் பித்தாவரணத்தில் வாதமெனவே சாற்றிடுமே. (62)

(இ-ள்) உடம்பில் எரிச்சல், குத்துவலி, மயக்கம், புளிப்புச் சுவையுள்ள பதார்த்தங்கள், மிளகு, முதலானவைகளைச் சாப்பிட்டால் வயிற்றில் எரிச்சல் முதலான குறிகளேற்படும். குளிர்ச்சியான பண்டங்களில் ஆசை முதலான குறிகள் காணப்படில் பித்தாவரண வாதம் என்று தெரிந்துகொள்ளவும்.

சிலேத்மாவரண வாதம்.

உடம்பு குளிரு மிகக் கனக்கு முரத்துக்குத்துமிக் குணங்க
ளடங்கும் பொறுத்துத் தலங்கள் தோறுமதிகமாகு மாயாசந்
துடங்குஞ் சுடுநீர் சுடுசோறுஞ் சுகமென்றிசைக்கு மனசுவரு
மடங்குஞ் சிலேற்பனுவரணவாதமிதுவென் றறிவீரே. (63)

(இ-ள்) உடம்பில் குளிர்ச்சியுண்டாகும். தேகபாரமும் அதிகரிக்கும். குத்து வலியும் மாறி மாறி வரும். அதிகமான ஆயாசம், வெந்நீர், சுடும் அன்னத்தில் விருப்பம் இவைகளுண்டாகும். இவை கபாவரண வாதக் குறிகளாகும்

இரத்தாவரண வாதம்.

உடம்பெல்லாஞ் சிவந்து வீங்குமுரத்த மாங்கிஷந்தோல் நோவா
மடுபெருந் தாகமுண்டா மடின்றுடல் விடும்போற் றோன்றுந்

திடங்கொள் மண்குட்டம் போலத் தேகத்தில் விசரிக்காணும்
கொடுங்குண மிவையிரத்தா வரணவா தத்தின் கூறே. (64)

(இ-ள்) உடம்பு சிவப்பாகி வீக்கமுண்டாகும். மாம்ஸம், தோல் இவைகளில் வலியேற்படும், தாகத்தினால் உயிர் போய்விடும்போன்ற தோற்றம். குட்டநோய்போலத் தேகத்தில் திட்டுத்திட்டாகத் தடித்தல் இவை ரத்தாவரணக் குறிகுணங்களாம்.

மேதாவரணவாத லக்ஷணம்.

உடம்பினில் வீங்கும் வீக்க மோரிடந் தனிலிராது
இடம்பெரு மினுமினுக்கு மிளகியே குளிர்ந்திருக்கும்
விடம் பெற வருசியுண்டா மிவைமேதா வரண வாதந்
தொடுங்குணம் பிரயாசத்தாற் றீர்ந்திடு மென்று சொல்லே (65)

(இ-ள்) உடம்பில் ஏற்படும் வீக்கம் ஓரிடத்திலேயே இராமல் மாறி மாறி வரும். தேகத்தில் மினுமினுப்பும், குளிர்ச்சியும் உண்டாகும். அருசி ஏற்படும். இவை மேதாவரண வாதம் என்று தெரிந்து கொள்ளவும்.

மாங்கிஷாவரண வாதக் குறிகள்.

வீங்கிடும் பிளவை காணும் விவர்ணவே தனைகளுண்டா
மோங்கிய சரீரமெல்லா மூர்ந்திடு மெறும்புபோலத்
தாங்கிய மயிர்க்கூச்சுண்டா மிக்குணந்தனைக் கண்டால்
மாங்கிஷாவரண வாத மிதுவென வகுக்கலாமே. (66)

(இ-ள்) உடலில் வீக்கமுண்டாகும். பிளவைகளேற்படும். நிறம் மாறுபடும். அதிகமான வலியுமிருக்கும். சரீரத்தில் எறும்புகள் ஊறுவதைப்போன்ற உணர்ச்சி, மயிர்க்கூச்சல், இவைகளேற்படில் அது "மாங்கிஷாவரண வாதம்" என்று தெரிந்து கொள்ளவும்.

மச்சாவரண வாதக் குறிகள்.

அடிக்கடியுடல் முறிக்கும் வெகுகொட் டாவிகொள்ளு
முடற்கடுப்பதனாற் கீழே யுருண்டிடச் செய்யும் தேகம்
பிடித்திடிற் சுகம் போற் காணும் பெருகவே கடுக்கும் தேகம்
மடக் கொடியனையாய்! மச்சா வரணமாம் வாதந்தானே. (67)

(இ-ள்) சோம்பல் முறிப்பான். அதிகமாகக் கொட்டாவி விடுவான். உடல் வலியினால் கீழே விழுந்து புரளுவான். தேகத்தைப் பிடித்துவிட்டால் கொஞ்சம் சுகமாக இருக்கும். தேகத்தில் கடுப்புவலி இவைகளேற்படில் "மஜ்ஜா வரண வாதம்" என்று தெரிந்துகொள்ளவும்.

சுக்கிலாவரண வாதக் குறிகள்.

வீசுசுக்கிலஞ் சப்போக வேளையில் சீக்கிரம் போம்
நாசமாய்ப் போகினும்போம் நாடிகள் பலங்கெட்டுப் போங்
கோசமே சுருங்கிப் போகுங் குணமது கண்டபோது
வாசவன் குழலாய்! சுக்கிலா வரணவா தந்தானென்னே. (69)

(இ-ள்) ஸ்திரீசங்கமத்தின் போது விந்து வெகு சீக்கிரம் வெளியாகும் வீணாகிவிட்டாலும் விடும். நாடிகளின் பலம் குறைவடையும். மர்மஸ்தானங் கள் சுருங்கிவிடும். அப்போது இதனைச் சுக்கிலாவரண வாதம் என்று அறிந்து கொள்ளவும்.

அன்னாவரண வாதம்.

அருந்திய வன்னந் தண்ணீ ரழுந்திய வலியினாலே
செருந்திடும் வயிறு விம்முந் தியங்கவே யேறிக் குத்தும்
வருத்தமாஞ் சமயந் தன்னில் புசித்திடில் விதனமாறுந்
தரித்திடுங் குறிகளன்ன வரணவா தந்தான் சாற்றே. (70)

(இ-ள்) சாப்பிட்ட அன்னம், தண்ணீர் முதலானவை வயிற்றில் சென்ற பின் வலி அதிகரிக்கும். வயிறுப் பொருமலேற்படும். வயிற்றுக் குத்தலும் எடுக்கும். இம்மாதிரி வேளைகளில் ஆகாரம் உட்கொண்டால் சிறிது குணமுண் டாகும். இவை அன்னாவரண வாதத்தின் குறிகள்.

மூத்திராவரண வாதம்.

காத்திரங் கடுக்கு முந்தி கனத்து நீர்க் கடுத்தடைக்குஞ்
சூத்திர நீராமுத்திற் சுருக்கென விதனமுண்டாஞ்
சாத்திரம் வயிறேயூதுஞ் சஞ்சல மிஞ்சக் காணு
மூத்திரா வரணவாத மிதுவென மொழியலாமே. (71)

(இ-ள்) உடம்பில் கடுப்பு வலியுண்டாகும். வயிறு கனமாகி நீர்க்குத் தலுமேற்படும். சிறுநீர் விடுகையில் சுறுக்கென்று குத்தல் வலியேற்படும். வயிறு உப்பும். மிகவும் வேதனையைத் தரும். இவை மூத்திராவரண வாத லக்ஷணங் களாகும்.

மலாவரண வாதம்.

குலவிய மலஞ் சிறுத்துக் கொண்டறிந் தறிந்து நோவாங்
தலைமயிர் நரைக்கு மன்னங் கொளில் மல முலர்ந்து தள்ளும்
பலமது .... குணங்கள் கண்டாற்
சொலுமலாவரண வாத மிதுவெனத் தொகையன் னீரே. (72)

(இ-ள்) மலம் குறைவடையும். அடிக்கடி வலியுண்டாகும். தலைமயிர் சீக்கிரம் நரைத்துப்போம். சாப்பிட்டால் ஆகாரம் நன்ருகச் சீரணியாமல் மலம் வறட்சியுடன் வெளியாகும். இவை மலாவரண வாதக் குறிகளாகும்.

சர்வாதாவரண வாதக்குறிகள்.

கது கடுப்பாமிலங்கிய பீஜந்தன்னிற்
பெறுமொரு வாயுச் சேர்ந்து பெருக வேதனைகள் செய்
கறுவுறு முதுகு மார்பு சிக்கென வலியுண்டாகுஞ்
சர்வாதாவரண வாதக் குணமிது சாற்றலாமே. (73)

(இ-ள்) விரையில் வாயு தங்கி அதிகமான வேதனையைத் தரும். முதுகு, மார்பு, முதலான இடங்களிலும் வலியேற்படும். இவை சறுவாதாவரண வாதம் எனத்தெரிந்து கொள்ளவும்.

பிராண பித்தாவரண வாதம்.

.........ன்னங் கொண்டு செரித்த பின் சத்தி செய்யு
நொந்திடும் வயிறை யூது தணங்கவே பிரமை மூர்ச்சை
மந்தமாய் வந்து மாய்ந்து துயர்தரு மயக்கமாக
வந்திடும் பிராணபித்தா வரணவா தந்தான் மானே. (74)

(இ-ள்) சாப்பிட்ட ஆகாரம் சீரணமான பின் வாந்தியேற்படும். வயிற்று வலியும் பொருமலும் உண்டாகும். மயக்கம், மூர்ச்சை, இவைகளும் அதிகரிக்கும். இவை பிராண பித்தாவரண வாதக் குறிகளாகும்.

உதானபித்தாவரண வாதம்.

அயர்ந்திடுங் கைகால் மூர்ச்சையாயிடும் பிரமையுண்டா
முயர்ந்திடும் உடம்பு நோவா முலைந்துமே லெரிந்து காணுந்
தியங்கிடும் பித்தமேகஞ் செய் குணங் கண்டபோதே
யியந்திடு முதான பித்தாவரண வாதந்தானென்னே. (75)

(இ-ள்) கைகால்கள் பலஹீனமடைந்து, மூர்ச்சையுண்டாகும். உடம்பில் குத்துவலியுடன் எரிச்சலும் தோன்றும். மேலும் பித்தமேகக்குறிகளும் உண்டாகும். இவை உதான பித்தாவரண வாத லக்ஷணங்களாம்.

வியான பித்தாவரண வாதக் குறிகள்.

வெகுவிய பித்தந்தன்னில் வியானவர் வான வாதம்
வரு குணங்கைகால் நீட்ட மடக்க வாராது நோவாம்

எரிவுறுஞ் சரீரமெல்லாம் யெரித்திடும் வியர்வை யுண்டாந்
தருமனத் தாபமுண்டா மென்னவே சாற்றினேமே. (76)

(இ-ள்) கைகால்களை நீட்டி மடக்கமுடியாது. தாங்கமுடியாத வலி யுண்டாகும். சரீரம் முழுவதிலும் தாங்கமுடியாத எரிச்சலுண்டாகும். வியர்வையும் அதிகமாக இருக்கும். மனதிலும் வேதனையைத் தரும். இவை வியான பித்தாவரண வாதக் குறிகள்.

சமான பித்தாவரண வாதம்.

வருபித்தந் தன்னில் சேர்ந்த சமான வாவரண வாதம்
வெருவுற்றே வுடலெரிந்து வியர்வையா முடல் குளிர்ந்து
நிறுமித்த பதார்த்தமெல்லாமருசியாய்த் திகழுந் தாகந்
தருமிக்க சோகமுண்டா மிக்குணஞ் சாற்றினேமே. (77)

(இ-ள்) உடலில் எரிச்சலும், வியர்வையும் உண்டாகும். சிற்சில சமயங்களில் குளிரும் காணும். எதைச் சாப்பிட்டாலும் ருசி இராது. மிகவும் வேதனையைத்தரும். இக்குறிகளால் சமான பித்தாவரண வாதம் எனத் தெரிந்து கொள்ளவும்.

அபான பித்தாவரண வாத லக்ஷணங்கள்.

புருடர்க்கு லிங்கம் காந்தல் பூவைக்கு மதுவே யாகும்
வருமஞ்சள் வன்னமாக மலமது வீழும் பின்னை
யுர மிஞ்சு லிங்கந்தான் முபாதியுண்டாகுமென்னி
வருமந்தப் பித்தஞ் சேர்ந்த வபானவாவரண வாதம். (78)

(இ-ள்) ஸ்திரீ புருடர்களுக்கு மர்மஸ்தானத்தில் எரிச்சல், மலம் மஞ்சள் நிறமாக வீழல், மர்மஸ்தானத்தில் வேதனை இவைகளுமுண்டானால் அது அபான பித்தாவரண வாதம் என்று தெரிந்துகொள்ளவும்.

உதானவாரணவாதக் குறிகள்.

அக்கினி மந்தமாகுமா கந்தான் கனக்கும் வியர்க்கு
முக்கிடுஞ் சேர்ப்பனந்தா னுதானவா வரண வாத
மிக்குணம் வியானனுக்கு மியல் பெரு சமானனுக்கும்
புக்கிடுமென்ன முன்னூல் புகன்றது புவியின் மீதே. (79)

(இ-ள்) பசி மந்தப்படும். உடலில் பாரம் உண்டாகும். வியர்வையும் ஏற்படும். கோழையும் வெளியாகும். இவை உதானவரணவாதம், வியானாவரணவாதம், சமானாவரணவாதம் இவைகளிலும் ஏற்படும்.

ஆமாவரண வாதக்குறிகள்.

இடுப்புக் கடுக்கு வயிறுளையு மிசைந்த வுதரந் தடிப்பேறுங்
கொடுக்கு மசனங் குறைந்துவரு கோவ மலத்தில் சீதம்விழுங்
கடுக்குமுடம்பு கனத்திருக்குங் கண்ணுமுகமும் வெளுப்பேறும்
அடுக்குங் குணங்க ளிவைகாணி லாமாவரண வாதமிதே. (80)

(இ-ள்) இடுப்பில் கடுப்பு, வயிற்றில் வலி, வயிறு தடித்துப்போதல் சாப்பிடும் ஆகாரம் குறைவடைதல், மலத்தில் சீதம் விழுதல், உடம்பு கனத்துப் போதல், கண்கள், முகம், இவைகள் வெளுத்துப் போதல் முதலான குறிகள் காணப்படில் அது ஆமாவரண வாதக் குறிகளாகும்.

அனலெரி வாதம்.

உள்ளடி யெரித்துக் குத்தி யூர்ந்து மேல்நோக்கியேறி
மெள்ளவே விறுவிறுத்து மேனியும் மெலிந்து தோன்றிக்
கள்ளமாய் மயக்கமுண்டாக் கடுத்துடல் வியர்க்குமாகில்
வள்ளிலை நடுவேற் கண்ணே! யனலெரி வாதமாமே. (81)

(இ-ள்) தேகத்தினுள் எரிச்சலுடன் குத்துவலியுண்டாகி அது தலையை நோக்கி ஏறும். உடலில் விறுவிறுப்பு, இளைப்பு, மயக்கம், உடலில் கடுப்புவலி, வியர்வை முதலான குறிகளும் காணும். இவை அனலெரி வாதக் குறிகளாகும்.

துடிப்பு வாதக் குறிகள்.

ஓடுந்துடிக்கு உடலேறவும் பார்க்கும்
நீடுஞ் செறிந்துடலினின் றடங்கும் — ஆடும்
துடிப்புடைய வாதமெனத் தொல்முனிவர் சொன்னார்
படித்தறிவீர் நூலின் பயன். (82)

(இ-ள்) உடலில் வாயுவானது ஓரிடத்திலிருந்து மற்றோரிடத்திற்கு மாறி மாறி வரும். அவயவங்களில் நடுக்கலுண்டாகும். பின்னர் அது தானாகவே குறையும். இவை துடிப்புவாத லக்ஷணங்களாகும்.

நடுக்குவாதக் குறிகள்.

நடுக்குஞ் சுழற்று முயர்நா வறட்சியாகு
மடுக்குஞ் சரீர மசையு—முடுக்கிக்
கிடுகி டெனக்கொண்டே கெடியி(ல்கீழ்)தள்ளும்
நடையிறுமே நடுக்கு வாதம். (83)

(இ-ள்) தேகம் முழுவதில் நடுக்கமுண்டாகும். தலைச்சுழற்றலும் ஏற்படும். நாவறட்சியதிகரிக்கும். சரீரம் தானாகவே இயங்கும். 'கிடு கிடு' என்று ஆட்டம் ஏற்படும். நிற்கமுடியாமல் கீழே விழுவான். இவை நடுக்குவாதக் குறிகளாகும்.

கடவாதம் (சொடக்குவாத) லக்ஷணங்கள்.

நடக்கிலெலும்புதனைப் பிசகில் நாடிநரம்புடன் பிடித்துத்
துடங்குங் கனத்துமிகத்தடித்துச் சொறியும் வியர்வையுண்டாகுங்
கடுக்குங் ... ... மிக்குணங்கள் காண்பீராகில் கடவாதஞ்
சொடக்குவாத மெனவுமொரு பேராஞ்சொன்னோந்
தோகையரே. *(84)*

(இ-ள்) நடக்கும்போது எலும்புகள் பிசகி, நாடி நரம்புகளை இழுத்துப் பிடிக்கும். துடை கனக்கும். சொறி, வியர்வை முதலியவைகளுமுண்டாகும். இதற்குக் கடவாதம் அல்லது சொடக்குவாதம் எனப் பெயர்.

அண்டவாதக் குறிகள்.

கொண்டங் குடலிற்றங்கிக் குறைந்தொரு விதையிற்றேன்றி
மண்டியே வலித்துக் குத்தி வருத்தமாய் வீக்கமுண்டாம்
அண்டையில் விரையுமீதே யாகினு மாகுமென்னிற்
றெண்டினைக்குறிய வண்ட வாதத்தின் செய்திதானே (85)

(இ-ள்) குடல் ஒரு பக்கத்து விரையில் இறங்கிக் குத்துவலி, வீக்கம் இவைகளைத்தரும். இவை அண்டவாதக் குறிகளாகும்.

குடல்வாதம், கழல்வாதக்குறிகள்.

பீசத்தைத் துருத்திபோலப் பெருக்கவே பொருமி நொந்தால்
மாசற்ற குடல்வாதத்தின் குணமென வகுக்கலாகும்
பீசத்தி லிறங்கும் வாய்வுப் பிடித்திடி லேறுமாகில்
மோசித்த கழல்வாதத்தின் குணமென மொழியலாமே. (86)

(இ-ள்) விதையைத் துருத்திகொண்டு ஊதினதுபோல் பொருமச்செய்யும். வலியும் ஏற்படும். பீசத்தில் வாயுச் சேர்ந்து மேலேயேறினல் அது கழல் வாதம் எனப்படுவதாகும்.

வாதநிதானம் முற்றும்.

பித்த நிதானம்.

பித்தம் 40க்கு விபரம்.

1. பிரதானபித்தம்
2. பக்குவாசயபித்தம்
3. ஆமாசயபித்தம்
4. மலாசயபித்தம்
5. சயபித்தம்
6. ரத்தபித்தம்
7. மாங்கிஷபித்தம்
8. மேதோபித்தம்
9. அஸ்திபித்தம்
10. மச்சைபித்தம்
11. சுக்கிலபித்தம்
12. சுரோணிதபித்தம்
13. சந்திகதபித்தம்
14. உதரபித்தம்
15. வாதபித்தம்
16. சிலேற்பனபித்தம்
17. வாதசிலேற்பபித்தம்
18. பிராணபயித்தியபித்தம்
19. பயித்தியபித்தம்
20. வீரானபயித்தியம்
21. மார்பாமபயித்தியம்
22. அன்னபித்தம்
23. ஆமபித்தம்
24. குண்டலிபித்தம்
25. கபாலபித்தம்
26. அம்ருதபித்தம்
27. நேத்திரபித்தம்
28. மச்சபித்தம்
29. மலத்தில் ரத்தபித்தம்
30. இக்குபித்தம்
31. அம்லபித்தம்
32. பத்தியவவன பித்தம்
33. இருதயபித்தம்
34. மூலபித்தம்
35. சர்வாங்கபித்தம்
36. உன்மத்தப்பித்தம்
37. மோகபித்தம்
38. வாசய பித்தம்
39. மோகபித்தம்
40. ...

பித்தம் சேரக் காரணங்கள்.

அகலாநித் திரையினலும் அதிசங்க மோகத்தாலுங்
தகாதவெம் பசியினலுந் தருவிட மேற்கையாலும்
பகாதவன் கிலேசத்தாலும் பயித்திய பதார்த்தத்தாலும்
சிகரதாங் காய்கையாலுஞ் சேர்ந்திடும் பித்தந்தானே (1)

இருமல மடக்கையாலு மொருமல மிழைக்கையாலும்
வரும் வெயிற் பெருக்கையாலு மனமுறு கோபத்தாலுஞ்
சுரமது தரிக்கையாலுஞ் சுடுபிண நாற்றத்தாலுங்
திரவியங் கெடுகையாலுஞ் சேர்ந்திடும் பித்தந்தானே (2)

(இ-ள்) தீராத தூக்கத்தாலும், அதிகமான ஸ்திரீ போகத்தாலும், ஆசையினாலும், அதிகமான பசியினாலும், விஷபதார்த்தங்களை உட்கொள்வதாலும், மனதில் ஏற்படும் சஞ்சலத்தாலும், பித்தத்தை அதிகரிக்கும் வஸ்துக்களைச் சாப்பிடுவதனாலும், வெய்யிலில் காய்வதனாலும் பித்தம் தேகத்தில் சேரும்.

மலத்தையடக்கினாலும், அல்லது அதிகமாக மலம் கழிந்தாலும், வெய்யிலில் உட்காருவதனாலும், கோபத்தினாலும், சுரம் இருக்கும்போதும், எரியும் பிணத்திலிருந்து எழும்பும் புகையைச் சுவாசிப்பதாலும், பணநஷ்டம் உண்டானாலும் அவை தேகத்திலுள்ள பித்தத்தை அதிகரிக்கச் செய்யவும்.

பித்தம் பிரகோபிக்கக் காரணங்கள்.

நித்திரை தவிர்தலாலும் நெடுநேரம் நிற்கையாலும்
குத்திர விதத்தினாலுங் கொம்பனார் மருந்தீட்டாலும்
சுத்தியில் லாதேகொண்ட அவுஷத தோஷத்தாலும்
பித்தமே பிரகோபித்துப் பெருந்துயர் செய்யுங்காணே. (3)

(இ-ள்) தூக்கமின்மையாலும், வெகுநேரம் நின்று கொண்டிருப்பதாலும், ஸ்திரீகளின் கைவிஷத்தினாலும், சுத்திசெய்யாத மருந்துச் சரக்குகளைக் கொண்டு மருந்துகள் செய்து உபயோகிப்பதாலும், தேகத்தில் பித்தம் பிரகோபித்து இடையூறை விளைவிக்கும்.

பிரதான பித்தத்தின் குணங்கள்

பித்தத்தின் குணங்கடன்னிற் பிரதான பித்தமாகில்
மெத்தவே கடுத்துளைத்து மேனியுங் கருகிக் காட்டும்
பத்தியமாசக் கொண்ட அன்னமும் பகையதாகும்
குத்தியே யழன்று நொந்து குணயீன மாகுந்தானே. (4)

(இ-ள்) உடலில் கடுப்புவலி ஏற்பட்டுக் கருநிறமடையும். பத்தியமாகச் சாப்பிட்ட ஆகாரமும் ஜீரணமாகாது. வயிற்றில் குத்துவலி, அழற்சி, வேதனை முதலியவைகளையளிக்கும். இவை "பிரதான பித்தத்தின் குறிகளாகும்".

பக்குவாசய பித்தம்.

நொந்திடுமீரல் தன்னில் நோவுடன் குடல் புரட்டும்
வந்திடு மலமிற்றிற்று வீழ்ந்திடு வாய்வுமுண்டாம்
தந்திடு மன்னந் தண்ணீர் சார்ந்திடவரிதேயாகு
மந்திரமான பக்கு வாசய பித்தமாமே. (5)

सूर्यप्रतिबिंब जळाभितरी ॥ निश्चळ असतांही परी ॥
चंचळ होतांचि वारी ॥ चळल्यापरी दिसोनि येतें ॥ ३१ ॥

परंतु नसे त्यासि चंचळपण ॥ तेविं गुणसंपर्कें आपण ॥
सगुणसा गमे देव जाण ॥ पूर्ण विज्ञान शक्तियुक्त ॥ ३२ ॥

जैसा येकचि वैश्वानर ॥ स्वाभिव्यंजक काष्टें बहुतर ॥
तेथें निहित अनेकाकार ॥ येतो साचार भासोनियां ॥ ३३ ॥

तेविं विश्वात्मा पुरुष येक ॥ प्राणिवर्ग जे कां अनेक ॥
तेथें अंतर्यामि रूपें प्रविष्ट देख ॥ बहुरूप सुरेख दिसोनि येतो ॥ ३४ ॥

सूक्ष्मभूतें मन इंद्रियें ॥ पदार्थ जे कां हे गुणमय ॥
यांचेनि स्वसृष्ट भूतवर्गीं अव्यय ॥ शिरोनि स्वयें परमात्मा हा ॥ ३५ ॥

तत्तदनुरूप विषय ॥ भोगी स्वतंत्रपणें निरामय ॥
परि तें भोक्तृत्व मायामय ॥ तत्वता स्वयें अभोक्ताचि ॥ ३६ ॥

अथवा इंद्रियादिद्वारें ॥ ते ते विषय निर्धारें ॥
जीवाकडुनी भोगवी परभारें ॥ आपणासि तें वारें लागों नेदी ॥ ३७ ॥

विश्वकर्त्ता हा सत्वगुणें पाहीं ॥ पाळी समस्त लोकांलाही ॥
देव तिर्यक् मनुष्यादिकां ठाईं ॥ धरी सुखदायी लीलावतार ॥ ३८ ॥

प्रतियुगीं धरणें अवतार ॥ तेथें ज्यासि आसक्ति फार ॥
कां तरी स्वचरित्रें आइकोनि नर ॥ पावोत परपार सारे ॥ ३९ ॥

हेचि अवताराचें मुख्य कृत्य ॥ ऐसे बोलिले थोर सत्य ॥
म्हणोनि रोमहर्षणाचा अपत्य ॥ कथा यथातथ्य शौनका कथी ॥ १४० ॥

इति श्रीभागवते महापुराणे प्रथमस्कंधे भाषाप्रबंधरूप विरचिते द्वितीयोध्यायः ॥

अध्याय ३.

श्रीसच्चिदानंदाय नमः ॥

पूर्वाध्यायीं मुनिवरीं ॥ सूतासि प्रश्न केला येणेपरी ॥
कीं देवाची अवतारमालिका बरी ॥ श्रवण त्रिवरीं घालिजे तुवां ॥ १ ॥

तो प्रश्न धरोनि मनीं ॥ सूत सर्वज्ञ शिरोमणी ॥
अवतारकथनालागुनी ॥ उपक्रम गुणीं मांडिता जाला ॥ २ ॥

कीं मुनिवरहो देवें आन ॥ रूपें धरिलीं कवण कवण ॥
तेंचि करावें श्रवण ॥ मनेसीं श्रवण सज्जूनियां ॥ ३ ॥

ऐश्वर्यनिधी जो भगवान ॥ तेणें लोक करावे निर्माण ॥
या इच्छेनें प्रथम आपण ॥ धरिलें सगुण पुरुषरूप ॥ ४ ॥

महत्तत्व अहंकार भला ॥ आणि पंचमात्रांचा मेळा ॥
यांचेनि ज्याचा संभव जाला ॥ षोडशकळा ज्यासि असती ॥ ५ ॥

ज्ञानेंद्रियें कर्मेंद्रियें दहा ॥ अकरावें तें मन पहा ॥
आणि पंचभूतें महा ॥ सोळांचा हा प्रकार कथिला ॥ ६ ॥

यापरी सोळा अंशाचें ॥ देवें रूप धरिलें साचें ॥
तन्हीं स्वानंद रसाचें ॥ जगदीशाचें दिव्य देह ॥ ७ ॥

तथापि विराटरूपी जो जीव ॥ त्याचाही अंतर्यामी वासुदेव ॥
तेणें उपासनेस्तव ॥ धरिलें अभिनवरूप ऐसें ॥ ८ ॥

प्राणी तत्तत्कर्मानुसार ॥ सोंगें धरिती नानाप्रकार ॥
परि सर्वहृदयस्थ जो निर्विकार ॥ हे देह साचार त्याचेंचि ॥ ९ ॥

जेविं आपुलाल्या घरोघरी ॥ प्राणी नांदतांहीं दिनशर्वरी ॥
परि तें रायाचींच सद्में सारीं ॥ संशय निर्धारीं येथें नसे ॥ १० ॥

श्रीरामहस्तें रावण ॥ पावल्यावरी मोक्ष पावन ॥
विधातव्स निर्जर गण ॥ जाला चिद्धन देवा स्तविता ॥ ११ ॥

कीं जग सर्व तुझें शरीर ॥ एवं प्राकृताप्राकृत देहधर ॥
येक परमात्मा निराकार ॥ केला निर्धार ऐसा शास्त्रीं ॥ १२ ॥

प्रळयीं येकार्णवाभीतरीं ॥ विश्रांति अनुभवितां वरीं ॥
तेथें पूर्ण समाधि कुसरी ॥ वरिच्यावरि विस्तारिता ॥ १३ ॥

म्हणिजे समाधि सुखीं सदैव ॥ मग्न असतां महानुभाव ॥
ज्याच्या नाभिडोहापासाव ॥ पावलें उद्भव तें अंबुज ॥ १४ ॥

ज्या कमळापासूनि विधाता ॥ जन्म जाह्ला धरिता ॥
दक्षादि सृष्टिकर्त्ते जे स्वता ॥ त्यांचाही पहातां अधिपती जो ॥ १५ ॥

पुन्हा तें रूप करणेपरीं ॥ ज्याचिया अवयवानीं वरी ॥
निर्मिजेली सृष्टिसारी ॥ विचित्र भारी नानाविध ॥ १६ ॥

ते भगवंताचें निजरूप ॥ जेथें रजतमाचा लोप ॥
गाळींव शुद्ध सत्व स्वरूप ॥ मूढासि अपरूप दर्शन ज्याचें ॥ १७ ॥

परि जे असती योगीश्वर ॥ ते ज्ञानदृष्टीनें सुंदर ॥
पाहती हें रूप परात्पर ॥ विचित्रतर जें कांहीं ॥ १८ ॥

जे सहस्र ऊरू सहस्र चरण ॥ सहस्र भुज सहस्रानन ॥
सहस्र मस्तक सहस्र श्रवण ॥ सहस्र नयन बहु नाशिक ॥ १९ ॥

दिव्य सहस्र किरीटधर ॥ सहस्रांबरींमंडित सुंदर ॥
सहस्र कुंडलीं भास्वर ॥ कोटि भास्कर समान तेजें ॥ २० ॥

हें रूप कूटस्थ केवळ ॥ म्हणिजे नित्य निर्मळ ॥
येथूनि अवतार सकळ ॥ विश्वमंगळ निर्माण होती ॥ २१ ॥

इतर अवतारमूर्तिपरि ॥ आविर्भाव तिरोभाव परोपरी ॥
नसतीच यास जगाभीतरीं ॥ त्रिकाळांतरीं येक रूप ॥ २२ ॥

प्रळयकाळीं सर्वावतार ॥ येथेंचि सामावती साचार ॥
एवं हें सर्व बीज विशुद्धाकार ॥ व्ययप्रकार यालागि नसे ॥ २३ ॥

बीजाचें मोडोनि बीजपण ॥ अंकुररूपें नटे आपण ॥
तेणें पूर्वरूपाचा नाश घडे जाण ॥ होय निर्माण दुसरें रूप ॥ २४ ॥

तैसें हें बीज कांहीं ॥ नानारूपें नटताहीं ॥
व्यय न पावेचि कहीं ॥ वसे त्रिकाळहीं येक रूप ॥ २५ ॥

जेवि येका दीपापासव ॥ पावल्या अनेक दीप प्रादुर्भाव ॥
त्याचा न पालटे पूर्वभाव ॥ तैसाचि स्वभाव या रूपाचा ॥ २६ ॥

कीं येकचि बिंब भलें ॥ जऱ्हीं अनेकोपाधींत बिंबलें ॥
तऱ्हीं येकरूप सदा थांबलें ॥ तेवि हें चांगलें भगवद्रूप ॥ २७ ॥

केवळ अवताराचेंचि मूळ ॥ हें रूप नव्हे जगन्मंगळ ॥
सर्व प्राणियाचें जन्मस्थळ ॥ येथूनि सकळ निपजे विश्व ॥ २८ ॥

तेंचि आइका सावध मन ॥ ज्याचा अंश चतुरानन ॥
त्याचें अंश मरीचि मुख्य पावन ॥ तपोधन थोरथोर ॥ २९ ॥

त्यांचेनि देव तिर्यक् नर ॥ उत्पन्न होती निरंतर ॥
एवं सर्वोत्पत्ति स्थान सुंदर ॥ परात्पर हेंचि रूप ॥ ३० ॥

ब्रह्मपुत्र दक्षादिक ॥ त्यानीं रचिल्यां जग सकळिक ॥
विष्णूचि तत्कारण एक ॥ विरुद्ध देख हें गमतें ॥ ३१ ॥

याचें आइका प्रत्युत्तर ॥ भगवच्छक्ति बळेंचि इतर ॥
निर्मिती सर्व चराचर ॥ परि स्वतंतर नव्हेति काहीं ॥ ३२ ॥

जेवि नदीचे खाणोनि कांलवे ॥ त्या मार्गें जळ नेऊनि आघवें ॥
कर्षक सस्यें पिकविति बरवे ॥ तेथें नदीच नव्हे मूळ काय ॥ ३३ ॥

ज्या शरीरें ज्या इंद्रियें ॥ ब्रह्मादिकीं जग रचिजे स्वयें ॥
तें देवाचींच जाली जैं पाहें ॥ तें दुसरा आहे कर्तृत्व केवि ॥ ३४ ॥

एवं मूळ सर्वे अवतारासी ॥ तेथींच सर्वे चराचरासी ॥
हें पौरुषरूप निश्चयेंसी ॥ बोलिजे यासि पुरुषावतार ॥ ३५ ॥

पाद्मकल्पाचिये ठाईं ॥ हे पुरुषरूप शेषशाई ॥
धरिता जाला महामायी ॥ मूळ जे काहीं समस्तांसि ॥ ३६ ॥

असो चरित्रेंसी बरवा ॥ पुरुषावतार कथिला येथवां ॥
आतां अवतार नवा ॥ मुनि पुंगवा सांगे सूत ॥ ३७ ॥

तोचि महात्मा देवोत्तम ॥ कौमार सर्गी प्रथम ॥
होऊनियां ब्राह्मण सत्तम ॥ आचरला परम ब्रह्मचर्य ॥ ३८ ॥

हा प्रथमावतार बरा ॥ आतां निरूपिजेल दुसरा ॥
रक्षावया या चराचरा ॥ पद्मेचा नवरा वर्त्तला ऐसा ॥ ३९ ॥

हिरण्याक्ष दैत्य भूतळा ॥ नेता नीट रसातळा ॥
दंष्ट्राग्रें उद्धरूं तिला ॥ देवें धरिला वराहवेष ॥ ४० ॥

जो सर्व यज्ञाचा अधीश्वर ॥ जगन्नाथ परात्पर ॥
एवं चरित्रेंसीं वराहावतार ॥ सविस्तार निरूपिला ॥ ४१ ॥

कौमार आणि आर्ष्य ॥ प्राजापत्य तथा मानुष ॥
हें सृष्टिचीं नामें अशेष ॥ प्रश्नेनें विशेष समजोत ॥ ४२ ॥

आतां नारदावतार तिसरा ॥ सूत सांगे मुनीश्वरां ॥
किं ऋषि सर्गामाजि पुरा ॥ देवर्षित्व चतुरा पाउनी देव ॥ ४३ ॥

समस्त पांचरात्रागम ॥ कथिताजाला पुरुषोत्तम ॥
त्याचा महिमा थोर परम ॥ शेषही निभ्रम वर्णूं न सके ॥ ४४ ॥

तोचि सांगिजेल सविस्तार ॥ जितुका काहीं कर्मप्रकार ॥
तितुकाही बंधक साचार ॥ न तुटे संसारसूत्र तेणें ॥ ४५ ॥

तेंचि कर्म बंधकपण ॥ स्वभावसिद्ध सोडूनि आपण ॥
मोक्षासि होती साधन ॥ विचित्र विंदाण याहूनि काय ॥ ४६ ॥

इत्यादि भाव गहन ॥ ज्या पांचरात्रामध्यें पावन ॥
नारदरूपें केला निरूपण ॥ तिजा तो आपण दिव्यावतार ॥ ४७ ॥

जन्हीं जीवकोटिप्रविष्ट ॥ नारद देवर्षी वरिष्ट ॥
परि तेथें प्रकटोनि सुरश्रेष्ठ ॥ चरित्र हें स्पष्ट करिता जाला ॥ ४८ ॥

यन्हवीं तद्‍बुद्धि कोठें अल्पमात्र ॥ कोठें रचणें पांचरात्र ॥
अतएव तद्रूपें पद्मनेत्र ॥ तें दिव्य शास्त्र कथिता जाला ॥ ४९ ॥

आतां चवथा अवतार ॥ चरित्रेंसीं आइका सविस्तार ॥
धर्म म्हणोनि येक मुनीश्वर ॥ पुण्यपरुषं होता ॥ ५० ॥

त्याची भार्या मोटी सति ॥ तीचिया सर्गीमाजि श्रीपती ॥
धरोनि नरनारायणाकृती ॥ दुश्चर अती तप तपला ॥ ५१ ॥

आग्रहप्रयुक्त दारुण ॥ नव्हेचि तें तपश्चरण ॥
आत्म उपशमासि साधन ॥ तेंहीं दंधन लोकासाटीं ॥ ५२ ॥

नर तथा नारायण ॥ दोघे येकचि धर्म परायण ॥
रूपें असिल्याहीं भिन्न भिन्न ॥ परि छिन्न द्वैत नव्हे ॥ ५३ ॥

पांचवा कपिलावतार जनी ॥ जो सर्व सिद्धांचा शिरोमणी ॥
आसुरि नामका शिष्यालागुनी ॥ सांख्यमत गुणी कथिलें तेणें ॥ ५४ ॥

जें चिरकाळवरी ॥ लोपलें होतें जनाभीतरी ॥
सर्व तत्व निर्णय ज्या माझारीं ॥ युक्तप्रकारीं केला असे ॥ ५५ ॥

साहवा दत्तात्रेयावतार ॥ अत्रीनें तप करोनि फार ॥
स्वरसम मातें देई कुमार ॥ ऐसा वर मागतांचि ॥ ५६ ॥

याचा पाहतां किती अधिकार ॥ कोठें मी परमात्मा निर्विकार ॥
हे असुया सोडुनि वेदांतसार ॥ तद्वाक्यानुसार पुत्र जाला ॥ ५७ ॥

ख्यातनामें दत्तात्रेय ॥ जेणें मोक्षविद्या अप्रमेय ॥
अळर्क प्रल्हादादिकां स्वयें ॥ वात्सल्यान्वयें निरूपियेली ॥ ५८ ॥

आकूतीचे ठाइं रुची पासाव ॥ सातवा विष्णुचा प्रादुर्भाव ॥
जयाचें यज्ञ ऐसें नाव ॥ महाप्रभाव ख्यात जगीं ॥ ५९ ॥

यमादिक जे सुरगण ॥ यांसह तो स्वानंदघन ॥
स्वायंभु मन्वंतराचें पालन ॥ जगत्पावन करिता जाला ॥ ६० ॥

नाभी अग्नीध्राचा तनय ॥ त्यापासाव मेरुदेवीचे ठाइं स्वयें ॥
निपजला विष्णुचिन्मय ॥ नाम दिव्य हें ऋषभ ज्याचें ॥ ६१ ॥

तो जाणा अवतार अष्टम ॥ जेणें सर्वाश्रम पूज्य परम ॥
दाविला सन्यासमार्ग उत्तम ॥ धीरांसी निश्रम निजांगेंचि ॥ ६२ ॥

कोण्ही न मिळतां रक्षक ॥ घडतां भूलोक अराजिक ॥
प्रार्थितां ऋषींचें कटक ॥ तैं जगन्नाटक सूत्रधारी ॥ ६३ ॥

पृथु राजरूपें नटला तेधवां ॥ तो अवतार मानिजे नववा ॥
गोरूप पृथ्वी पासाव बरवा ॥ ओषधीचा ठेवा जेणें दुहिला ॥ ६४ ॥

त्या पृथ्वीदोहनास्तव ॥ विप्र सत्तमही अभिनव ॥
हा अवतार जाला रम्य बहुव ॥ देवर्षी मानव वानिती ज्यासी ॥ ६५ ॥

दाहवा मत्स्यावतार चक्रपाणी ॥ घेवोनि वैवस्वतमनूलागुनि ॥
रक्षिजेलें भूमी तें नौका करूनि ॥ चाक्षुष मन्वंतरी झणी अंतर प्रळयीं ॥ ६६ ॥

यद्यपि नाहीं प्रळय मन्वंतरीं ॥ परि सत्यव्रता कारणें श्रीहरी ॥
कौतुकें आत्ममाया निर्धारी ॥ दाखविली बरी मार्कंडेयापरीं ॥ ६७ ॥

देवासुरीं करितां समुद्रमथन ॥ कूर्मरूप धरूनि मंदर जाण ॥
उचलिला पृष्ठीं नलगतां क्षण ॥ अवतार हा सगुण अकरावा ॥ ६८ ॥

बारावा अवतार धन्वंतरी ॥ होवोनि आपण श्रीहरी ॥
अमृत आणिलें लोकरी ॥ तेणें देवदैत्य हारी संतुष्ट जाहली ॥ ६९ ॥

मोहिनी अवतार त्रयोदश ॥ घेवोनि मोहिजेले दैत्य अशेष ॥
अमृतपान करवोनि सुरास ॥ त्याच्या मनास तोषविलें ॥ ७० ॥

चौदावा अवतार नरहरी ॥ रूप धरोनि हिरण्यक दैत्य भारी ॥
चिरिला निर्ग्रंथि तृणापरी ॥ प्रल्हाद वैखरी सत्य कराया ॥ ७१ ॥

दाखवावया व्यापकता ॥ स्तंभी प्रगटला अवचिता ॥
ब्रम्हवराशी अणुमात्र न चुकतां ॥ जाला अवतरता भूमंडळीं ॥ ७२ ॥

वामनावतार पंचदश ॥ धरूनि पावला बलि यज्ञास ॥
याचूनि पदत्रय पृथ्वीस ॥ ते देवेंद्रास देता जाला ॥ ७३ ॥

त्रिविक्रम द्विपदें पृथ्वी सारी ॥ मोजोनि तिसरें पद शिरावरी ॥
ठेवोनि दमिला बलि भारी ॥ वसे त्याचे द्वारीं भक्त पराधीन ॥ ७४ ॥

सोवळावा अवतार परशुराम ॥ क्षत्रिय समूह वधिला भीम ॥
यकवीसदां ब्रम्हद्रोही परम ॥ तेणें क्षेम पावली मही ॥ ७५ ॥

अल्प प्रज्ञ पाहुनि जन ॥ तदनुग्रहार्थ व्यासाभिधान ॥
सत्यवतीचे उदरी पराशरापासून ॥ जाहला उत्पन्न श्रीहरी ॥ ७६ ॥

वेदाच्या शाखा करोनि भिन्न ॥ सुमंतादि शिष्यास होऊनि प्रसन्न ॥
दिधल्या त्यां त्यांस अनुरूप जाण ॥ हा अवतार सगुण सप्तदश ॥ ७७ ॥

अति दुर्बोध वेदार्थ चांगला ॥ ब्रम्हसूत्र रूपें जगीं प्रकटिला ॥
पाषांड मत खंडण कराला ॥ अवतार धरिला भगवंतें ॥ ७८ ॥

रामावतार अष्टादश ॥ अंगी करोनि सकळ सुरेश ॥
रक्षियेले करूनि दुष्ट निग्रहास ॥ बालपणीं विद्याभ्यास करूनियां ॥ ७९ ॥

विश्वामित्राचें यज्ञरक्षण ॥ केलें मारीच सुबाहुस वश करून ॥
हरिला ताटिकेचा प्राण ॥ अहल्योद्धरण पादरजें केलें ॥ ८० ॥

स्वयंवरीं वरिली सीतासती ॥ शिवचाप भंगोनि क्षोणीपती ॥
गर्वरहित केले कुमती ॥ मार्गी अहंकृती परशुरामाची हरिली ॥ ८१ ॥

मग पावोनि अयोध्येशी ॥ भोग भोगिले अहर्निशी ॥
आपलि मातृवचनें वनाशी ॥ लक्ष्मण सीतेशी सहित चालिले ॥ ८२ ॥

मार्गी मारिला विराध ॥ आणि वधिला दुष्ट कबंध ॥
शबरीची बोरें भक्षिला सत्यसंधे ॥ तेणें ते सिद्धमार्गा पावली ॥ ८३ ॥

नळ्यादिकीं सेतुबंधन ॥ करोनि चालिला सलक्ष्मण ॥
संगें वानरसेना घेऊन ॥ पावला त्वरेनें लंकापुरा ॥ ८४ ॥

रणीं रावण कुंभकर्णादिक ॥ वधियेले राक्षस नायक ॥
मग सीतेसहित जगत्पालक ॥ अयोध्येंत ठीक राहते जाले ॥ ८५ ॥

येकोणीसावा बलराम नामक ॥ यादवकुळीं जन्मला रमानायक ॥
दुष्टनिग्रहि जेले अनेक ॥ शिष्टरक्षक पालियेले ॥ ८६ ॥

श्रीकृष्णावतार वीसावा ॥ घेवोनि सर्वां दिधला विसांवा ॥
कंसादिक वधूनि दाविल्या मावा ॥ अक्रूर उद्धवा उद्धरियेलें ॥ ८७ ॥

केशिया मारिला घोडा ॥ वृषभ मारिला अरिष्ट निधडा ॥
शकटासुर वधिला गाडा ॥ गोब्राम्हणपीडाकारक अती ॥ ८८ ॥

बाळपणी मारिली बकी पूतना ॥ आणि उद्धरिलें यमळार्जुना ॥
गो गोप गोपिका मुक्त जाण्या ॥ केल्या कृपावीक्षणाकडुनियां ॥ ८९ ॥

त्यानंतरें कली माझारीं ॥ असुर मोहनार्थ मुरारी ॥
कीटक देशाचिये भीतरी ॥ बुद्ध नामधारी जिन सुत जन्मेल ॥ ९० ॥

बाविसांवें अवतारीं श्रीधर ॥ युगसंधीमाजि कल्क्यवतार ॥
अंगीकरोनि दुष्टराजनिकर ॥ करील संव्हार जगत्पती ॥ ९१ ॥

राजे सर्व दस्यु भूपिष्ट ॥ होवोनि विश्वंभरा पावतां कष्ट ॥
विष्णु यश नामक विप्र श्रेष्ट ॥ तद्गृहीं तुष्टविष्टरश्रव जन्मेल ॥ ९२ ॥

हे भगवदवतार असंख्येय झाले ॥ सत्वमूर्ति हरीचेचि चांगले ॥
जगद्रक्षणार्थ अंगीकारिले ॥ नाहीं थकले भक्तरक्षणीं ॥ ९३ ॥

जैस्या वैश्वानरापासाव ॥ ठिणग्य निघती असंख्य सदैव ॥
ऐसे हरीचे हे अभिनव ॥ जाणावे सर्व अवतार श्रेष्ट ॥ ९४ ॥

जैसें सुवर्ण शुद्ध येक ॥ तेथूनि होती नग अनेक ॥
तेंवि भगवदवतार सम्यक ॥ होती देख तत्तत्काळीं ॥ ९५ ॥

कारणभूत मृत्पिंडाचेनि ॥ घटशरावादि कार्यें अनुदिनी ॥
होती अनेक बहुगुणी ॥ जाणा मनीं तद्वत प्रादुर्भाव ॥ ९६ ॥

अशोष्य जळयुक्त सर्वकाळ ॥ मानसादि सरोवरें जें विशाळ ॥
त्यापासाव कालवे साळढाळ ॥ निग्रहो बहुपाल वाहती जैसे ॥ ९७ ॥

किं व्योमीं नक्षत्रगण हा ॥ किं स्वर्णाद्रीच्या गुहा ॥
तैसे असंख्य अवतार पहा ॥ लोकीं महानुभाव हरीचे ॥ ९८ ॥

आतां आइका विभूतिप्रकार ॥ ऋषी मनु मनूचे कुमार ॥
महा तेजिष्ठ तथा निर्जर ॥ तैसेचि येकंदर प्रजाधिपती ॥ ९९ ॥

हे श्री हरीचेच समस्तही ॥ अल्पांश मानावे हृदयीं ॥
यांत विशेष असे फार काहीं ॥ तो लवलाहीं निरोपिजेल ॥ १०० ॥

परमेश्वर जो विष्णु देख ॥ यांत त्याचें अंश कित्तेक ॥
कित्तेक अंश कळात्मक ॥ ते सकळिक तद्विभूति ॥ १ ॥

त्यामध्यें मत्स्य कूर्मादिक ॥ हे अंशावतार सर्वाधिक ॥
येथें सर्वज्ञत्वादि धर्म सकळिक ॥ असती नेमक विष्णुचिपरि ॥ २ ॥

परंतु उपयोगानुसार ॥ ज्ञानशक्ति क्रियाशक्ति प्रकार ॥
प्रकटि तींत तत्समई सत्वर ॥ निरंतर न दाखवितां ॥ ३ ॥

आतां सनत्कुमार नारदादिक ॥ तैसेचि अधिकारी पृथु प्रमुख ॥
येथें शक्ती नसती येकून येक ॥ उपयोगार्थ कित्तेकीं सिरती ॥ ४ ॥

त्यांतही कुमारादिकाचें ठांई ॥ ज्ञानावेश अधिक कांही ॥
पृथु प्रभृती जे ख्यात मही ॥ क्रियावेश निश्चई तेथें फार ॥ ५ ॥

आतां श्रीकृष्ण जो कृपावंत ॥ तो साक्षातचि भगवंत ॥
म्हणिजे पूर्णावतार निभ्रांत ॥ संदेह किंचित येथें न धरा ॥ ६ ॥

अद्भुत शक्ति जितुक्या कांहीं ॥ असती मूळपुरुषाचेठांई ॥
त्या कृष्णरूपीं पूर्ण समस्तहीं ॥ तिरोभावकहीं नाहीचेंच ॥ ७ ॥

किंबहुना नारायणचि भला ॥ कृष्णवेषें अवतीर्ण घडला ॥
म्हणाल पूर्णकाम ईशाला ॥ पाहिजेति कशाला अवतार ॥ ८ ॥

तरि दैत्यांचेनि दुःखाक्रांत ॥ लोक घडले जे निभ्रांत ॥
त्यासि सुखी कराया अत्यंत ॥ धरी अनंत अवतार देव ॥ ९ ॥

एवं प्रतियुगाचेठाईं ॥ अवतरूनि क्षीराब्धिशाई ॥
अधर्म उच्छेदूनि सर्वेहीं ॥ स्थापी निश्चईं वैदिकधर्म ॥ ११० ॥

हें भगवंताचें जन्मरहस्य ॥ जो द्विसंध्याकाळीं नर अवश्य ॥
वाखाणी भक्तीनें विशेष ॥ सुटे तो भवक्लेशगोवींतुनी ॥ ११ ॥

स्थूळ सूक्ष्म देह दोन्ही असतां ॥ देवाचें जन्मचरित्र मात्र वर्णितां ॥
केविं वोसरे संसारव्यथा ॥ विचित्र कथा तेचि आइका ॥ १२ ॥

जीवाची पाहतां निज स्थिती ॥ अशरीर ज्ञानरूप तो निश्चिती ॥
विष्णु माया त्रिगुणवती ॥ ख्यात जगती अविद्या नांवें ॥ १३ ॥

ईचे धर्म महत्तत्वादिक ॥ त्यानी स्थूळ देह हे भौतिक ॥
आत्मरूपीं रचिलें सम्यक ॥ अनित्य माइक जडरूप ॥ १४ ॥

जैसें शुक्तिकेचेठाईं रजत ॥ अज्ञानें मिथ्याचि स्फुरत ॥
किं मेघवृंद पवनाश्रित ॥ आकाशस्थित नेणता भावी ॥ १५ ॥

किं पृथ्वीचे रजकण ॥ वायूचेठाईं अरोपिती जन ॥
तेवि जीवस्वरूपीं हें अपघन ॥ आरोपिलें नेणुन अज्ञान जनीं ॥ १६ ॥

केवळ स्थूलदेहेचि कांहीं ॥ आत्मरूपीं कल्पिलें नाहीं ॥
याहूनि अन्य सूक्ष्मदेहहीं ॥ कल्पिलें निश्चईं जीवरूपीं ॥ १७ ॥

ज्यासि जनन पाहती व्यक्त ॥ यास्तव बोलिजें अव्यक्त ॥
आणि करचरणादि रहित ॥ अदृष्ट अश्रुत त्याचपरी ॥ १८ ॥

जें वस्तु साकार असे ॥ तें स्थूळदेहापरी देखिजेतसे ॥
तेथें दर्शनाचा ठाव पुसे ॥ आणि रुसे येकपणेंहीं ॥ १९ ॥

ऐसेंहीं सूक्ष्मशरीर भलें ॥ जीवात्मया असे लागलें ॥
हें कोण्याप्रमाणें वोळखिलें ॥ सांगिजे चांगलें म्हणाल जरी ॥ १२० ॥

तरि सर्वव्यापक सदोदित ॥ आत्मा येकचि असतां शाश्वत ॥
नाथिला भेद दिसोनि यते ॥ पाहिजे येथें उपाधि कांहीं ॥ २१ ॥

जैसें येकचि गगन ॥ घटमठादि उपाधिंकरून ॥
भासोनियेतें भिन्नभिन्न ॥ परिछिन्न समस्तांसी ॥ २२ ॥

तेविं सूक्ष्मदेह उपाधिकरितां ॥ आत्मा येक असतां तत्वता ॥
वेगळाला दिसे पाहतां ॥ धर्म तो तत्वता सूक्ष्माचायें ॥ २३ ॥

म्हणाल सुखदुःख भोगासि मूळ ॥ जें दिसतसे शरीर स्थूळ ॥
तेंचि जीवोपाधि असो केवळ ॥ सूक्ष्माचा गोंधळ कासयासी ॥ २४ ॥

तरि कर्मानुसार सैरा ॥ घेणें चौऱ्यासी योनीचा फेरा ॥
पुण्यें लाहणें स्वर्गमंदिरा ॥ तत्क्षयें धरामंडळीं पडणें ॥ २५ ॥

हें कार्य सूक्ष्मदेहाविना ॥ केवळ स्थूळाचेनि चालेना ॥
तें येथेंचि पावे पतना ॥ मग यातना भोगावी कोणें ॥ २६ ॥

कोणें भोगिजे स्वर्गसुख तऱ्हीं ॥ देहयोगेंविण लिकाळ्यांतरीं ॥
आत्मया भोग न घडे संसारीं ॥ गर्जती सारीं ऐसीं शास्त्रें ॥ २७ ॥

आणि या गोष्टीचा येतो प्रत्यय ॥ जे त्रिभुवनीं व्यापक आत्मा अक्रिय ॥
तेथें येणेंजाणें कैसें साहे ॥ दुःखादिभोग हे त्यापरी ॥ २८ ॥

मनेंसीं इंद्रियें उपरत ॥ होती सुषुप्तिमाजि निश्चित ॥
तैं सुखरूपें आत्मा स्फुरत ॥ नवोनि किंचित दुःखादिक ॥ २९ ॥

एवं स्थूळसूक्ष्माभिमानासाठीं ॥ जीवासि लागे संसार वराटी ॥
आत्मज्ञानें त्याची जाल्यां आटी ॥ ब्रह्मभाव पाठी स्वयें लागे ॥ १३० ॥

तेंचि आइका निरूपण ॥ जैं हे स्थूळसूक्ष्मदेह आपण ॥
आत्मज्ञानें पावती निरसन ॥ दुःखादि व्यसन संयुक्त ॥ ३१ ॥

होतां आत्मज्ञानोदय ॥ केविं मावळति देहद्वय ॥
तरि अविद्येचेनि कल्पित हें ॥ पावती व्यय ज्ञानयोगें ॥ ३२ ॥

प्रारब्ध योगें जन्हीं भासती ॥ तन्हीं असोनिहीं नसती ॥
जाटिल्यांही नीट वस्तुस्थिती ॥ मृगांबुचेन स्फुरती बोध काय ॥ ३३ ॥

किं शंख कदा नसे पिवळा ॥ ऐसी उदेल्यांही ज्ञानकळा ॥
जो पीत दोष असे आगळा ॥ पीताचि चांगला तंवरि भासे ॥ ३४ ॥

परि मिथ्याच भासतें मृगोदक ॥ तैसेंचि पीतत्व शेखीं मायीक ॥
हे चित्तीं बिंबे सम्यक ॥ यासीच तात्विक बाध म्हणती ॥ ३५ ॥

॥ श्लोकार्थः ॥

नाप्रतीतिस्तयोर्बाधः किंतु मिथ्यात्वनिश्चय इति ॥

॥ टीका ॥

एवं उपाधिद्वय वोसरतां ॥ ब्रह्मभाव होय अनुसरतां ॥
जो चिदानंदपूर्ण पुरता ॥ तैं होय झुरता द्वैत वैरी ॥ ३६ ॥

असो भगवन्मायाकृत बंधन ॥ तद्दयेनेंचि तुटावें आपण ॥
त्या दयेचि मुख्य कारण ॥ चरित्र वर्णन अवताराचें ॥ ३७ ॥

वरिवरि तच्चरित्रें वर्णितां ॥ जीवासि बाणे पूर्णता ॥
म्हणाल भवमूळ देवमाया असतां ॥ ब्रह्मत्व स्वता आत्मया कैसे ॥ ३८ ॥

याचें उत्तर आइका कुसरी ॥ जे हे दैवी माया ईश्वरी ॥
आच्छादुनि आत्मज्योति बरी ॥ विश्व वोडंबरीपैं दाखवी ॥ ३९ ॥

तावत्काळपर्यंत निभ्रम ॥ नोहेचि ईचा उपरम ॥
जैं ईश्वरानुग्रहें परम ॥ अविद्याच विषमभाव टाकि ॥ १४० ॥

नैराश्यारूढ होऊनि निर्धारें ॥ श्रवण तथा मननद्वारें ॥
परिणत घडे अखंडाकारें ॥ देहद्वय वारें परतें सारी ॥ ४१ ॥

निरिंधन पावकापरी ॥ प्रकाशोनि विझे स्वयेंचि उपरी ॥
तैं ब्रह्मप्राप्ति जाली जीवासि बरी ॥ प्राज्ञकेसरी जाणती हें ॥ ४२ ॥

त्यावरि कर्तव्यकार्य लोपलें ॥ पूर्णानंदस्थान जें आपलें ॥
तेथें आत्मयानें स्फुरिजे मोकळें ॥ सदा येकलें येकत्वेंविण ॥ ४३ ॥

असो जीवासि जन्मकर्मादिक ॥ जैसी नव्हेति स्वभाविक ॥
तसींचें ईश्वरीं हे सकळिक ॥ प्रामाणिक नव्हेति कांहीं ॥ ४४ ॥

कां तरी तो ठाईंचा अकर्ता ॥ तेथींच जन्माची नेणे वार्त्ता ॥
सर्वांतर्यामी तत्वता ॥ अक्रिय स्वता पूर्णबोध ॥ ४५ ॥

त्या अकर्तयाचेठाईं ॥ सर्व कर्तृत्व लाविती पाहीं ॥
अजन्मयासि जन्मप्रवाहीं ॥ घालिती निश्चई शास्त्राधारें ॥ ४६ ॥

परि ते सर्वहीं नाथिलें ॥ हें वेदगुह्य तुम्हा कथिलें ॥
म्हणाल जन्मकर्मातीत भलें ॥ जैं जाहलें दोघांचें रूप ॥ ४७ ॥

तेव्हां जीवाहूनि ईश्वरीं ॥ काय अतिशय सांगा लौकरी ॥
किमर्थ ईशभक्ति कीजे बरी ॥ बराबरी उभयता जाल्यां ॥ ४८ ॥

तरि तो देव हें जग सकळ ॥ लीलामात्रेंचि केवळ ॥
रची पाळी गिळी तत्काळ ॥ आसक्ति विटाळ नवोनि काहीं ॥ ४९ ॥

या भूतवर्गांचे ठांई ॥ गुप्त वसे त्रिकाळींहीं ॥
परि स्वतंत्रपणा खंडनाहीं ॥ ममताप्रवाहीं न पडेचि ॥ १५० ॥

षडिंद्रियांचे विषय सहा ॥ शब्दादिक जे असती पहा ॥
यांचे ठांई न धरोनि स्पृहा ॥ साक्षित्वेंच हा आघ्राण न करी ॥ ५१ ॥

येथें निमित्त काय म्हणाल मनी ॥ तरि हा सर्वेंद्रियांचा धणी ॥
ते या भ्रमऊं न सकती जनीं ॥ विषयव्यसनीं घालुनियां ॥ ५२ ॥

कश्चा असिल्याहीं स्वार ॥ तो वरि होतांच स्वार ॥
त्यालागि तुरंगम कुचर ॥ लोटी सत्वर गर्त्तेमाजि ॥ ५३ ॥

तोचि जरि घडे खरमोरा ॥ आज्ञेंत राहटे हय सैरा ॥
एवं इंद्रियांचा फरा ॥ भ्रमवी बरा जीवासीच ॥ ५४ ॥

असो चिद्रूप निरंजन ॥ जाल्यांहीं जीवेश दोघेजण ॥
परि ईश्वर अनन्याधीन ॥ तद्वश्य दीन जीवात्मा हा ॥ ५५ ॥

तेणें व्हावया बंध निरास ॥ शरण रिघावें ईश्वरास ॥
सोडिलियां भक्तिमार्गास ॥ उपसर्गास पात्र होय ॥ ५६ ॥

भूप आणि तत्सेवक जन ॥ मनुष्यत्वें जाल्यांहीं समान ॥
परि त्या रायाचें महिमान ॥ अणुप्रमाण येईल काय ॥ ५७ ॥

जे नृपा अनुसरोनि असती ॥ ते सुखसमुद्रीं पोहती ॥
जे उन्मादें त्या न लेखिती ॥ ते देखती नित्य दुःख ॥ ५८ ॥

एवं स्वतंत्रपणास्तव सम्यक ॥ जीवाहुनि ईश्वर अधिक ॥
व्यवहार दृष्टींत हें बोलणें चोख ॥ तत्वता येक दोन्ही तत्वें ॥ ५९ ॥

म्हणाल हा जगद्व्यापार ॥ कां देवासि व्हावा अपार ॥
निस्पृह तरिं निरंतर ॥ विषयीं तत्पर कां होतो ॥ १६० ॥

परि जगत्कर्त्ता जो ईश्वर ॥ याच्या जगद्रूपलीला सुंदर ॥
दुर्बुद्धीजंतु जो पामर ॥ नेणेचि साचार येकही तो ॥ ६१ ॥

कांतरि मतीचेंठांईं ॥ निपुणता नसेचि कांहीं ॥
यास्तव तत्ववार्त्ता नेणे पांहीं ॥ मोहप्रवाहीं वाहत गेला ॥ ६२ ॥

पुन्हा ईशमहिमा आइक भली ॥ जेणें वचनें नामावळी ॥
आणि मनें रूपें संख्यागळीं ॥ विस्तारिली समस्तही ॥ ६३ ॥

म्हणिजे नामरूपात्मक ॥ प्रपंच उभारिला सकळिक ॥
ते नेणेचि अभक्त सम्यक ॥ दृष्टांत आइक या विषयीं ॥ ६४ ॥

जेवि मोटा चतुर नटवा ॥ अभिनयद्वारा बरवा ॥
तो तो संदर्भ सूचवितां नवा ॥ अज्ञान मानवा न कळेचि ॥ ६५ ॥

हें अभक्तांची पद्धती ॥ निरूपिली तुम्हांप्रति ॥
येखादा पुण्यवंत अति ॥ समजे निश्चिती हेंचि आइका ॥ ६६ ॥

ज्याच्या वीर्यासि नसे अंत ॥ जो परेश चक्रपाणी अनंत ॥
त्याची जन्म कर्मलोकातीत ॥ तोचि पुनीत येक जाणे ॥ ६७ ॥

जो निष्कपट निरंतर ॥ अनुकूळपणें नर ॥
तत्पदपद्मगंधसुंदर ॥ भक्तीनें तत्पर पैं सेवी ॥ ६८ ॥

भक्तिमार्गीं जे कां प्रवृत्त ॥ तेचि ऋषी पुण्यव्रत ॥
कांतरि भगवद्रूप जाणती आद्यंत ॥ त्यास्तव अत्यंत धन्य या लोकीं ॥ ६९ ॥

तेचि सर्वज्ञ शिरोमणी ॥ कीं कृतार्थामाजि अग्रणी ॥
सायुज्य मोक्षाचें धणी ॥ त्यांचे चरणी बांधावे सुर ॥ १७० ॥

कीं जो सर्व लोकांचा राव ॥ वासुदेव ऐसें धर्त्ता नाव ॥
तेथें येकाग्र मनोभाव ॥ महानुभावपैं स्थापिती ॥ ७१ ॥

म्हणिजे तदेकनिष्ठ निरंतर ॥ करिती आपलें अंतर ॥
विषयभोगा पाडिती अंतर ॥ परात्पर लाभले पद ॥ ७२ ॥

ज्या भगवद्रूपाचे ठांईं ॥ सद्भाव उदेल्यां कांहीं ॥
पुन्हा उग्र जन्ममृत्यु प्रवाहीं ॥ न पडे कधींहीं तो मानव ॥ ७३ ॥

ऐसी केवळ भाटींव ॥ मांडिता सूत महानुभाव ॥
मानूनि मोटा नवलाव ॥ वदे समुदाव मुनिवरांचा ॥ ७४ ॥

काय हें शास्त्र अपूर्व अती ॥ सूता सांगसी आम्हांप्रती ॥
येथें कोणता विशेष अर्थ ॥ आमुतें कथी सविस्तर ॥ ७५ ॥

ऐकुं भुकेले कान ॥ हें बोलतां ऋषी सुजाण ॥
त्यांप्रति सूत प्रज्ञानिधान ॥ सावधान प्रत्युत्तर दे ॥ ७६ ॥

MUKTIKĀNTĀ PARINAYAMU

BY

PARAMĀNANDA TĪRTHA

EDITED BY

V. SUNDARA SARMA,

PANDIT,

Sarasvati Mahal Library, Tanjore.

PUBLISHED BY

S. GOPALAN, B.A., B.L.,

Honorary Secretary,

T. M. S. S. M. LIBRARY, TANJORE.

Śaka 1881 A. C. 1959

Price Rs. 00-75

ముద్రితము:

రత్నం ముద్రాక్షరశాల

11, బద్రయ్యన్ వీధి,

మద్రాసు-1.

తొలిపలుకు

ఈ "ముక్తికాంతాపరిణయ" మను వేదాంతరూపకమును విరచించిన కవి పరమానందతీర్థులు. పరమహంసపరివ్రాజకాచార్యులైన యీ యతిసార్వభౌములు దత్తాత్రేయోపాసకులు. దత్తపరంపరకుఁ జెందినవారు. ఈయన పెక్కు వేదాంత గ్రంథముల నాంధ్రమున వచనరూపమున రచించియున్నారు. వానిలో బ్రహ్మవిద్యాసుధార్ణవము, వివేకచింతామణి యను గ్రంథములు చాలముఖ్యములైనవి మాత్రము కాక, చాల పెద్దవికూడ. నాతిచిరముననే బ్రహ్మవిద్యాసుధార్ణవ మను గ్రంథము మద్రాసు ప్రభుత్వపు ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకభాండాగారమువారిచేఁ బ్రచురింపఁబడియున్నది. రెండవ గ్రంథము ముద్రింపఁబడి యుండలేదు. ఇవిగాక వేదాంతార్థప్రతిపాదకము లగు కొన్ని శతకములుగూడ నీ కవిచే విరచింపఁబడియున్నవి. వానిలో దత్తాత్రేయశతకము, మన్నారుశతకము నీ గ్రంథాలయమున గలవు.

జైనబౌద్ధచార్వాకాది తత్త్వబోధకము లగు నిఖిలమతముల నిరసించి యద్వైత వేదాంతసిద్ధాంతమే పరమగ్రాహ్య మనియు నదియే ముక్తిప్రగం బనియు జాటుటయందే యీయన తాత్పర్యము. తదనుగుణముగ ముక్తికాంతాస్వయంవరనెపమున సర్వమతములను ఖండించి, ముక్తికాంత మాయావినిర్ముక్తుం డైన వివేకజీవేశ్వరుని వరించుట మూలముగ నద్వైతవేదాంతసిద్ధాంతమే సర్వోపాదేయ మగు తత్త్వ మని నిరూపించి యున్నారు పరమానందతీర్థులు.

ఈ గ్రంథమునకు తంజావూరు సరస్వతీమహల్ గ్రంథాలయమున మూఁడు మాతృకలు గలవు. అన్నియు తాళపత్రాత్మకములే. వాని సంఖ్య (1) M. 637 (2) M. 637a (3) M. 638. ఆంధ్రగ్రంథముల సవివరణసూచిక (The Descriptive catalogue of the Telugu Mss. in the T. M. S. S M. Library Tanjore) యందు M. 637, M. 638 సంఖ్యలుగల గ్రంథములు మాత్రము వివరింపఁబడియున్నవి. M. 637a సంఖ్యగల గ్రంథము వివరింపఁబడియుండలేదు. ప్రకృత పరిష్కరణమున M. 638 సంఖ్యగల గ్రంథము సంపూర్ణముగ నుండుచేఁ బ్రధానముగ స్వీకరింపఁబడియున్నది. M. 637 సంఖ్యగల గ్రంథము "క" అసియు M. 637a సంఖ్యగల గ్రంథము "ఖ" అనియు వ్యవహరింపఁబడియున్నది. "ఖ" గ్రంథ మసంపూర్ణముగ నున్నది.

"క" "ఖ" గ్రంథములలోని యధికపాఠములు పాఠాంతరములు నీ పరిష్కరణము క్రింద (foot note) నివ్వఁబడియున్నవి. కొన్ని దిద్దుపాట్లు జరిగినచోట్ల మూలపాఠములు క్రింద నివ్వఁ బడియున్నవి. పండితపామరరంజకముగ నద్వైతవేదాంత సిద్ధాంతము యొక్క ప్రాశస్త్యమును వివరించుటకై ప్రయత్నించిన కవి యీ సంగీత రూపకనిర్మాణముతో సిద్ధసంకల్పుఁ డనియే చెప్పవలసియున్నది.

చంపకారణ్యక్షేత్ర కృతనివాసు లైన యీ పరమానందయతీంద్రులయొక్క కాలము 1590 ప్రాంత మని శతకకవుల చరిత్రలో చెప్పఁబడియున్నట్లు తమ "దక్షిణదేశీయాంధ్ర వాఙ్మయము"నందు శ్రీయుత నిడుదవోలు వేంకటరావుగారు పేర్కొని యున్నారు. కాబట్టి మన మిప్పటికీ కవియొక్క కాలమును 16-వ శతాబ్దముగ నిశ్చయింపవచ్చును. అప్పటికి తంజాపురమండలమున నాయకరాజపాలన మేర్పడియుండి తెలుఁగు రాజభాషయై 30 లేక 40 సంవత్సరములకు పైఁబడియుండును. అప్పటికే వచనరూపమున పెక్కు వేదాంత గ్రంథములను, పెక్కు శతకములను విరచించి సారస్వతప్రపంచమునఁ జెప్పఁదగిన స్థానము నాక్రమించియుండిరి పరమానందతీర్థులు. విజయనగరసామ్రాజ్యకాలపు నాట్య సంగీతపద్ధతు లన్నియు దక్షిణదేశమున తమ ప్రభావమును జూపసాగినవి. ఈ పరమానందతీర్థులును తన సామర్థ్యము నంతయు బ్రయోగించి యొక గేయరూపకమును సృష్టించెను. తరువాత నాయకరాజులలో రఘునాథ విజయరాఘవనాయకరాజుల కాలములలో యక్షగానకృతు లనేకము లుద్భవించినవి. తంజాపుర రాజ్యమున రచింపఁబడిన యక్షగానము లన్నియు నించుమించు 17-వ శతాబ్దపు కృతులే. కాని యీ ముక్తికాంతాపరిణయము మాత్రము 16-వ శతాబ్దము నాటి కృతి యగుట ముఖ్య మగు విశేషము. అట్టిపట్ల దక్షిణదేశము నుండి వెలువడి యాంధ్రసాహిత్యవీథులలో తన కొక ప్రత్యేకస్థానము నాక్రమించుకొన్న యక్షగానకృతుల కన్నిటికి నీ ముక్తికాంతాపరిణయ మాదిమకృతి యగు నని చెప్పుటలో సాహస ముండదు.

ఈ పొత్త మాంధ్రపాఠకమహాజనుల యాదరాభిమానములకు పాత్రము కాఁగలదని నమ్ముచున్నాను.

సరస్వతీమహల్ గ్రంథాలయము
తంజావూరు
7-4-1959.

విఠలదేవుని సుందరశర్మ

శ్రీః

ముక్తికాంతాపరిణయము

పరమానందతీర్థవిరచితము

శుభమస్తు. * అవిఘ్నమస్తు.

పరమచతుర్భుజ పాశాంకుశధర పశుపతిసుత లంబోదరా।
తరణితేజ మదంతివదన వరదాయక సిద్ధివినాయక
............హాన తే నమో ఘనమోదకపాణి తే నమో॥
జంబూఫలదాళింబకపిద్ధఫలంబులు
భక్షింపుదు నీవు......................ధిపా॥ ౧॥
భీమపరాక్రమ భిన్నదంత గంభీర సుధాకరశేఖరా।
వామహస్తపటువటుక వినాయక వక్క్రా)..............॥

ద్వి. (శ్రీమచ్చిదాకారు శ్రీ)నమోగసాకు
[1]కామాదిరిపుమారు కలుషవిదారు
[2]అమలగుణస్తోము యమిసార్వభౌము
కమనీయనిజధా(ము కల్యాణనాము
[3]పరగ సంయమగేయు పావన) [4]మేయు
పరగ దత్తాత్రేయు భక్తవిధేయు
తలఁచి కీర్తించి వందన మాచరించి
[5]అలరుచు తగు పరమానందతీర్థు
[6]లితి నామధేయుఁ (డాయత మోదమునను
చతురత (ప్రౌఢిచే సజ్జనుల్) పొగడ
[7]కరమర్థి పరముక్తికాంతావివాహ
మరుదార పదచాళి నమరఁ జెప్పెదను

---

1. క. ఖ. కామాదిభయదూరు.
2. ఖ. విమలగుణస్తోము విత్సార్వభౌము.
3. క. పరమ.
4. ఖ. ధ్యేయు.
5. ఖ. ఆలరుచుఁ దగు పరమానందతీర్థ.
6. ఖ. యతినామధేయుఁ డాయతమోదమునను.
7. ఖ. కరమొప్ప.

దరువు.

శ్రీగురునకు నాశ్రితపారిజాతునకు
(భోగమోక్షదునికి బుధునికి జేజే ॥ ౧ ॥
వేదాంతవేద్యు)నకు విమలచారిత్రునకు
భేదాభేదప్రభేదునకు జేజే ॥ ౨ ॥
ని[1]త్యశుద్ధబుద్ధనిష్కళనిధికిని
అత్యంతరుచిరచిదాత్మకు జేజే ॥
(సర్వాధారునికి సర్వాతీతునికి
సర్వాత్మునికి సర్వసా)క్షికి జేజే ॥
భావాతీతున కభావాతీతునకు
భావాభావస్వభావునకు జేజే ॥
స[2]హజసంధునకు సత్యప్రకాశునకు
మ[3](హి)ని దత్తాత్రేయమహానికి జేజే ॥

వ. (అని యిట్లు గురు)దేవతానమస్కారపూర్వకంబుగాను మంగళాచరణంబు లొన రించి నా రచియింపంబూనిన ముక్తికాంతాపరిణయంబునకుఁ [4] గథాసూత్రం బేలాగున నుండెను.

ద్విపద. అతులితజ్యోతిర్మయం బైన కోట
లతి [5]చిత్రముగ నభంబంటి వెలుంగ
వరవివేకామృత [6]వర్ణితోదీర్ణ
పరిగ లగాధసంపదలు వహింప
[7]సహజసద్వాసనసంకీర్ణకర్మ
బహుపుష్పవాటికల్ ప్రబలి చెలంగ
[8]పరమహంసవతంసపరమప్రమోద
[9]కరవికస్వరపద్మఘనతరచక్ర

1. ఖ. సత్యానందునికి సత్యప్రకాశునికి
అత్యంతరుచిరచిదాత్మకు జేజే. ॥3॥
నిత్యశుద్ధబుద్ధనిష్కళనిధికి
అత్యంతవిమలనిజాత్మకు జేజే. ॥4॥
2. క. సత్యసంధునకు సత్యప్రకాశునకు.
ఖ. సత్యానందునికి సత్యప్రకాశునికి.
3. క. ఖ. మర్త్యదత్తాత్రేయమహానికి
4. క. ఖ. కథాసూత్రం బేయువలెనుండెను.
5. క. అతిచిత్రముల ఖ. లతిచిత్రములు.
6. వన్నితో.
7. క. ఖ. సహజసద్వాసనసంపూర్ణగంధ.
8. క. ఖ. పరహంసవ్రతహంసపరమప్రమోద.
9 ఖ. కరవేదస్వర.

సంపూర్ణవిస్తీర్ణసద[1]మల సరసు
లింపై (వ) రావుల నెలమిదలిర్ప
[2]నష్టమదేభంబు లచ్చోట దిరుగ
[3]దుష్టంబు లగుచును దూరదూరములఁ
గట్టియుండు జనాళి కానరా[4]కున్న
నిట్టట్టు మెదలంగనీక నెప్పుడును
[5]జాయన్నదాఁటును సత్పాత్రు లయిన
నాయడ కుది[6]యింప నడిగింట నిలుచు
వివి[7]ధంబు లగు మనోవృత్తివిఖ్యాత
జ[8]వతురంగము లొప్పు సహజలీఁ(ల)ను
[9]నగణితాంతఃకరణనావిధానంబు
[10]లఘుసూధయూథముల్లాకసం బరయ
[11]అమితపురాణపదార్థావిరథుల
[12]విమలసుఖోత్పుణ్యవీథుల చెలంగ
వేదాంతసిద్ధాంతవిశ్రు[13]తకాంత
నాదాంతవిద్వజ్జనంబు రంజిల్ల
జీవకోటుల కెల్ల జీవనం బనఁగ
[14]భావనాతీతమై పరిపూర్ణ మగుచు
[15]లలితసజ్జనుల కాహ్లాదంబు గాఁగ
న[16]లరు నెప్పుడు సచ్చిదానందపురము.

---

1. ఖ. చదువుల.
2. క. ఖ. అష్టమదద్విప.
3. ఈపంక్తి క. ఖ. గ్రంథములలో లేదు.
4. క. ఖ. కానరాకుండ.
5. క. ధాయన్నదాఁటును సత్పాత్రులకును.
ఖ. ధాయన్నదాఁటునసత్పాత్రులకును.
6. క. ఖ. కుదియించు
7. క. ఖ. వేయివిధంబుల మనోవృత్తివిఖ్యాత.
8. ఖ. జాతితురంగము.
9. క. అగళితాంతఃకరణిమావిధానమ్మ.
ఖ అగళితాంతఃకరణిమావిధానంబు.
10 క. ఖ. లగుహితవిధంబులాక మ్మెరయ.
11. క. అమితపురాణపదార్థాధిరతుల.
ఖ అమితపురాణ పదార్థాదిరతుల.
12. క. ఖ. విమలమహత్పుణ్య.
13. క. ఖ. విస్ఫురత్కాంత.
14. క. ఖ. పావనాతీతమై.
15. క. ఖ. అమితసజ్జనుల కాహ్లాదంబుగాను.
16. క. ఖ. అమరు నెప్పుడు సచ్చిదానందపురము.

దరువు.

ప[1]రఁగ నానగరంబు పాలింపుచుండు
సరవితో దేశికసార్వభౌముండు ॥ ౧ ॥
ఆ మహారాజేంద్రుఁ డతులవిక్రముఁడు
కామాదిశత్రుసంఘంబుల నెల్ల ॥ ౨ ॥
క్షణములో ఖండించు సౌరభ్యలీల
నణుమాత్ర మతని కజాండభాండములు ॥ ౩ ॥
జగము సృష్టిం[2]చుట సంహరిం[3]చుటయుఁ
దగుపాటి క్రీడ లాతనికి నెప్పుడును ॥ ౪ ॥
సర్వజగద్ద్రష్ట సర్వాత్మకుండు
సర్వేశ్వరుఁడు సర్వసంపూర్ణుఁ డతఁడు ॥ ౫ ॥
నెమ్మది నొకనాఁడు నిజపుత్రిఁ జూచి
యిమ్మగువకు పెండ్లి యి[4]ప్పుడె సేయంగ ॥ ౬ ॥
వ[5]లయు నీ యింతికి వరుఁ డెవ్వఁ డనినఁ
దలఁచి స్వయంవరస్థాన మేర్ప[6]రచి ॥ ౭ ॥
సార[7]సద్వస్తువిచారము లనెడి
చారుల బిలిచి దేశంబులయం[8]దు ॥ ౮ ॥
వారక యిపు డేగి వన్నెకు నెక్క-
భోరున చాటుఁ డిప్పు(డు) స్వయంవరము ॥ ౯ ॥
అని పంచి విభుఁడు బ్రాహ్మణుల రప్పించి
యొనర వివాహముహూర్త మేర్ప[9](ర)చి ॥ ౧౦ ॥
పసిఁడిపల్లెరములో భావత్ర[10]యంబు
లసమాన మగు [11]విడియంబులు గాఁగ ॥ ౧౧ ॥

---

1. ఈ దరువునకుఁబూర్వము క. ఖ. గ్రంథములలో నీ క్రిందివిధముగ వచనభాగ మున్నది.
వ. ఈ విధంబున సచ్చిదానందపురంబున కధిపతి యైన దేశికసార్వభౌముని క్రమం బెటువలెను.
2. శ్రియుంచుట.
3. క. ఖ. సంహరించుటయొ.
4. క. ఖ. యిపుడు.
5. క. ఖ. వలెను యీ యింతికి వరుఁడెవ్వఁగనుచు.
6. క. ఖ. మేర్పరిచె.
7. క. ఖ. సహజసద్వస్తు.
8. క. ఖ. నెల్ల.
9. క. ఖ. మేర్పరిచె.
10. క. ఖ. భావత్రయములు.
11. క. ఖ. విడియంబులుగాను.

సద్వాసనగంధా[1]క్షత లమరించి
వి[2]ద్వజ్జనము లయిన విప్రుల కొనఁగి ॥ ౧౨ ॥
తనమంత్రి సుస్వాంతుఁ డగు చేరబిలిచి
[3]ఘనముగఁ బురము శృంగారించ బనిచె ॥ ౧౩ ॥

వ. [4]అప్పు డాసమయంబున సుస్వాంతుం డనే మంత్రివరుండు పట్టణంబు అలంకారంబు సేయించె నట యేలాగుననను.

దరువు.

[5]కలితవేదమ్ములు కంభముల్ గాఁగ
[6]బలిమిగా నమరించి ప్రౌఢిమ మెరయ ॥ ౧ ॥
[7]ఛందోధిదేవతాసందర్భముసను
పందిలిళ్ [8]బెట్టిరి పంతులూ మెరయ ॥ ౨ ॥
[9]ఆరు శాస్త్రమ్ముల నటు మేలుకట్లు
తీరుగా గట్టిరి తెలివిమీరఁగను ॥ ౩ ॥
[10]దొరకొని యుపనిషత్తులు దట్టముగను
గరమొప్ప కుచ్చులు కట్టె నంతటను ॥ ౪ ॥
గురుయోగశాస్త్రముల్ కుచ్చుల మీఁద
మెరుఁగు టద్దములుగా మెరయ సంధించి ॥ ౫ ॥
పరిపక్వసత్కర్మఫలముల [11]గలిగి
[12]కరమర్థి వరభక్తిఖండము లనెడి ॥ ౬ ॥
కొరలి పండిన మంచి గొలలతో మించు
అరిటి కంభములుగా [13]నట వింత లగుచు ॥ ౭ ॥
పొరలు విచ్చిన పచ్చిపోక పాళెలును
గరమొప్ప మరి గొప్ప గజనిమ్మపండ్లు ॥ ౮ ॥

---

1. క. ఖ. గంధాక్షతల నమరించి.
2. క. ఖ. విద్వజ్జను లనెడి విప్రుల కొసఁగె
3. క. ఖ. క్రమమున.
4. క. ఖ. సుస్వాంతుం డనే మంత్రి పట్టణ మలంకారం సేయించె నట యెటువలెను.
5. క. ఖ. కలితవేదము లన్ని కంభముల్ గాను.
6. క. ఖ. బలిమితో నమరించి ప్రౌఢితో డుతను.
7. క. ఖ. ఛందోధిదేవతల్ సందర్భముగను.
8. క. ఖ. గట్టిరి.
9. క. ఖ. ఆరుశాస్త్రమ్ములు.
10. క. ఖ. గురుయోగశాస్త్రముల్ కుచ్చుల నడమ మెరుగు టద్దములుగా మెరయ శోభిల్లగా ॥4॥ దొరకొని యుపనిషత్తులు దట్టముగను కరమొప్ప గట్టిరి కాంతులు మెరయ ॥5॥
11. క. ఖ. మీఁద.
12. క. ఖ. కరమొప్ప గట్టిరి కాంతిసూత్రమ్ము.
13. క. ఖ. అతిచిత్ర మగుచు.

కట్టిరి [1]పందిలి కంభములందు
జుట్టిరి తెలివైన సుళువు [2]పట్టలను ॥ ౯ ॥

[3]నిర్మలవాసనా నిఖిలంబు లెల్ల
[4]నర్మిలి వివిధంబు లయి మించి వెలయు ॥ ౧౦ ॥

[5]జాజుల మల్లెల చంపకములును
రాజిల్లు నావిరవాజుల మరియు ॥ ౧౧ ॥

[6]చెంగల్వపూవుల సేమంతినసలా
రంగారు కురివేరు [7]రాణించ పెనచి ॥ ౧౨ ॥

[8]గరిమె మీరంగ మేలుకట్లుల్ల నిండ
[9]కరమర్థి గట్టిరి కాంతిసూత్రముల ॥ ౧౩ ॥

[10]గంధతన్మాత్ర యగు కస్తూరి దెచ్చి
బంధుర రసమాత్రపన్నీరు జేసి ॥ ౧౪ ॥

మానుగా రూపతన్మాత్ర వేదికల
మానితస్పర్శతన్మాత్రచే [11]కలయు ॥ ౧౫ ॥

మంజుళశబ్దతన్మాత్ర[12]వఘాటి
[13]రంజిల్ల నలికెను రమణులు బాగడ ॥ ౧౬ ॥

గద్యపద్యాత్మకగ్రంథకోట్లందు
[14]సొద్యము లగు వర్ణస్మరణము లనెడి ॥ ౧౭ ॥

[15]ముత్యాల ముగ్గులు మురువుగా నిడి
[16]హత్తి పద్మాకృతు లతిచిత్రముగను ॥ ౧౮ ॥

అష్టాంగయోగములందు గలట్టి
అష్టమహాసిద్ధు లన మించి వెలయు ॥ ౧౯ ॥

---

1. క. ఖ. పందిటి.
2. క. ఖ. పట్టెలను.
3. క. ఖ. నిర్మలవాసననికరంబుగాను.
4. క. ఖ. నర్మిలి విపథంబు నయమించినట్టి.
5. క. ఖ. జాజులు మల్లెలు సంపంగివిరులు.
6. క. ఖ చెంగల్వదండలు సేమంతివిరులు.
7. క. ఖ. రాజిల్ల.
8. 9. క. ఖ. గ్రంథములలో నీ పంక్తులు లేవు.
10. క. ఖ. గంధతన్మాత్రలు కస్తూరి జేసి.
11. క. ఖ. కలసి.
12. క. ఖ. వేదికల.
13 క. ఖ. రంజిల్లగాను గ్రమణులు బాగడ.
14. క. ఖ సొద్యమ్ములుగ మెరసె స్మరణమ్ముగాను.
15, 16. క. ఖ. గ్రంథములలో నీ పంక్తులు లేవు.
17. క. ఖ. అష్టమహాసిద్ధు లమరించి రెలమి.

మాణిక్య[1]తోరణ మకరతోరణము
[2]లాణిముత్తియముల నగు తోరణములు ‖ ౨౦ ‖
వింత వింతలుగాఁగ వీధుల [3]గట్టి
[4]రంతరంతరముల నలరుచుండగను ‖ ౨౧ ‖

వ. ఈ[5]విధంబున పట్టణం బలంకారంబు సేయించిన యంతరంబున సకలదేశాధిపతులు చనుదెంచి రట యెలాగుననను.

ద్విపద. అంతట సకలదేశాధీశు లెల్ల
యెంతయు సంతోష మిను[6]మడింపంగఁ
జతురంగబలముల [7]సందడి మెరయ
నతి[8]రయంబున వచ్చి రాపురి కపుడు.
చనుదెంచి విడిసిన జననాయకులకు
నొనరంగ విడుదు లెథోచితంబుగను
[9]నిప్పించి వారల కీప్సితార్థములు
దెప్పించి యొసఁగె నా దేశికస్వామి

వ. [10]అనంతరంబున సకలాలంకారశోభితం బైన స్వయంవరస్థానంబునకు సమస్తదేశమతాధిపతులు నానావిధవస్త్రభూషణాలంకృతు లగుచు నేతెంచి తత్తదధికారభేదంబులకు నవరత్నఖచితసింహాసనంబులం గూర్చున్న సమయంబున నంతఃపురంబులం గల యిచ్ఛాజ్ఞానక్రియాదినామధేయంబులుం గల వధూజనంబులు ముక్తికాంతాలలామ కలంకారంబు సేసి రట యెలాగుననను.

---

1. క. ఖ. తోరణల్.
2. క. ఖ. లాణిముత్తియము లగు తోరణాలు.
3. క. ఖ. యందు.
4. క. అంతరంతరవుగా అతిచిత్ర మగుచు, ఖ. అంతరంతరవుగా లతిచిత్రముగను.
5. క. ఖ. గ్రంథములలో ఈ వచనభాగము లేదు; కాని యీ క్రిందివిధముగ నున్నది.
వ. ఇట్లు *పట్టణంబలంకారంజేసి సర్వాలంకారశోభితం బైన స్వయంవరస్థానంబునకు సకలదేశమతాధిపతులు వచ్చి రట యెటువలెను.
6. క. ఖ. మినుమడింపుచును.
7. క. ఖ. సందడింపుచును.
8. క. ఖ. అతిరయమ్మున.
9. క. ఖ. ఇప్పించువారుల.
10. క. ఖ అప్పుడు సకలదేశమతాధిపతులు నానావిధవస్త్రభూషణగంధమాల్యాదుల నలంకృతు లగుచు తత్తదధికారభేదంబున నవరత్నఖచిత సింహాసనంబులఁ గూర్చున్న తదనంతరమ్మున నంతఃపురమునఁ గల యిచ్ఛాజ్ఞానక్రియాదినామధేయంబులం గల వధూమణులు ఆ ముక్తికాంతాలలామకు అలంకారంబు సేసి రట యెటువలెను.

---

* ఖ. పట్టణ మలంకారంబు సేసి.

దరువు.

అందమైన తెలివినీటను - ఓ చెలులార !
[1]ముందు సతికి జలకమార్చరే ॥ ౧ ॥
ఇందుముఖికి చలువచీరల - ఓ చెలులార !
పొందుగాను తడి వొత్తరే ॥ ౨ ॥
గోవజవ్వాజి కుంకుమా - ఓ చెలులార !
తావి మేన కలయ నలఁదరే ॥ ౩ ॥
శివి చంద్రగావి పావడా - ఓ చెలులార !
యీ వధూమణికి గట్టరే ॥ ౪ ॥
పసిఁడివ్రాత చెరఁగు పుట్టము - ఓ చెలులార !
యెసఁగ సరిగె నెరికబట్టరే ॥ ౫ ॥
బిసరుహాక్షి కెలమి గట్టరే - ఓ చెలులార !
పసిఁడి గద్దెపీట పెట్టరే ॥ ౬ ॥
వెక్కసపు కురులు మెల్లనే - ఓ చెలులార !
[2]చిక్కుదీసి కూర్చి దువ్వరే ॥ ౭ ॥
[3]ఇక్కువ పాప ఏరుపరచరే - ఓ చెలులార !
చక్కగాను కీల్జడ లల్లరే ॥ ౮ ॥
వన్నెమీర [4]సూర్యచంద్రులే - ఓ చెలులార !
చెన్నుగ సూసకము గట్టరే ॥ ౯ ॥
సన్నజాజివిరుల సరములు - ఓ చెలులార !
సన్నుతాంగి జడను జుట్టరే ॥ ౧౦ ॥
చొక్కమయిన బొమలనడుమను - ఓ చెలులార !
చుక్కబొట్టు చక్క దిద్దరే ॥ ౧౧ ॥
[5]యెక్కుడైన వరుస సొమ్ములు - ఓ చెలులార !
[6]మక్కువలర నలంకరించరే ॥ ౧౨ ॥

---

1. క. ముందుసఖికి. ఖ. యిందుముఖికి.
2. క. ఖ. చిక్కుదీసి కదియ గూర్చరే.
3. క. ఖ. యెక్కువ పాప యేర్పరించరే.
4. క. ఖ. సూర్యచంద్రులు.
5. క. యెక్కుచైన. ఖ. యెక్కువపాపదేర్పరించరే వో చెలులార.
6. ఖ. మక్కువతో నలంకరించరే.

వ. [1]ఈ విధంబున ముక్తికాంతాలలామ మరిం న్నలంకారంబు సేసి రట యేలాగునను.

దరువు.

[2]కట్టాణిముత్యాల కమ్మలు చెవుల
పెట్టిరి యుడుకాంతి [3]బెరయ నింతికిని ॥ ౧ ॥
చలిగాలి యన నొప్పు చల్లని మేన
నలదిరి గంధము లంబుజాక్షికిని ॥ ౨ ॥
ఇనచంద్ర[4]కాంతుల నీను కన్గవల
కొనలఁ గాటుక రేఖఁ గోమలి కిడిరి ॥ ౩ ॥
ఆవేళ నొకయింతి [5]అంగనామణికిని
[6]వేవేగ రుచిగొల్కు విడె మొసంగెఁ ॥ ౪ ॥
[7]గురుచంద్రకర్పూరగుటికో యనఁగ
కరమర్థి ముక్కుముంగర నాతి కిడిరి ॥ ౫ ॥

వ. ఈ విధంబున ముక్తికాంతాలలామకు మరి న్నలంకారంబు సేసి రట యేలాగునను.

దరువు.

(పరఁగ దీప మ)నంగ పాపటబొట్టు
పరువడి గట్టిరి బామ[8]నెన్నుదుట ॥ ౧ ॥
పదియారువన్నెల బంగారుతీఁగె
[9]కదలకుండగ యింతి గళమున నిడిరి ॥ ౨ ॥
నవరత్నమధ్యస్థనాయకామణులు
[10]అవి మూడు వరుసతో నట యొంచిచూడ ॥ ౩ ॥

---

1. క. ఖ. అపు డాముక్తికాంతాలలామకు మరిన్నలంకారంబు సేసి రట యెటువలెను.
2. క. ఈ గ్రంథమున "పరఁగ దీప మనంగ" అను తరువాతి దరు విచ్చట నారంభ మగుచున్నది ఆ దరువు తరువాత "కట్టాణిముత్యాల" అను దరువు ప్రారంభించుచున్నది. ఈ రెండు దరువులకు మధ్య నీ క్రింది విధమున వచనభాగ మున్నది. "వ మరిన్నలంకరించేమార్గం బెటువలెను." దరువులలోని చరణములుకూడ ముందు వెనుకలుగ మారి యున్నవి. ఖ. రెండు దరువులకు మధ్యనున్న వచన భాగ మీ గ్రంథమున లేదు.
3. క. మెరయ.
4. క. ఖ. దీప్తుల.
5. క. ఖ. అంబుజాక్షికిని.
6. క. ఖ. వేవేలు రుచులొల్కు వీడె మొసంగెఁ.
7. క. ఖ. గురుచంద్రరూపున గుటికో యనంగ ముద మొప్ప ముక్కుముంగర నాతి కిడిరి.
8. లెన్నుదుట.
9. క. ఖ. కదల కాయింతికి గళమున నిడిరి.
10. క. ఖ నయముతో గట్టిరి నట యొంచిచూడ.

[1]ద్వాదశ దివ్యరత్నంబు లై మిగుల
[2]ద్వాదశవర్ణముల్ దిశదిశల్ నిండి ॥ ౪ ॥
వెలుగందు పదకమ్ము వెలఁది వక్షమున
నలవడ కీలించి రతిమోదమునను ॥ ౫ ॥

బంగారు [3]సరిపెణా బణ్ణసరములు
[4]సంగతి ముత్యంపుసరు లమరించి ॥ ౬ ॥
సందులదండలు సరసతాయితులు
[5]కందువ రత్నకంకణములు బెట్టి ॥ ౭ ॥
[6]పదివన్నె బంగారు పరఁగ నొడ్డ్యాణ
[7]ముదముటుగా నమరించి రుదరమధ్యమున ॥ ౮ ॥
[8]సరిగమపధనిస సంజ్ఞస్వరములు
[9]మొరయంగ ఘంటల మొలనూళ్లు గట్టి ॥ ౯ ॥
[10]పాయక మరికొన్ని పరిపాటిసొమ్ము
[11]లాయయంగములందు నమరించి రొగిని ॥ ౧౦ ॥

బహువిధమ్మున నిట్లు పణతికి [12]సతులు
సహజశృంగారమ్ము సవరించి రెలమి ॥ ౧౧ ॥

వ. [13]ఈ విధంబున ముక్తికాంతాలలామను కలంకారంబు జేసిన యనంతరంబున స్వయంవర స్థానంబునకు తోడుకొవచ్చి రట యేలాగుననను.

దరువు.

సలలిత [14]చిద్విలాసములో యనంగ
[15]జలజాతముఖు లనేకులు చేరి కొల్వ ॥ ౧ ॥
కలకంఠి నగరిలో [16]కక్షాంతరములు
వలనొప్ప గడచి [17]యవ్వలరా దొణంగె ॥ ౨ ॥

1. 2. క, ఖ. గ్రంథములలో నీ రెండు పంక్తులును లేవు.
3. క: ఖ. సరిపెణల్.
4. క. ఖ. సంగడి రత్నకంకణములు యిడిరి.
5. క. ఖ. మురదర ఘంటల మొలనూళ్లు యిడిరి.
6. క. ఖ. పదియారు వన్నెల *పసిడి వొడ్డ్యాణ.
7. క. ఖ. ముదమున బెట్టిరి వుదరమధ్యమున.
8, 9, 10, 11. క. ఖ. గ్రంథములలో నీ నాల్గు పంక్తులును లేవు.
12. క. ఖ. చెలులు
13. క. ఖ. ఇట్లు ముక్తికాంతాలలామను అలంకారంబు సేసి సర్వాలంకారశోభితంబైన స్వయంవర స్థానంబునకు తోడుక తెచ్చి రట యెటువలెను.
14. క. ఖ. సిద్ధిరసములో యనంగ.
15. క. ఖ. జలజాసముఖులు సఖిని జేరి కొల్వ.
16. క. కక్షాంతరంబు.
17. క. యవ్వల నొప్ప దొణఁగె.

* ఖ. పసిఁడి.

చల్లని మేనివాసనలు వెదచల్ల
మెల్లనే సురఁటుల మెలఁతలు [1]విసర ॥ ౩ ॥

పల్లవాధరికని బంగారు హారిగె
నుల్లాసముగ బట్టి రుభయపార్శ్వములఁ ॥ ౪ ॥

మత్తకాశిని నాడిమధ్యదేశమున
[2]యెత్తరి చరియించు యినచంద్రు లనఁగ ॥ ౫ ॥

ముత్యాలగొడుగులు [3]ముదిత లిరుగడల
[4]హత్తి పట్టిరి యిద్ద రంగనామణులు ॥ ౬ ॥

[5]సముదీర్ణ వేదస్వరములో యనఁగ
కమనీయపదనూపురములు [6]మ్రోయఁగ ॥ ౭ ॥

సముచితనిగమాంతసారార్థముగను
గముకపు మొలనూలి ఘంటలు మ్రోయ ॥ ౮ ॥

నారి వొయ్యారంపు నడపుల సొబగు
సారెకు పరమహంసగతులు తెలుప ॥ ౯ ॥

చేరువ నొకయింతి చెయిలాగియ్యగను
నారీతి చనుదెంచె నాస్థానమునకు ॥ ౧౦ ॥

వ. [7]ఇట్లు సకలమతదేశాధిపతులం జూచుచు వచ్చునెడ ముందర జైనబౌద్ధాధిపతులం గని ముక్తికాంతామణీనారి చెలికత్తె యగు నుపరతీసతి వారి మతనిర్ణయంబును ముక్తి యేలాగని యడిగిన జైనబౌద్ధులు యే మనుచున్నారు.

దరువు.

తొమ్మిది [8]వాకిండ్ల దొరసిన [9]పురమున
నిమ్మగా నాత్మ [10]జ్వలింపుచు నుండు ॥ ౧ ॥

---

1. క. వీవ.
2. క. ఇత్తరి.
3. క. ముగిద లిరుగడల.
4. క. అత్తరి పట్టిరి అంబుజముఖులు.
5. క. సౌజన్యవేదసారములో యనంగ.
6. క. మ్రోయ.
7. క. వ. ఇట్లు సకలదేశమతాధిపతుల జూచుచు వచ్చునట ముక్తికాంతాలలామ తనవద్దనున్న చెలికత్తె యగు వుపరతిని వీరి వీరి మతనిర్ణయంబులు ముక్తియేలాగని అడిగిన తదనంతరంబున నుపరతి యనే చెలికత్తె వారి వారి మతంబు లడిగిన ముందర జైనుం డేమనుచున్నాఁడు.
8. క. వాకిళ్ల.
9. క. పురములో.
10. క. చరింపుచు నుండు.

నెమ్మదిలో [1]నిది నెప్పున దెలిసిన
[2]కర్మరా గలుగును కైవల్యసుఖము ॥ ౨ ॥
మలమిశ్ర మైన యీ మాంసపిండము దెచ్చి
[3]కల(జల)జలధుల నెల్ల కడఁగ శుద్ధానా ॥ ౩ ॥
[4]మలరహితం బాత్మ మక్కున ఋషి సేవ
వలనొప్ప[5]సేయంగ వారి కెప్పుడును ॥ ౪ ॥
అల ఋషులను దూరముల గన్న మ్రొక్కుచు
నెలమి [6]భోజనంబు లిడవలె[7] నిప్పుడు[8] ॥ ౫ ॥
తలకొని మరి తమదారల బొందిన
వలవ దీరుప శాయ వారి కెప్పుడును ॥ ౬ ॥
అనుచు జైనుఁడు బల్కె నంతట బౌద్ధుఁడు
తనమత మెరింగించె తరుణీమణికిని ॥ ౭ ॥
[9]వరలు నీధీపరంపర లల్ల వాసన
విరహితములు[10]గాను విషయానుభవము ॥ ౮ ॥
కలిగిన దోషము కలుగ [11]దెప్పటికిని
జలజాక్షి వృత్తులు క్షణిక [12]నాశనులు ॥ ౯ ॥
అటుగాన [13]విషయము లనుభవింపవచ్చు
తటుకున ముక్తి బొందగవచ్చు వెనక ॥ ౧౦ ॥
ఇట్టి సౌగతధర్మ మిది దక్క వేరే చే
పట్టిన నందేమి ఫల మున్న దరయ ॥ ౧౧ ॥

---

1. క. దీని నిజముగఁ దెలిసితే.
2. క. కొమ్మరో ! కలుగు నిర్గుణమైన పదము.
3. క. కలజలధుల.
4. క. మలరహితము ఆత్మ.
5. క. సేయంగవలెను యెప్పుడును.
6. క. భోజనము.
7. క. నెపుడు.
8. ఈ పంక్తికిఁ దరువాత క. గ్రంథములో నీ క్రింది విధముగ నున్నది.

   ఇట్టి సౌగతధర్మ మిది జప్ప వేరె చే
   పట్టిన నందేమి (ఫల) మున్న దరయ ॥

   వ. అనుచు జైనుఁడు బలికె నంతట బౌద్ధుండు తన
   మత మెరిగించె తరుణీమణికిని. – దరువు. –
9. క. వరులు నీతి ... రమల్లవాసన.
10. క. గాని.
11. క. దెప్పటికైన.
12. క. నాశనము.
13. క. విషయాదు లనుభవించక పోదు.

వ. [1]ఇట్లు జైనబౌద్ధులు బలికిన విని ముక్తికాంత తన సఖితో నేమనుచున్నది.

దరువు.

భామా యీ మతములు పాషాండములు
వేమారు లెన్నంగ వేదబాంహ్యులు ॥ ౧ ॥

ఇందు నందుకుగాని యిబ్బందు లయిన
పందలు వీరితో భాషింపరాదు ॥ ౨ ॥

[2]తామసములు అయిన ధర్మంబు లివియు
[3]యేమిటి కిందుండ నెలనాగ పదవే ॥ ౩ ॥

వ. [4]అని యిట్లు చెలికత్తెను గూర్చుకొని యవ్వలం జనుచు కాపాలికమతాధిపతిం గని చెలికత్తె వారి మతం బడిగిన కాపాలికుం డే మనుచున్నాఁడు.

దరువు.

[5]సారె జన్మస్థితిసంహారకర్తా
భైరవమూర్తి మాపాలింటి వేల్పు ॥ ౧ ॥

[6]విరివైన జగములు వేరువేరైన
[7]హారుణితో వేరు గాదని చూతు మెపుడు ॥ ౨ ॥

సఖియరో [8]విషయానుసక్తి లేనట్టి
సుఖ మించుక నైన చూడ మెన్నఁడును ॥ ౩ ॥

ఆనందవిరహిత మైన దేవతను
నే నెన్నడును [9]గొలువ నిది నిశ్చయంబు ॥ ౪ ॥

వ. [10]మరి న్నా కాపాలికుం డే మనుచున్నాఁడు.

---

1. క. అప్పుడు జైన బౌద్ధులు పలికిన విని ముక్తి కాంతాలలామ తనవద్ద నున్న చెలికత్తెతో నేమని పలుకుచున్నది,
2. క. తామసంబులైన ధర్మంబు లిదియు.
3. క. యేమిటి కిందున్నా వెలవాగ పదవే.
4. క. అని చెలికత్తెల తోడుకొ(ని) యవ్వల జనుచు ముక్తికాంతాలలామ అప్పుడు కాపాలికమతాధిపతిని గని చెలికత్తెను వారిమతం బడుగని యనిన నప్పుడు కాపాలికుం డే మనుచున్నాఁడు.
5. సారా.
6. క. ఇరవైన.
7. క. హరుణితో భాషింప మనుచుదు మిపుడు,
8. క. విషయాది శక్తి లేదనుచు.
9. క. గొల్వనిది నిశ్చయమ్ము,
10. క. ఈ వచనభాగ మీ గ్రంథములో లేదు.

దరువు.

పరఁగ బ్రహ్మకపాలపాత్రలోపల నిండ
సుర నించి మాంసముల చుట్ల నమరించి ‖ ౧ ‖
నరబలి యర్పించి [1]వరభైరవేశ్వరుని
కరమర్థి పూజించి సుర గ్రోల నించి ‖ ౨ ‖
సతి కౌఁగిలించి పార్వతిగ తా భావించి
[2]పతి తన్ను శివునిగా [3]భావింపవలయు ‖ ౩ ‖
అతఁడె పో శంకరుం డని చాల యీ మతము
అతిమోదమున హరుం డానతి యిచ్చెఁ ‖ ౪ ‖
అష్టమహాసిద్ధు లవలీల మా కిప్పుడు
సృష్టింతు [4]మే మనిన శీఘ్రంబుగాను ‖ ౫ ‖

వ. [5]ఇట్లు కాపాలికవాక్యంబులు విని ముక్తికాంత తన సఖితో నే మనుచున్నది.

దరువు.

[6]రమణిరో యిటు వినవమ్మ వీఁడు
రాజసమతము వాఁడమ్మ
క్రమ మిది కాదె పోయొమ్మ నీవు
[7]కడు వేగ యిక పదవమ్మ

వ. [8]అని యిట్లు చెలికత్తెను గూర్చుకొని యవ్వలం జనుచు చారువాకమతాధిపతిం గని చెలికత్తె వారి మతంబు లడిగిన చారువాకుం డే మనుచున్నాఁడు.

దరువు.

విను దేహమున కాత్మ వేరట పిమ్మట
అనుభవించు నట ఆముష్మికంబుఁ ‖ ౧ ‖
అట్టి దురాశల నాకాశఫలముల
పట్టి యనుభవించు [9]పగ దదిగాదా ‖ ౨ ‖

---

1. క. వరభైరవేశ్వరుల.
2. క. సతి.
3. క. భావించ,
4. క. మేమిపుడు.
5. క. అప్పుడు యిట్లు పలికిన కాపాలికు వాక్యంబులు విని ముక్తికాంతాలలామ తనవద్ద నున్న చెలికత్తెతో నే మనుచున్నది.
6. క రమణిరో! పదగదవమ్మ వీఁడు.
7. క. గక్కున పదగదవమ్మా.
8. క. అని చెలికత్తెను తోడుకోయవ్వల చనుచు ముక్తికాంతాలలామ యప్పుడు చారువాకమతాధిపతిని గని చెలికత్తె వారి మతం బడిగిన, అప్పుడు చారువాక మతాధిపతి యే మనుచున్నాఁడు.
9. క. పగదాయ గాదె.

పంచభూతపరిపాక [1]ప్రాప్తము
దంచితచైతన్య మయిన దేహంబె ॥ ౩ ॥

వరుస నాత్మ లనువారు నాస్తికు లట
అరయ వేరనెడివా రాస్తికు లటవె ॥ ౪ ॥

[2]ఈమాట లాడువా రిలను పూజ్యు లట
భూమిలో యిటువంటి బొంకులు గలవా ॥ ౫ ॥

[3]కరపాదములు నాదిగాగల యంగములు
[4]సరి యటవే వేరే జాతులు గలవా ॥ ౬ ॥

పరస్త్రీపరధనహరణ మకృత్య మని
పరువడి నెంతురు పౌరుషహీనుల్ ॥ ౭ ॥

[5]లలి దామాయుక్తిఫలమ్ములు ధరలోన
[6]కల పదార్థమ్ములు కల్పించి మించి ॥ ౮ ॥

వావదూకు లయినవారు [7]జనంబులు
[8]జువ్వె మోసబుచ్చు చున్నవా రకటా ॥ ౯ ॥

ఇవి మాకు వాడబడి కెన్నటికిని గాదు
[9]అదన కృత్యాకృత్యంబుల కెల్ల ॥ ౧౦ ॥

[10]అలవున లోక మధికంబె శాస్త్రంబు
తెలియంగ [11]దండనీతే విద్య భువిని ॥ ౧౧ ॥

[12]కనబడునే ప్రత్యక్షంబె ప్రమాణంబు
[13]తనర భూమ్యాదులే తత్వము లరయ ॥ ౧౨ ॥

పరిపంచభూతంబులు [14]ప్రేరేపంబులు
మరణమె మోక్షంబు మరి వేర[15]లేదో ॥ ౧౩ ॥

---

1. క. ప్రదాసము.
2. క. ఈ మాటలాడువారు యెలమి పూజ్యు లట.
3. క. కరపాదములు యాదిగా గలయంగములు.
4. క. సరియటే వేరవేరె జాతులు గలవా.
5. క. లలితమయి త్రిఫలంబులు ధరలోన.
6. క. కలనపదార్థంబు కల్పించి మించి.
7. క. జనంబులౌ.
8. క. జువ్వె మోసపోవుచున్నారు అకట.
9. క. అదన కృత్యాకృత్యముల నెల్ల
10. క. అలవున లోకాతికంబె శాస్త్రంబు.
11. క. దండనీతి.
12. క. కనుపడని.
13. క. తనరు భూమినందు తత్త్వము లరయ.
14. క. ప్రేరేపంబు.
15. క. లేదు.

[1]పరలోకమె లేదు పద్మసంభవుఁ డిది
[2]యొరసి చార్వాకున కుపదేశ మిచ్చెఁ ॥ ౧౪ ॥

చతుర్వేదమ్ములు [3]చదువుదు రవి బట్టి
వెతకగ [4]మోక్ష మేవిధమున లేదొ ॥ ౧౫ ॥

[5]మగుడ వేదోక్తకర్మము లబద్ధములు
[6]అగుట యే చెప్పెద నతివరో వినవే ॥ ౧౬ ॥

క్రతువు ద్రవ్యములు [7]కర్తయు చెడగను
అతులస్వర్గ [8]ఫల మగు నను టెల్లఁ ॥ ౧౭ ॥

[9]దారుణదవవహ్ని దగల క్షితిరుహ
[10]మారూఢముగ పండు యగుటది గాదా ॥ ౧౮ ॥

చచ్చిన మనుజుండు శ్రాద్ధమ్మున తృప్తి
[11]హెచ్చుగ పొందు నన్నది సరిపోదు ॥ ౧౯ ॥

తీర నారినట్టి దీపము[12]మందు నె
బోరు నచము రెంత బోసిన[13]జగతిఁ ॥ ౨౦ ॥

[14]అరయ మృషితదుఃఖ మని నిరసింతురు
[15]నిర్విషయసుఖము నీరసమ్మతులు ॥ ౨౧ ॥

సరి[16]బియ్యము వచ్చు సన్నసంబావులు
[17]నారయక విడుతురె నుమకతో సరిగా ॥ ౨౨ ॥

వ. [18]ఇట్లుచారువాకుండు పలికిన విని ముక్తికాంత తన సఖితో నే మనుచున్నది.

1, 2. ఈ రెండు పంక్తులును క. గ్రంథములో లేవు.
3. క. చదువుదు రది వటి.
4. క. మోక్షంబు విధమున లేదు.
5. క. మగుడ వేదోక్తకర్మమున బద్ధమునందు.
6. క. అకట నేచెప్పెద అతివరో వినవే.
7. క. కర్తై చెడుటకు.
8. క. ఫలమౌటదిగాదు.
9, 10. ఈ రెండుపంక్తులు క. గ్రంథమున లేవు.
11. క. హెచ్చున.
12. క. వెలుఁగునా.
13. క. కొలఁది.
14, 15 ఈ రెండు పంక్తులు క. గ్రంథమున లేవు.
16. క. సరిబియ్యమె.
17. క. వరియక విడుతుర ఉమకకు సరియా,
18. క. అప్పుడు చారువాకు వాక్యంబులు విని ముక్తికాంతాలలామ తనవద్ద నున్న చెలికత్తెతో నే మని పలుకుచున్నది.

దరువు.

వీ డల్ల మునుపటి బోడలవంటి
వాడుగా[1]నెరుగుము వనజాయతాక్షి ॥ ౧ ॥
పదివేలు వచ్చేను పదపద మనుచును
ముదిత యవ్వలి కేఁగె ముదముదీపింప ॥ ౨ ॥

వ. [2]అని యిట్లు చెలికత్తెను గూర్చుకొని యవ్వలం జనుచు మీమాంసమతాధిపతిం గని చెలికత్తె వారి మతంబు లడిగిన మీమాంసుం డే మనుచున్నాఁడు.

దరువు.

అమరంగ నక్రియుఁడైన పురుషునికి
రమణిరో మరి యీశ్వరత్వ మెక్కడిది ॥ ౧ ॥
అరయంగ దుర్భవ[3]హారణసామర్థ్యము
మురువైన [4]సత్కర్మములకునే గాక ॥ ౨ ॥
*సరవితో [5]వస్తువిచారున కవి లేదు
*[6]ధరణిలో నాగూఢిది తా లెస్స దెలిసి ॥ 3 ॥
వారక భవనాశ[7]కారణంబు లయిన
భూరిసత్కర్మంబులు [8]సేయవలయు ॥ ౪ ॥
కర్మంబె మరి కర్తగాక [9]యెందునైన
నర్మిలి నీశ్వరుం డన వేరె [10]కలదా ॥ ౫ ॥

వ. "[11]ఇతఁడు కర్మకాండి, రాజసధర్మయుక్తుండు సఖియా చాలు చాలు రమ్మ"ని యిట్లు చెలికత్తెనుం గూర్చుకొని యవ్వలం జనుచు, శైవపంచరాత్రులనుం గని చెలికత్తె వారి మతంబు లడిగిన మొదట శైవుం డే మనుచున్నాఁడు.

---

1. క. తెలియుమీ.
2. క, అప్పుడు చెలికత్తెను తోడ్కొ అవ్వల చని అప్పుడు మీమాంసమతాధిపతిని గని చెలికత్తె వారి మతం బడిగిన మీమాంసుం డే మనుచున్నాఁడు,
3. క. అరుణ.
4. క. సత్కర్మములకునే కాక.
5. క. వస్తువిచారుల కివి లేదు.
6. క. ధరలోన నరుం డంత తా లెస్స తెలిసి.
7. క. కారణంబైన.
8. క. సేయవలెను.
9. క. యెందుకునైన.
10. క. కలఁడా.
11. క. అని మీమాంసాధిపతి పలికినది విని ముక్తికాంతాలలామ యితండు కర్మకాండి రాజసధర్మయుతుండు సఖియా చాలు చాలు పదమని అంతట శైవపాంచరాత్రుల గని చెలికత్తె వారి మతం బడిగిన అంతట శైవుం డే మనుచున్నాఁడు.

* ఈ రెండు పంక్తులును క. గ్రంథములో దరువు యొక్క కడపట నున్నవి.

దరువు.

[1]చిన్మాత్రవస్తువే శివుఁ డన వెలుఁగు
[2]సన్మునిధ్యేయుఁడై సంపూర్ణుఁ డగుచు ॥ ౧ ॥
అతఁడు నిష్కళమూర్తి యాద్యంతరహితుఁ
డతులపరబ్రహ్మ మాదిదేవుండు ॥ ౨ ॥
సతతంబు [3]జీవరక్షణము సేయంగ
పతి యను నామంబు [4]ప్రఖ్యాత మయ్యె ॥ ౩ ॥
సరవి జన్మస్థితిసంహారకర్త
హరుఁడు సదాశివుం డప్రమేయుండు ॥ ౪ ॥*
సరి జీవకర్మానుసారంబుగాను
సరవి పాలించి మోక్షంబును నొసఁగు ॥ ౫ ॥
పరగ నాజీవులు పశువు లనంగ
వరలు నామములచే వర్తింతు రెపుడు ॥ ౬ ॥*
[5]ఆణావకర్మ మాయామలత్రయము
ప్రాణికోటికి నెల్ల బంధమై [6]మించి ॥ ౭ ॥
[7]ఆశాలతావృత మై జగం బెల్ల
పాశం బనే పేర [8]పరగుచు నుండు ॥ ౮ ॥
[9]ఈపదార్థత్రయం బిపుడు సత్యంబు
యేపార మలపాకహృదయుఁడౌ నరుఁడు ॥ ౯ ॥
శివభక్తిచే[10]మించి శ్రీగురుకృపను
శివసమానం బైన చిన్మయపదము ॥ ౧౦ ॥
కడఁగి శక్తి నిపాతకాలంబునందు
పడియును జీవుండు ప్రఖ్యాతము గను ॥ ౧౧ ॥
అనుచు శైవుఁడు పల్కె నట వైష్ణవుండు
తన మత మెఱిఁగించె తరుణీమణికిని ॥ ౧౨ ॥

---

1. క. చిన్మాత్రకలవస్త్వే.
2. క. సన్మునిగేయుఁడౌ సంపూర్ణుఁ డతఁడు.
3. క. జీవరక్షణములనందు.
4. క. ప్రఖ్యాతిగాను.
5. క. ఆనవకర్మమామాలత్రయము.

* క. గ్రంథమున నీ మూఁడు చరణములును లేవు.

6. క. మించు.
7. క. ఆశాలతావిధంబై జగమెల్ల.
8. పరువుచుండుదురు.
9. క, ఇపుడు భక్తిత్రయం.
10. క. మించు.

దరువు.

విను [1]పరబ్రహ్మంబు విష్ణుదేవుండు
[2]దసరు జగత్తు కంతరియామి యతఁడు ॥ ౧ ॥
సకలసృష్టికి కర్త [3]సంరక్షకుండు
సకలసంహారుండు సర్వజ్ఞమూర్తి ॥ ౨ ॥
వాసుదేవుండు భక్తవరదాయకుండు
భాసురుండైనట్టి [4]పరమపురుషుని ॥ ౩ ॥
[5]గణుతింప తను వందు గలనాఁడె యెందు
అణురూపమున నుండునట్టి జీవుండు ॥ ౪ ॥
అరయ నానేకజన్మార్జితంబైన
వరపుణ్యఫలముచే వన్నెకు [6]నెక్కి ॥ ౫ ॥
వాసుదేవుని[7]కృప వారధి గడచి
దాసానుదాసుఁడై తగ [8]సంచరించు ॥ ౬ ॥
[9]చరమవేళను మేను షడరించి మించి
విరజానదిని గ్రుంకి [10]వేడుక లడరా ॥ ౭ ॥
దివ్యదేహము దాల్చి దేదీప్యమాన
దివ్యవిమానంబు తెలివితో నెక్కి ॥ ౮ ॥
పరవాసుదేవుండు [11]పాలించునట్టి
[12]పరమవైకుంఠంబు భక్తితో బొందు ॥ ౯ ॥
[13]నశ్వరంబునగాని నయతరసుఖము
శాశ్వతంబుగ బొందు జనుఁడు ముక్తుండు ॥ ౧౦ ॥

---

1. క. పరబ్రహ్మమే.
2. క. తనర జగత్తు కంతర్యామగతిని.
3. క. సర్వేశ్వరుండు.
4. క. పరమపురుషుండు.
5. క. గణుతింప తనువందు కలనాడియందు.
6. క. నెక్కు.
7. క. కృపావరధి కడిచి.
8. క. సంచరించన్.
9. క. చరమవేళలయ సడరించి మించి.
10. క. వేడుక లలరన్.
11. క. పాలించినట్టి.
12. క. పరఁగ వైకుంఠంబు భక్తితో పొంది.
13. క. నశ్వరంబైనట్టి నయసుఖంబులను.

వ. [1]ఇట్లు శైవవైష్ణవులు పలికిన విని ముక్తికాంత తన సఖితో నే మనుచున్నది.

దరువు.

భక్తికాండులు వీరు పరఁగ సాత్త్వికులు
యుక్తిమీరఁగ [2]క్రమముక్తి బొందుదురు ॥ ౧ ॥
[3]సాలోక్యసామీప్యసారూప్య లనఁగ
[4]శ్రీలీల ముప్వురు చెల్లెండ్లు నాకు ॥ ౨ ॥
వారిని [5]పరిపాక తారతమ్యముల
[6]వారికి వేడుక వరియింపగలరు ॥ ౩ ॥
శుద్ధసాత్త్వికధర్మశోభితుం డైన
సిద్ధుఁడు లోకప్రసిద్ధుఁ డెవ్వండో ॥ ౪ ॥
అతఁ డెందు నున్నాఁడో అందరిలోన
వెదకుదా మని యింతి వెడలె నవ్వలికి ॥ ౫ ॥

వ. [7]ఇట్లు వెడలివచ్చు నెడ, నొక నిర్మలప్రదేశంబున ఆశీనుండై యున్న వేదాంత సిద్ధాంతపతిం గని భవదీయ మతం బెట్లనిన, అతఁ డే మనుచున్నాఁడు.

దరువు.

నరవి నెవ్వనియందు జగ ముదయించు
మరి మించుచు లయించు మాటిమాటికిని ॥ ౧ ॥
[8]ఎనయ నెవ్వని ధృతిని విశ్వం బెల్ల
[9]కనిపించు నత్యంతగంభీరముగను ॥ ౨ ॥

---

1. క. అప్పుడు శైవపంచరాత్రులు పలికింది విని ముక్తికాంతాలలామ తనవద్ద నున్న నిజసఖితో నే మనుచున్నది.
2. క. ప్రేమ.
3. క. సాలోక్య సారూప్య సామీప్య మనెడి: యీ
4. క. చెలులు ముగ్గురు చెల్లెండ్లు తనకు.
5. క. పరిపక్వ తారతమ్యముగా.
6. క. వారొక వేడుక వరియించు చునికి.
7. క. ఇట్లు ముక్తికాంతాలలామ వేదాంత సిద్ధాంతపతినిం గని భవదీయ మతంబు లెట్లనిన అతం డే మనుచున్నాఁడు.
8. క. యెనయ నెవ్వని కాంతి యెల్లభోగము.
9. క. అనుపమరుచిరచిదాభాస మనఁగ.

అనుపమసుచిరచిదాభాస యనఁగ
*తనరు నెవ్వని ప్రభ తలఁపగాబడును ॥ ౩ ॥
[1]చెలిరో యెవ్వని కాంతి చిత్సుఖాత్మకము
[2]అలరు నెవ్వని తేజ మాపూర్ణ మగుచు ॥ ౪ ॥
[3]ఎవ్వని సజ్జను లెల్లరు నెంచి
[4]దవ్వుదవ్వుల ద్వైతభ్రమ మెల్ల బాసి ॥ ౫ ॥
భవదూరనిర్మల[5]పదము బొందుదురు
[6]ప్రవిమలమతి నట్టి పరుని నక్రియుని ॥ ౬ ॥
*సలలితనిర్మలసత్వస్వరూపుఁ
*దలఁతు నెప్పుడు నేను తలిరాకుఁబోణి ॥ ౭ ॥
మతము లన్నియు మీరు [7]మతము నామతము
మతము లేమియుగాని [8]మతము సమ్మతము ॥ ౮ ॥
[9]గురుకులవాసంబె కులము నాకెపుడు
[10]గురుకులవాసంబె గోత్రంబె తలఁప ॥ ౯ ॥
గురుఁడె తల్లియు తండ్రి గురుఁడె [11]దైవంబు
గురుఁడె కర్తయు భోక్త గురుఁడె [12]దాతయును ॥ ౧౦ ॥
వేదాంతసిద్ధాంత [13]విశ్రుతకాంత
నాదాంతమే నాకు నామధేయంబు ॥ ౧౧ ॥

వ. [14]ఇట్లు బలికిన వేదాంతసిద్ధాంతపతినిఁ గని ముక్తికాంత సంతోషకలితస్వాంతయై తనకుం దగిన వరుండు గలిగె నని హరుషించి తనచేతి పుష్పమాలిక అతని గళంబున

---

1. క. చెలియరో యెవ్వనిదీప్తి చిత్సుఖాదికము.
2. క. కలిగించు నద్యాంతగాంభీర్యముగను.
3. క. యెవ్వని సద్రప యెల్ల బోధింప.
4. క. దవ్వుద వ్వద్వైతతమ మెల్ల బాసి.
5. క. పదవి చేరుదురు.
6. ప్రవిమల మైనట్టి పరుని నిష్క్రియును.
7. క. మతమె.
8. క. మతమె సన్మతము.
9. క. గురుకులవాసంబె కులమున కులము.
10. క. గురుకులవాసంబె గోత్రంబు చెలియా.
11. క. దాతయును.
* ఈ పంక్తులు క. గ్రంథములో లేవు.
12. క. దైవంబు.
13. క. విశ్రుతక్రాంత.
14. క. అప్పుడు వేదాంతసిద్ధాంతపతి పలికింది విని ముక్తికాంతాలలామ సంతోషకలితస్వాంతయై తనకు తగిన వరుండు కలిగె నని హరుషించి తన గళంబున నున్న పుష్పమాలిక అతని గళంబున నమర్చి వివాహంబున కేతెమ్మని వాడంబరచి తన నిజమందిరంబునకు చనియె, నంతట మాయావిముక్తుం డైన యా వివేక జీవేశ్వరుణ్ణి జూచి యాతనిలో నున్న మాయా వధూటి యేమే మని దుఃఖింపుచున్నది.

సమర్చి వివాహంబున కేతెమ్మని యొడంబరచి నిజమందిరంబులకుం జనియె, నిటు మాయావినిర్ముక్తుం డైన వివేకజీవేశ్వరుని గని తన వియోగంబున కదరిపడి, మాయావధూటి యే మని దుఃఖింపుచున్నది.

దరువు.

ఇల్లునిండిన కాపురము విడి చెందు[1]బోదురే దైవమ
యుల్లమున దిగులుట్టె ప్రాణము [2]తల్లడిలగా ॥ ౧ ॥
*అందరి వలె కలిసి యుండఁగ నదియె నమ్మియుంటిని
*ముం దెఱుఁగక యేను యిప్పుడు మోసబోతినే ॥ ౨ ॥
[3]మెలఁగితిని నామాట మీఁదుగ కలసిమెలసి యిప్పుడు
[4]చులుక నైతిని బుధులముందర బలిమి బోయెనే ॥ ౩ ॥
నిలువ నీడయు పట్ట గొమ్మయు నేడు లేక యొదగక
[5]వలసె నిప్పుడు మునుపు గలిగిన వ్రాఁతఫలము ॥ ౪ ॥
నాకు యెప్పుడు [6]ప్రాణసఖివై నమ్మియున్న తృష్ణ
[7]నీకు యెవ్వరు దిక్కు యకటా నీలవేణి ॥ ౫ ॥
పుడమిలో నెంతేసి పను లయిన పూనుదురుగా యిప్పుడు
చెడరిక నే మందు నింద్రియశిశువులార ॥ ౬ ॥
*వేడు కలరఁగ యింతకాలము వెలసితిరిగా యిప్పుడు
ఘోడు కుడువఁగవలసె నయ్యో గుణములార ॥ ౭ ॥
ఏమి సేయుదు నెందు బోవుదు యేది తెరు విప్పుడు
చీమ లుండిన పుట్ట కితఁడు చిచ్చు బెట్టె ॥ ౮ ॥

వ. [8]ఇట్లు శోకించిన మాయావధూటిని చూచి జైనబౌద్ధచారువాకమతాధిపతులు తమలో నే మనుచున్నారు.

---

1. క. బోదు.
2. క. తల్లడింప.
3. క. మెలఁగితిరి నామాటమీఁదుగ కలసి మెలసి యుంటిరి.
4. క. చులుక నైతిరి బుధులముందర బలిమి పోయెనే.
5. క. చె...రిక యేమి యింద్రియ శిశువులార.
6. క. ప్రాణసఖివి.
7. క. నీకు నిక దిక్కెవ్వ రిచ్చట నీలవేణి.
8. క. అని యిట్లు మాయ ప్రలాపించఁగా జైన బౌద్ధచారువాకమతాధిపతులు తమలోఁ దాము యే మనుచున్నారు.

*ఈ పంక్తులు క. గ్రంథములో లేవు.

దరువు.

[1]కంటిరే యీ మాయ వనరుచు వుంట యిప్పుడు
[2]నేడిటువంటి దానికి లేని అవధులు వచ్చె నకట ॥ ౧ ॥

[3]యెక్కడికి బో తెరువు గానని యింతి కిప్పుడు
[4]మనమే దిక్కుగా కింకేవరు మాయాదేవి కరయ ॥ ౨ ॥

అందమయిన యీ మాయకూటమి నైహికమున భోగము
పొందవచ్చును షిదప మోక్షము చేతిసొమ్ము ॥ ౩ ॥

వ. [5]ఇట్లు మాయ నుపలాలించి తమలో కూర్చుకొన్న యనంతరంబున వివేకజీవేశ్వరుండు వివాహంబున కేతెంచె నట యేలాగునను.

ద్విపద. [6]అంత నాజీవేశుఁ డత్యాదరమున
నెంతయు [7]సంతోష మినుమడింపంగ
[8]మానససరసు నిర్మలతోయములను
స్నాన మొనర్చి [9]నిస్తంద్ర తేజమున
[10]విలసితచతురాస్యవిశ్రుతం బగుచు
[11]పొలుపారు రేకుల పొసఁగిన యట్టి
[12]పీతాంబరము జుట్టి పృథువుణి బోరి
[13]తాతత మేఖల నమరించి వేడ్క
[14]అల వక్షమున ననాహతపద్మరాగ
(ముల) నొప్ప [15]పదక మిమ్ముగ ధరియించి
[16]వరమౌక్తికప్రభాస్పదసువిశుద్ధ

---

1. క. వింటిరే యో మాయ వొవరుచు నుంట నిపుడు, యిటువలె.
2. క. వొంటి నుండిన దాని కవధులు వచ్చె నకట.
3. క. యెక్కడికి పో తెరువుగానక యింతి ఇపుడు.
4. క. మనము.
5. క. అని యిట్లు మాయను వుపలాలించి తమలో దాము కూర్చుకొన్న తదనంతరంబున నా వివేక జీవేశ్వరుండు వివాహమహోత్సవంబున కేతెంచె నట యెటువలెను.
6. క. అంతట జీవేశుఁ డత్యాదరమున.
7. క. సంతోష మినుమడింపుచును.
8. క. మానససరసనిర్మలతోయములను.
9. క. నిస్సాంద్ర తేజమున
10. క. విరచిత చతురాస్య విశ్రుతం బగుచు.
11. క. పొలుపొంద రేకులు,
12. క. పీతాంబరము గట్టి పృథునితంబమున.
13. క. నాతత మేఖల మమరించి వేడ్క.
14. క. అలవట్టము మహాయతపద్మరాగ.
15. క. పదక మిమ్ముల.
16. క. సుగమూర్తి చిత్రభాసురశివసిద్ధ.

[1]తరకంఠమాలికల్ దళముగ దాల్చి
[2]అజ్ఞానభూతసంహారకశంక
[3]రాజ్ఞావిభూతి ఫాలాగ్రమం దునిచి
*సకలవర్ణోత్కరాస్పదసహస్రార
*వికచాంబుజప్రభావిఖ్యాత మైన
*మంజుళనవరత్న మణికిరీటంబు
*రంజిల్ల ధరియించి రాణించి మించి
రవిబింబరుచులను ప్రకటించునట్టి
[4]నవవజ్రఖచితకుండలములు బెట్టి
*సరసనద్వాసనసంకీర్ణగంధ
*వరపుష్పమాలికల్ వరుస ధరించి
బంధురలీల [5]నప్రతిమనోరమ్య
గంధసింధురమున కడువేడ్క నెక్కి
వారక వేదాంతవందిమాగధులు
బోరున నిరువంక [6]పొగడుచు నుండ
దశనాదదుందుభిధ్వనులు [7]మిన్నంద
[8]దశదిశాభాగ మెంతయు నిండి మ్రోయ
[9]పరమోపనిషదర్థభాగంబు లెల్ల
[10]కరమొప్ప కరదీపికాసహస్రములు
నై వెలుంగగను [11]మోక్షార్థిజాలములు
కై వారములు సేయ గంభీరగతిని
పురసతులు సత్క్రియాపుష్పాక్షతలును
[12]సరి నిరుగడల సేసలు చల్లుచుండ

---

1. క. కరకంఠమాలికలు గళమున దాల్చి.
2. క. అజ్ఞానభూతి సంహారకశక్తి.
3. క. ప్రజ్ఞావిభూతియు ఫాలమున దునిచి.
4. క. నవవజ్రమయకుండలమ్ములు మెరయ.
5. క. నప్రతిమన యనఁగా.
6. క. పొగడుచుండఁగను.
* ఈ పంక్తులు క. గ్రంథములో లేవు.
7. క. మిన్నంద్రి.
8. క. దశదిశానాద మెంతయు,
9. క. పరఁగ నుపనిషదర్థభాతంబు లెల్ల.
10. క. కరమొప్పఁగా దీపికాసహస్రంబు.
11. క. మోక్షార్థజాలంబు.
12. క. సరయ నిరుగడల శాసలు చల్లఁగాను.

*అగణితాలంకారమై యొప్పునట్టి
నగరు ప్రవేశించి నైపుణి మెరయ
[1]అంతఃపురములోని యంగనామణులు
యెంతయు [2]కదలార్తులిచ్చి రావేళ

వ. [3]ఇట్లు చనుదెంచిన వివేకజీవేశ్వరునికి నవరత్నఖచితసింహాసనంబు దెచ్చునర్చి, ఆసీనుండై యున్న, వివాహోత్సవంబునకు మంగళద్రవ్యంబు అంకురార్పణము సేయనుపక్రమించి రట యే లాగునను.

దరువు.

అచ్చట కలకలు బాయ అంకురార్పణము శాయ
వచ్చిరి విప్రులు డాయ [4]వైభవంబు వేషు కాయ ॥ ౧ ॥
[5]పంచభూతంబుల నెంచి పాలికలుగా నమరించి
[6]మంచి లక్షధాన్యము లుంచి మక్కువ జలము జిలికించి ॥ ౨ ॥
చెలఁగి సంకల్ప మావేళ సేసిరి శుభకరలీల
[7]వలనుగ జీవనృపాలవరుఁడు సంతోషింప చాల ॥ 3 ॥

వ. [8]ఇట్లు అంకురార్పణం సేసిన యనంతరంబున కరుణాముదితలు శోభన బాడి రట యే లాగునను.

దరువు.

వేడుక కరుణయు [9]వెలఁది ముదితయు
జాడగా కోకిలస్వరముల [10]మించి ॥ ౧ ॥
[11]జోడుగూడి రాస్మరణ దీపింప
పాడిరి శోభాన పణఁతు లిద్దరును ॥ ౨ ॥

---

1. క. అంతఃపురము నున్నంగనామణులు.
2. క. దీపార్తులిచ్చి రావేళ.
3. క. అప్పుడ నవరత్నఖచిత సింహాసనాన కూర్చున్న సమయంబున ఆసీనుండైయున్నవానికి అష్టమహాసిద్ధులు నంకురార్పణంబు సేసిరట యెటువలెను.
4. క. వైభోగము.
5. క. పంచభూతంబులనుంచి పాలిక లటు నమరించి.
6. క. మంచి లక్షణధాన్యమె నించి.
7. క. ఒనరఁగ జీవనృపాలవరుఁడు సంతోషించె చాల.
8. క. ఇట్లు అంకురార్పణంబు సేసిన తదనంతరంబున కరుణాముదితలు శోభానలు పాడి రట యెటువలెను.
9. క. తెలఁదులు.
10. క. దీపింప.
11. క. జోడుగూడి పాడిరి స్ఫురణదీపింప.

* ఈ పంక్తి క. గ్రంథములో లేదు.

[1]అగణితపుణ్యుల కప్రమేయులకు
[2]తగగా నీ యిరుగురు దంపతులకును ॥ ౩ ॥
[3]బుధవంద్యునకును పూర్ణబోధంబును
మధుపర్క మిచ్చిరి [4]మమత లుప్పొంగ ॥ ౪ ॥
కులగోత్రము లమరె నిలువరుస లమరె
[5]బలిమికలుములు నమరె బంధుత్వ మమరె ॥ ౫ ॥
జాతిని నీతి యమరె చక్కదన మమరె
నీ తరుణికి వరునికిని నీడుజో డమరె ॥ ౬ ॥
[6]అనుచు నెమ్మనమున హరుషించి గురుడు
వనితకు శృంగారించి [7]వైభవోన్నతిని ॥ ౭ ॥
[8]కన్యావరణంబును కనక జెప్పుచును
కన్య దారబోసె [9]కడఁగి దేశికుఁడు ॥ ౮ ॥
సోమార్కకిరణములు [10]జోతలుగా జేసి
[11]భామ లిచ్చాక్రియలు పసిఁడి పళ్లెముల ॥ ౯ ॥
[12]అమరించి పట్టిరి అంబుజముఖులు
[13]కమనీయరత్నకంకణములు వెలుగ ॥ ౧౦ ॥
శోభనమే ॥ - ॥

వ. [14]ఇట్లు కరుణాముదితలు శోభానబాడిన యనంతరంబున తెరబారి వధూవరుల మెట్టుఁ బ్రాలు పుట్టికల నుంచి దేవదుందుభిధ్వనంబులు నిలిపి, దశవిధనాదవాద్యఘోషం బులు జాలించి, మంగళాష్టకంబులు చదివి రట యే లాగునను,

1. క. అగణితపుణ్యున కప్రమేయునకు.
2. క. తగ నీ యిరువురు దంపతులకును.
3. క. బుధవంద్యునికిని పూర్ణబోధబుద్ధికిని.
4. క. మమత లొప్పంగ.
5. క. బలిమిఁ జెలిమి యమరె.
6. క. అనుచు నిర్మలమునను హరుషించి దేశికుండు
7. క. వైభవంబులను.
8. క. కన్యావరణమ్ములు ఘనత సేయుచును,
9. క. ఘనుఁడు దేశికుఁడు.
10. క. జోతులు జేసి.
11. క. భామలిచ్ఛాక్రియల పసిఁడిపళ్లెరాల.
12. క. అరుదుగ పట్టిరి అంబుజముఖులు.
13. క. కరముల పసిఁడికంకణములు మ్రోయ.
14. క. అపుడు శోభానలు నిలిపి, దశవిధనాదవాద్య ఘోషంబులఁ నిలిపి, అప్పుడు మంగళాష్టకాలు చదివి రట యెటువలెను.

దరువు.

[1]శ్రీవిభుఁడును బ్రహ్మ శివుఁ డనాది యైన
[2]దేవతులును మునులు దిక్పాలకులును
[3]నీ వేళ మీరింద రేకమై బ్రోవుడు
కేవలనిజసుఖకేళీ[4]ముహూర్త మిది
[5]ఆయిత్తమా సర్వాయిత్తమా ॥ ౧ ॥

స్థిరముగ సప్తమాతృకలు విఘ్నేశుఁడు
[6]పరగ షణ్ముఖు లష్టభైరవు లిందరు
కరమర్థి నేతెంచి కాచి [7]రక్షింతురు
గరిమెతో నపవర్గకల్యాణ మిప్పుడు ॥ ౨ ॥ ఆయిత్తమా ॥

అత్యంతముగ మాయా[8]నిర్మితం బైన
[9]ప్రత్యయమును చాల ప్రబలి చేయునట్టి
కృత్యము లెల్లను కినిసి లోగొన్నట్టి
సత్యచిత్ప్రకాశసంపూర్ణంబున ॥ ౩ ॥ కాయిత్తమా ॥

[10]అరయంగ ముప్పదియారు తత్వములు
కరము వేడుక నుండి [11]కలసి యుండియును
[12]మరి లోను వెలిగాను మధ్యసీమమున
సురుచిరముగ దోఁచు సూక్ష్మబ్రహ్మంబున ॥ ౪ ॥ కాయిత్తమా ॥

[13]కుడికన్ని పెండ్లికొడుకా నెడమక
న్నడర [14]పెండ్లికూతు రౌటెరిఁ గిప్పుడు
[15]తడయ కేక మైన దర్పముమీఁదను
చెడక క్రీడసల్పు చిన్మాత్రంబున ॥ ౫ ॥ కాయిత్తమా ॥

---

1. శ్రీవిభుఁడును బ్రహ్మ శివుఁ డాదియైన.
2. క. దేవతులు దిక్పాలకులును.
3. క. యీవేళ మీరందరు కాచి రక్షించుఁడీ.
4. క. ముహూర్తంబున.
5. క. ఆయిత్తమో సర్వాయిత్తమో.
6. క. పరఁగ షణ్ముఖుఁ డష్టభైరవు లందరు.
7. క. రక్షించుఁడీ.
8. క. నిర్మిత మైన.
9. ప్రత్యహముగ చాల ప్రబలియున్నట్టి.
10. క. అనంతకోటి బ్రహ్మాండములను మీరి.
11. క. కదిసియున్నట్టి.
12. క. మరిలోన వెలిగెడి మధ్యదేశంబున.
13. క. కుడికన్ను పెండ్లికొడుకంట.
14. క. పెండ్లికూఁతుర యెడమకన్నౌ టెరి గిప్పుడు.
15. క. తడయ కేతెంచి దర్పము మీఁదట.

నిత్యశుద్ధబుద్ధనిష్కళనిరుపమ
[1]శైత్యవినిర్ముక్తసహజమచ్యుతంబు
*సత్యప్రకాశము సత్తామాత్రము
*అత్యంతరుచిరబ్రహ్మానందపదమున ॥ ౬ ॥ కాయి త్తమా ॥
అనంతకోటి బ్రహ్మాండములను మీరి
*ఘనతరవిశ్రాంతికలిత దేశమందు
[2]అనవరతము సుఖ మందగ గలిగిన
[3]యనుపమనిరతిశయానందపదమున ॥ ౭ ॥ కాయి త్తమా ॥
[4]ఉభయకర్మముల నొల్లని సమబుద్ధి
[5]ప్రభవింప శాంతస్వభావంబున జాల
[6]విభవము సమకూర్ప విఖ్యాతి పొందింప
నభయప్రదం బైన యానందపదమున ॥ ౮ ॥ కాయి త్తమా ॥
[7]అరుదార తత్త్వమస్యాదివాక్యార్థ
మరయుచు [8]నిస్సంశయాత్మత వెలుగుచు
[9]వరలు నీ జగతిని వారణలీలను
తిరుగు బ్రహ్మయోగిధీమణి పెండ్లికి ॥ ౯ ॥

వ. [10]ఇట్లు మంగళాష్టకంబులు చదివిన సుముహూర్తసమయంబున మరి న్నేలాగున నుండెను.

దరువు.

ఉల్లములు చెలంగగ నుగిదయు వరుడును
[11]బెల్లము జీరగములు బెట్టిరి శిరముల ॥ ౧ ॥
[12]తారాగణము లెల్ల తలంబ్రాలు కాంగాను
భోరున నపరంజి పుటికల నించి ॥ ౨ ॥

---

1. క. సత్యచిదాత్మము సహజ మచ్యుతము.
2. క. ఆనందరతాన సుఖ మందగ పొందిన.
3. క. నిరుపమనిరతిశయానందముకు
4. క. ఉభయకర్మములు వొల్లని సమబుద్ధి.
5. క. ప్రభవించు శాంతస్వభావంబై చాల.
6. క. విభవంబు సమగూర్చి విఖ్యాతి పొందించి.
7. క. అరయంగ.
8. క. నిస్సంశయాత్మలో తెలిసి.
9. క. వరులును జగతిలో వర్ణన సేదుక.
10. క. అప్పుడు మంగళాష్టకాలు చదివిన తదనంతరంబున శుభముహూర్త సమయం బెటువలెను
11. క. బెల్లము జీలకర్రాను బెట్టిరి శిరమున.
12. క. తార కాగణములు తలంబ్రాలు కాంగాను.
* ఈ పంక్తులు క. గ్రంథమున లేవు.

అంజలపుటములను నావధూవరులకు
రంజిల్లగ తలఁబ్రాలిడి రపుడు ॥ ౩ ॥

మూఁడు నాడులు బట్టి ముప్పిరిగాను పెనచి
వేడుక తాళిబొట్టుగ విధుబింబము గూర్చి ॥ ౪ ॥

మంగళసూత్రము వరుఁడు మగువకంఠమునందు
[1]శృంగారముగ గట్టెను శీఘ్రమున నపుడు ॥ ౫ ॥

కొమరొప్ప దంపతులు కొంగుము ళ్లమరించి
తమిమీఱ [2]స్థాలీపాకము సేయబూని ॥ ౬ ॥

[3]వచ్చిరి యలంకారవరరత్న వేదికకు
[4]అచ్చోట మణిపీఠిక లాశీను లైరి ॥ ౭ ॥

గుణములు మూఁడును కూర్చి యొక్కటి జేసి
మణిబంధములను కంకణములు గట్టి ॥ ౮ ॥

[5]స్వాంతవృత్తులు నాజ్యసమిధలు గాఁగను
[6]స్వాంతరజ్వలితమా జ్ఞానాగ్నియందు ॥ ౯ ॥

[7]లాజహోమంబును లలి స్థాళీపాకమును
[8]రాజిల్లుచు వెల్చిరి ప్రవీణత మెరయ ॥ ౧౦ ॥

*అగ్నిసాక్షిగ పెండ్లియాడితి మనుచు
*నగ్ని దేవునకును సతిభక్తితోను ॥ ౧౧ ॥

[9]వేదాంతమంత్రములు వెలయ పఠింపుచును
ప్రదక్షిణములు దంపతులు [10]సేయుచును ॥ ౧౨ ॥

*అజ్ఞానభూమిక లేదు నన్నియు తొలఁగజేసి
*విజ్ఞానభూమిక లేదు వెలయ నెన్నుచును ॥ ౧౩ ॥

---

1. క. శృంగారముతో.
2. క. స్థాలీపాకములు సేయించి.
3. క. వచ్చి రలంకారనవరత్న వేదికపై.
4 క. అచ్చుగా మణిపీఠిక నాసీను లైరి.
5. క. శాంతిదీప్తులు జాల సమిదలు కాఁగాను.
6. క. సంతతజ్వలితజ్ఞానాగ్నియందు.
7. క. లాజహోమంబులు లలి స్థాలీపాకములు,
8. క. రాజిల్లఁగ వెల్సెను ప్రమాణ్యము మెరయ.
9. క. వేదమంత్రములు వెలయ పఠింపుచును.
10. క. సేయుదురు.

* ఈ పంక్తులు క. గ్రంథములో లేవు.

[1]దీప్త మగు వేదికపై దేవిపాదమును బట్టి
[2]సప్తపదముల నుంచి సంతోషమునను ॥ ౧౪ ॥

మగుడ నాసీను లయిన మచ్చిక దంపతులకు
మగువ లెత్తి రావేళ మంగళారతులు ॥ ౧౫ ॥

వ. [3]ఇట్లు మంగళారతు లెత్తిన యనంతరంబున నిచ్ఛాజ్ఞానక్రియాది నామధేయంబులు గల వనితాజనంబులు వధూవరులకు బువ్వం బమర్చి రట యేలాగునను.

దరువు.

వలనొప్ప నిందుదివాకరమండల
[4]లలితవహ్నిమండలంబు లనెడి ॥ ౧ ॥

పసిఁడి పళ్లెరములు [5]బాగైన గిన్నెలు
బిసరుహాక్షులు దెచ్చిపెట్టి రావేళ ॥ ౨ ॥

[6]తనువందు నెప్పుడు తగలి తోఁచి మించి
[7]తనరు ముప్పదియూరు తత్వము లనెడి ॥ ౩ ॥

కలవంటకమ్ములు ఘనరాజాన్నము
[8]నొలుపు పప్పులును నూరుబిండ్లును ॥ ౪ ॥

వగవగ పచ్చళ్లు వరుగు వడియములు
[9]అగణిత మగు కూర లట సద్యోఘృతము ॥ ౫ ॥

చారులు మంచి రసాయనమ్ములును
[10]గారెలు నురుగులు కడియపుటట్లు ॥ ౬ ॥

గొప్పవొబ్బట్లును గోధుమరొట్టెలు
అప్పములును వడ లతిరసమ్ములును ॥ ౭ ॥

ఆనబాలు వెన్నట్లు [11]సుగియలును
[12]తేనెతోలు మంచి తెంకాయపాలు ॥ ౮ ॥

---

1. క. దీప్తమగు వేదికపైని దేవిపాదము బట్టి.
2. క. సప్తపదముల నుంచె శీఘ్రమున నపుడు.
3. క. అని శుభముహూర్తమైన తరువాత దంపతులకు బువ్వ మమర్చి రట యెటువలెను.
4. క. లలితవర్ణము మండలము లనెడి.
5. క. బంగారుగిన్నెలు.
6. క. తనువొంద మిక్కిలి తగిలి చూచుచు మించు.
7. క. తనువు.
8. క. బొలుపు పప్పులు మంచి యూరుబిండ్లులును.
9. క. అగణితముగ కూర లగు సద్యోఘృతము.
10. క. గారెలు బూరెలు కడియపుటట్లు.
11. క. శిగరణలు.
12. తేనెతొలలు.

పరమాన్నంబులు పక్వఫలంబులు
బెరసిన మీఁగడపెరుగు మజ్జిగలు ॥ ౯ ॥

[1]వరుస వరసలుగ వడ్డింప ద్రోణగిరి
మురియుచు వనితెలు మోదముతోను ॥ ౧౦ ॥

*భోరున వచ్చిరి బువ్వము భుజియింప
*నారూఢయోగులు నధ్యాత్మపరులు ॥ ౧౧ ॥

*సాత్మారాములై చరియించు నవధూత
*నాత్మబంధువులు నట నాస్తికులు ॥ ౧౨ ॥

[2]శాంతి యమయిత్రియు క్షమయును కరుణయు
[3]దాంతియును ముదితయురుతంచరయు ॥ ౧౩ ॥

*ఇచ్ఛయు క్రియయును నిది మొదలగు యింతు
*లచ్ఛవృత్తి నేక మగుచు నందరును ॥ ౧౪ ॥

పొత్తుల గూర్చుండి భుజియింప ద్రోణఁగిరి
అత్తరి నిరతిశయానందముగను ॥ ౧౫ ॥

*వికవిక నవ్వుచు వెలఁదులు చెలరేఁగి
*యొకరికంచములోన నొకరు వేయుచును ॥ ౧౬ ॥

[4]పంచభూతమ్ము లింపరగిన వెన్నట్లు
[5]మంచిది తిన మని మరియొక తిచ్చెఁ ॥ ౧౭ ॥

[6]దశవాయువు లీకరమైన వడలు నీ
వశముగొమ్మని [7]యావల నొక డిచ్చెఁ ॥ ౧౮ ॥

[8]తెరగొప్పగ దశేంద్రియములే యొబ్బట్లు
మరవక తిన మని మరియొక డిచ్చెఁ ॥ ౧౯ ॥

[9]కరణము లీ నాల్గు కడియపుటట్లును
[10]వరుసతో తిను మని వడి నొక డిచ్చెఁ ॥ ౨౦ ॥

---

1. క. వరుస వరుసల వడ్డించ ద్రోణఁగిరి.
2. క. శాంతియు దాంతియు శమయును కరుణయు.
3. క. దాంతియు ముదితయు శ్రద్ధయుందరును.
4. క. పంచభూతము లిది హాసఁగిన వడలిది.
5. క. తుంచుక తినుమని యుంచొక.
6. క. దశవాయువు లిది తెరగిన వడలిది.
7. క. యావనితొక తిచ్చెఁ.
8. క. తెరగొప్ప కాచినింద్రియముల వొబ్బట్లు.
9. క. కరణము లివి నాల్గు కడియపుటట్లని.
10. క. వరముకొమ్మని యొకవని తెచ నిచ్చెఁ.
* ఈ పంక్తులు క. గ్రంథములో లేవు.

[1]పంచతన్మాత్ర లీ పసగల బూరెలు
[2]తుంచుకో తిన మని యంచొక తిచ్చెన్ ॥ ౨౧ ॥

*తరమైన విద్యాతత్వములే మండెగలు
*వెరవక తిన మని వేరొక డిచ్చెన్ ॥ ౨౨ ॥

శివతత్వము లీ చెలువైన జున్నులు
చవి యిది తిను మని సఖి యొక తిచ్చెన్ ॥ ౨౩ ॥

సగము కొరికిన పండు చప్పి యొక తె కియ్య
తగ విదిగా దంతయు [3]నిమ్మనుచు ॥ ౨౪ ॥

*ఒడిసిన కంచములోన నున్న ఫలమ్ములు
*వడిగొని తినె నొక వనజాయతాక్షి ॥ ౨౫ ॥

[4]ఒనరంగ నీ రీతి నొండొరు తమలోన
[5]ననుకూలముగ నేక మగుచు నందరును ॥ ౨౬ ॥

[6]పరితృప్తి బొందిరి పరమాత్మబంధులు
[7]అరుదార నపుడు బ్రహ్మానందముగను ॥ ౨౭ ॥

వ. [8]ఇట్లు బువ్వం బారగించిన దినత్రయంబున వైభవంబున నుత్సవంబు నడచిన చతుర్థ దివసంబున నాగవల్లి సేసి రట యే లాగుననః.

ద్విపద. రవికోటిసంకాశరమణీయ మయిన
ప్రవిమలమణిమంటపంబులోపలను
[9]వావిరి [10]నల పంచవర్ణంబు లైన
జీవరత్నంబులు [11]చెలువొప్ప దెచ్చి
[12]వెలదులు శశికాంత వేదికమీఁద

---

1. క. పంచతన్మాత్రలు పొసఁగిన బూరెలు.
2. క. మంచివి తిను మని యం చొకతిచ్చెన్.
3. క. దెమ్మనెను.
4. క. వలనొప్ప.
5. క. అనుకూల మగుచు నందరు వేడుకల.
6. క. పరతృప్తి.
7. క. అరుదారిముఖుడు బ్రహ్మానందముగను.
8. క. ఇట్లు బువ్వమైన తదనంతరంబున నాగవల్లి జేసి రట యెటువలెను.
9. వా జెలి.
10. క. నెరి పంచవర్ణిలో దీర్ణ.
11. క. చెలిమీర నుంచి.
12. క. వెలమలు.

* ఈ పంక్తులు క. గ్రంథములో లేవు.

[1]పొలుపారు వింతగా బ్రోలమరించి
*[2]పసగల యా మధ్యభాగంబునందు
*పసిఁడిబిందెలు రెండు బాగొప్ప నునిచి
జాజులు మల్లెలు సంపెంగ [3]సరులు
తేజరిల్లఁగ [4]బిందియలకును జుట్టి
[5]సురచిరమ్ముగ బ్రోలు చుట్టుగా నిండ
[6]కరము వేడుక దీపకణిక లమర్చి
[7]ఆయగ్రభాగంబునందు హోమంబు
[8]సేయఁగా స్థలశుద్ధి చేసిరి తగను

వ. *అనంతరంబున వధూవరులు మంగళస్నానంబు లొనరించి వస్త్రభూషణగంధమాలికాలంకృతు లగుచు శేషహోమంబు సేయ వచ్చి రట యేలాగునను.

ధవళం.

[9]అప్పుడు దంపతు లిరుగురు [10]కప్పురగంధము లలఁది
యొప్పుగా శృంగారించుకో [11]ముప్పిరిగొని మోదమున ॥ ౧ ॥

[12]తగ శాంతియు దాంతి వనితలు నగుమొగములు జిగిమించి
[13]వగవగ ధవళము పాడుచు పొగ డందుచు చనుదెంచ ॥ ౨ ॥

[14]హేమపీఠమ్మున గూర్చుండి కామాదిశత్రుసమిధల
[15]క్షేమము తెల్పగ శేషహోమంబు వెల్చి రచ్చోట ॥ 3 ॥

---

1. క. పొలుపార.
2. పొసగల.
3. క. విరులు.
4. క. బిందియలను జుట్టి.
5. క. సురుచిరమ్ముగ ప్రోలు చుట్లను నిండ.
6. క. కరమొప్ప దీపాల కణిక లమర్చి.
7. క. ఆయగ్ని భాగంబునందు హోమంబు.
8. క. సేయంగ స్థలశుద్ధి సేసి రావేళ.
9. క. అప్పుడు దేవతు లందరు కర్పూరగంధము లలఁది. * ఈ పంక్తులు క. గ్రంథములో లేవు.
10. కల్పుర.
11. క. ముప్పిరిగొన వేడుకను.
12. క. తగు శాంతి దాంతియు వనితలు జిగిబిగి నగుమొగమున.
13. క. మిగుల శృంగారించుకో పొగ డొందుచు చనుదెంచ.
14. క. హేమపీఠంబులనుండి కామాదిశత్రుసమిధలు.
15. క. క్షేమము లొప్పుగ శేషహోమము వెల్చి రచ్చటను.

[1]శాంతియు నాగప్పసానిగా, అంతట నిచ్ఛాక్రియలు
[2]వింతగ నట ప్రోలు జొచ్చిరి యెంతయు హారుషముతోను ॥ ౪ ॥

అల త్రిమూర్తుల నాదిగ కల [3]దేవతు లందరికి
[4]వలనుగ జగ మంతయును నలరుచు నాగబ లిడిరి॥ ॥ ౫ ॥

వ. [5]ఇట్లు నాగబలి జేసిన యనంతరంబున సకలాత్మబంధువర్గంబులకు కట్నంబులు చదివించి రట యేలాగుననను.

దరువు.

అల పంచవన్నెల నమరు తులాంబర
ములు వింత లగు [6]కణ్ణములు దెచ్చి రపుడు ॥ ౧ ॥

[7]బంగారుసరిగ చెరంగుల మంద్రిష్టు
రంగారు చిలుకచేరులు ముత్యసరులు ॥ ౨ ॥

[8]గుమ్మళ్ళి గం టెంగలు గురిగింజవన్నెలు
నిమ్మకాయ పప్పళ్లు నీలియంచులును ॥ ౩ ॥

పట్టు పుట్టమ్ములు పైటాణిచలువలు
చుట్టు [9]భావంతులు చిట్టంచులును ॥ ౪ ॥

[10]శామంతెవీధులు చందురుగావులు
[11]నామ గుజ్జరులును నల్లపప్పళ్లు ॥ ౫ ॥

పగడంపు వన్నెలు పోకవన్నెలును
[13]పొగడపు తీగల పంచవన్నెలును ॥ ౬ ॥

---

1. క. శాంతియనే నాగప్పసాని యంతట యిచ్ఛా క్రియలు.
2. క. వింతగ ప్రోలటు జొచ్చిరి.
3. క. దేవతు లందరును.
4. క. చెలువొప్ప జగ మంతయును.
5. క. ఇట్లు నాగవల్లైన తదనంతరంబున దంపతులకు కట్నాలు చదివి రట యెటువలెను.
6. క. కట్నములు.
7. క. బంగారుసరిగపరంజైన మందిష్టు.
8. క. గుమ్మడి గంటియలు గురిగింజవన్నియలు.
9. క. బవంతులు.
10. క. చేమంత్తె వీదులు చెంగావిచీరలు.
11. క. నామగుజ్జల్లులు నాణెంపుపట్లు.
12. క. పొగడ పూవన్నెలు పంచవన్నెలు.
13. క. పొగడపూరవికెలు పంచవన్నెలును.

[1]కరకంచు చీర ఘనమంద్రిష్టు ని
[2]తర మైన సన్నరుద్రాక్ష వన్నెలును ॥ ౭ ॥
పీతాంబరములు పెక్కు లైన [3]నిండు
[4]వ్రాత చీరలు మేఘవన్నె చీరలును ॥ ౮ ॥
[5]ఇవిగా గల నివి యన్నియు నైనా
[6]సవరించి కణ్ణముల్ చదివించి రెలమి ॥ ౯ ॥

వ. [7]ఇట్లు సకలాత్మబంధువర్గంబులకు కణ్ణంబు చదివించిన యనంతరంబున వధూవరులు వసంతక్రీడ సల్పి రట యేలాగుననను.

దరువు.

పొన్నలు పొగడలు బొండుమల్లెలును
సన్నజాజులు మంచి సంపెంగలు
[8]కన్నె గేదఁగులను కలసిన విరులచే
[9]వన్నె మీరఁగను సద్వాసన జల్లుచును
అలరుచు వసంతము లాడిరి
అల వధూవరులు బ్రహ్మానందముననను ॥ ౧ ॥
[10]కుంకుమ గంధము కురివేరురసమును
[11]సంకుమదముగాను సారముగ
[12]పొంకముగా కూర్చి పోలున నంగ(ము)ల
[13]జంకెతో సద్వాసనలు జల్లుచును ॥ ౨ ॥

---

1. క. కరకంచు చీరలు గజపప్పళ్లు.
2. క. అరుదైన సన్నరుద్రాక్షగంటియలు.
3. క. నిండ.
4. క. వ్రాఁతవన్నెలు.
5. క. ఇది యదిగాఁ గల యిది యన్నియును.
6. క. సవరించి కట్నాలు చదివించి రపుడు.
7. క. ఇట్లు కట్నాలు చదివిన తర్వాతను వధూవరులు వసంతా లాడి రట యెటువలెను.
8. క. కన్నె గేదఁగులచే ఘన మైన విరులతో.
9. క. సన్నె మీర సద్వాసన చల్లుచు
10. క. కుంకుమగంధము కురివెలురసమున.
11. క. సంకుముదము ఘనసారమున
12. క. పొంకము లాడుచు పోలున నంగము.
13. క. జంకవేసి సద్వాసనలు చల్లుచు,

పన్నీటికాలువ పడమటితెరువున
[1]సన్నముగా రాగజాలదని
కొన్నెల [2]చిమ్మనకోవుల పూరించి
[3]సన్నుత సద్వాసనలు జల్లుచును ॥ ౩ ॥

వ. [4]ఇట్లు వధూవరులు వసంతంబు లాడి జలక్రీడ సల్పి రట యేలాగుననను.

దరువు.

మేలిమి దంపతులు జలకేళి [5]సల్పగ
[6]ముద్దుబాలామణులు రమ్మని కీలుకొల్పగా ॥ ౧ ॥

[7]లోలుఁడై విభుఁ డాయింతి కేలు బట్టుకో చారు
[8]లీలల చనుదెంచెను స్త్రీలతోడను ॥ ౨ ॥

[9]కలితసంభ్రమహంసకలకలస్వర
[10]సంకలితోన్నతము పద్మాకరములోనను ॥ ౩ ॥

చెలరేఁగి విభునిపై [11]చెలువ లందరు కూడి
కిలకిల నవ్వి యానందజలము జల్లిరి ॥ ౪ ॥

[12]అప్పు డాతఁ డాజలములందు మునిఁగి లేచి
[13]తెప్పల తేలెను చాల తెలివి మీరగా ॥ ౫ ॥

[14]అప్పురుషు డాసఖులు అలరి క్రీడలా, యీడు
[15]జెప్పరాని సుఖముల జెంది రందరు ॥ ౬ ॥

---

1. క. సన్నము కారంగ చాలదని.
2. క. చిమ్మనకోవిని పూరించి.
3. క. చెన్నుమీర సద్వాసన చల్లుచు.
4. క. ఇట్లు వసంతా లాడిన తదనంతరంబున యా వధూవరులు జలక్రీడ లాడి రట యెటువలెను.
5. క. సల్పుచు.
6. క. చారులీలల చెలఁగి రపుడు స్త్రీలలోపల.
7. క. లోలుఁడై విభుఁడు యంత స్త్రీలలోపల, చారు.
8. క. లీలల చెలఁగి రింతి కేలు బట్టుకో.
9. క కలిత సంభవాయాన కలకలస్వర.
10. క. సంకలితా నాతోయ స్వక్రీడ కరములోపల.
11. క. చెలఁగి యందరు కూడి.
12. క. అప్పు డాయానందజలములందు మునిఁగి, లేచి.
13. క. తెప్పల తేలిరి చాలా తెలివి మీరఁగా.
14. క. అప్పురుషుండును యింతి అలరుక్రీడల, యిటు.
15. క. చెప్పరాని సుఖము చెంది రపుడు.

వ. [1]ఇట్లు జలక్రీడ లాడిన యనంతరంబున వధూవరులు వస్త్రభూషణగంధమాలికాలంకృతు లగుచు, చిదాకాశగృహప్రవేశంబు సేయ వచ్చి రట యేలాగునను,

దరువు.

*అల చిదాకాశగృహప్రవేశంబు
*చెలువొప్ప దంపతుల్ చేసి రచ్చోట ॥ ౧ ॥

[2]గురుతరమహితత్రికూటనామమున
పరఁగెడు మందిరప్రకటస్థలమున ॥ ౨ ॥

[3]నాడీద్వయ స్తంభనయతరాగ్రమున
జోడుగా రవిశశిజ్యోతులు వెలుఁగ ॥ ౩ ॥

ఆమధ్యమున [4]చిన్మయంబును మృదువు
ప్రేమాస్పదము చతుష్పీఠ మనఁగ ॥ ౪ ॥

*అలరెడు దర్పణంబునందు నిద్దరును
*కలసి యొక్కటి యౌచు కౌతూహలమున ॥ ౫ ॥

చెలువొందుచు వివేకజీవుండు ముక్తి
లలనామణిని గూడి లక్ష్యంబు [5]మరచి ॥ ౬ ॥

[6]తన్మయు డయి తన్ను తనువును మరచి
[7]చిన్మయస్థితి దాల్చె శీఘ్రము నపుడు ॥ ౭ ॥

*ప్రభు వౌచు మోక్షసామ్రాజ్యసంపదకు
*[8]అభిలషిత సుఖ మందె వేడుకల ॥ ౮ ॥

ద్విపద. అనుచు నీ రీతి దత్తాత్రేయమౌని
ఘనతరపదపద్మకలితభృంగంబు
[9]అతులిత మగు పరమానందతీర్థ

---

1. క. ఇట్లు వధూవరులు జలక్రీడ లాడిన తదనంతరంబున గృహప్రవేశం సేసి రట యెటువలెను.
2. క. గురుతరమహితాద్రి కూటాగ్రజమున.
3. క. నాడీద్వయ స్తననాసాగ్రమమున.
4. క. చిన్మయ మైన మృదువు.
5. క. మరచెను.
6. క. తన్ను తా నెరుఁగక తనువుమరచి
7. క. చిన్మయస్థితి గాంచె శీఘ్రమున నపుడు.
8. అభిక్షిప్తుఁడై.
9. క. అతులితముగ పరమానందతీర్థ.

* ఈ పంక్తులు క. గ్రంథములో లేవు.

[1]యతివిరచితము నైహ్యాము లందు లీల
[2]కర మొప్ప నీ ముక్తికాంతాపరిణయ
[3]మరుదార భువి నెవ్వ రతిభక్తి వినిన
[4]నెవ్వరు బాడిన నీప్సితార్థములు
[5]నివ్వసుంధరలోన నెలమి చేకూడు. †
భవబంధములు వీడు పాపములు పాయు
ప్రవిమలమోక్షసంపద గలుగు ననుచు
మంగళాశీర్వాదమహితవాక్యముల
సంగతి నీ కృతి సంపూర్ణ మగుచు
నిరవొంద వరయోగిహృద్యమై వెలయు
ధ(ర)లోన నాచంద్రతారార్కముగను

శోభానే శోభనమే
శోభితపరంజ్యోతికి నిపుడు ॥ ప ॥
అతులితవేదాంతార్థునకు
సతతవిశ్రాంతునకు సత్వునకు
చతురమనీషునకు సహజానందునకు
వితరణశీలునకు విజయునకు ॥ ౧ ॥
నిరుపమవిజ్ఞాననిపుణునకు
పరమార్థునకును భవ్యునకు
వరయోగిజనమనోవనజభృంగమునకు
పరమపురుషునకు పరమ........ ॥ ౨ ॥
సకలలోకరక్షణునకును
ప్రకటనిజధ్యానపరునకు
అకళంకరుచిరదత్తాత్రేయమానికి
వికచాబ్జనేత్రునకు విమలునకు ॥ 3 ॥

---

1. క. యతినామధేయుఁ డానుత మోదమునను
చతురతప్రౌఢిమ ...... పొగడ.
2. క. కరమొప్ప వరముక్తికాంతావివాహ.
3. క. మరుదార భూమి నెవ్వ రతిభక్తి విన్న.
4. క. యెవ్వరు బాడిన యీచరితంబు.
5. క. నివ్వసుంధరలోన నెల్ల చేకూడు.
† ఈ పంక్తితో క. గ్రంథము పూర్తియగుచున్నది.

శ్రీనిత్యానందునకు సిద్ధయోగీంద్రునకు
.........విధేయునకు మంగళం ।
జ్ఞానప్రియునకును, కమనీయవరయోగి
మానసగేయునకు మంగళం॥ మాదత్తాత్రేయునకు మాపాలి దేవునికి ॥౧॥

అతులితకీర్తికి యమివర్యున కఖిల
మతసమ్మతునకు మంగళం ।
వితరణశీలునకు విమలచారిత్రునకు
మతిశాలికి నిత్యమంగళం ॥ ౨ ॥

పండితపోషునకు పరమదయాళునకు
మండితగాత్రునకు మంగళం ।
వందితునికిని వందారుబృందారక
మండలునకు శుభమంగళం ॥ ౩ ॥

విహితగుణాఢ్యునకు వేదాంతవేద్యునకు
మహిదేవమణికిని మంగళం ।
సహజసంధునునకు సత్యప్రకాశునకు
మహనీయతేజునకు మంగళం ॥ ౪ ॥

కుందరదనునకును గురువరేణ్యునకు
మందస్మితునకు మంగళం।
ముందుగ దత్తాత్రేయమునికి సహ్యాపర్వత
మందిరాంగణునకు మంగళం ॥ ౫ ॥

శ్రీ గురుదత్తాత్రేయపరమానందగురవే నమః.

Notes on Manuscripts :

ŚRI RĀMĀBHYUDAYA

—o—

V. Sundara Śarma,
Pandit, Sarasvatī Mahāl, Tanjore.

In the course of search of manuscripts for the supplemental catalouge of Telugu manuscripts of the Tanjore Mahārāja Serfoji's Sarsvathī Mahāl Library, Tanjore, a Kāvya in Sanskrit called "*Śrī Rāmābhyudaya*" was discovered, which formed a part of the contents of a palm-leaf manuscript bearing the number 79 in Stōtra section. This is a work written in Telugu script on palm-leaf. The manuscript was enlisted in the Stōtra section of this library; but Śrī Rāmābhyudaya was not mentioned as one of the contents of the manuscript in any of the catalogues. This manuscript contains the following six works :—

1. श्रीरामनत्ररत्नावळी 2. आर्तरक्षकस्तोत्रम् (रामपरं) 3. शरणागतरक्षणस्तोत्रम्
4. नृसिंहानुस्मृतिः 5. नृसिंहानुस्मृतिः 6. श्रीरामाभ्युदयः

The flyleaf of the manuscript mentions only two titles viz., Śaraṇāgata Stōtra and Rāmaviṣaya. The name Rāmābhyudaya is not mentioned in the 19th volume of the Sanskrit manuscripts catalogue where a list alone without description is given. This manuscript is noticed under No. 21857 and the name of the manuscript is given as Saraṇāgirigadya (शरणागिरिगद्यम्). There is no work of that name in this manuscript, and it must be a mistake for Śaraṇāgatigadyam. (शरणागतिगद्यम्). But even this name appears to be not quite correct. According to the colophon available at the end of the work it is clear that the author contemplated to title the work as *Śaraṇāgatarakṣaṇa Stōtram.* The colophon at the end of the work is 'शरणागतरक्षणस्तोत्रं सम्पूर्णम्'.

Śrī Rāmābhyudaya under notice is in the order of one Ślōka followed by one Kīrtana (Song) with 4 to 8 Charaṇas like Śrī Kṛṣṇaleelātaraṅgiṇi of Śrī Swāmi Nārāyaṇathīrtha, but describing the story of Rāma. The work *Śrī* Kṛṣṇaleelātaraṅgiṇi is based on Śrīmad Bhāgavata and this work is based on Rāmāyaṇa.

It is very difficult to say which is the earlier work amongst the two works, Śrī Kṛṣṇaleelātaraṅgiṇi and *Śrī* Rāmābhyudaya. Because the author's name of Śrī Rāmābhyudaya is not found in the manuscript. It was as if the author purposely refuses to mention his name in this work either in the introductory verses or in mudrācharaṇas of Kīrtanas as it is usual with writers of Poetry. In the

following verses where information about the author can be sought for, unfortunately the name of the author is not mentioned.

"श्रीरामाभ्युदयस्थितस्तुतिमय ग्रन्थो मया चोच्यते
देवानां च महोत्सवेषु च नृणां जातादिकर्मोत्सवे ।
धीराणां च सभास्थलीषु सततं तत्तत्स्वसङ्कोचितं
गातुं तत्पठितुं सुयोग्यमभवत् स्त्रीणां च पुंसामपि ॥

श्रीरामकरुणास्तीति यं वदन्ति विपश्चितः ।
तेन श्रीरामकृपया रामाभ्युदय उच्यते ॥"

Mudrācharaṇa of Kīrtanas does not contain any name of the author but it contains Śrīrāmamudra as preferred by the author. (E. g.)

"श्रीराममुद्रया साकं नामसंकीर्तनावलिम् ।
यथामति प्रवक्ष्येऽहं सन्तश्शृण्वन्तु सादरम् ॥"

The present work contains 3 Paṭalas. The first Paṭala is incomplete, the second seems to be complete and the third is complete. The following ślōka of the 3rd Paṭala indicates that the work was composed of 3 different Paṭalas. But from the available portions of this work, it is very hard to make proper division of the Paṭalas.

"श्रीरामाभ्युदये तृतीयपटलस्सानन्दमुद्रायेत
कायक्लेशधनव्ययादिरहितो दिग्देशकालक्षमः ।
आशासागरपूरणामरधुनीपाथःप्रवाहोऽधुना
श्रोतॄणां श्रवणेन केवलमहो चान्तर्बहिर्निर्मलः ॥"

The ardent desire of the author of this work, as contained in the introductory verse, cited elsewhere in this article, did not go futile. The songs in this work have been sung with fervour in various places, at concerts, in festivals, at royal courts etc. It is clear from the mode of singing which is prescribed for the songs, by means of oftquoted model songs set to music, noted in the marginal space of the palm-leaf manuscript that these songs were in use, in earlier days.

At the end of the 19th set of ślōka and Kirtana of the second paṭala it is given that 'हलन्तनामावलिस्समाप्ता' and one of the introductory ślōkas also says 'श्रीराममुद्रया साकं नामसंकीर्तनावलिम्'. From these lines we can easily say that this work contains Nāmāvaḷi of Rāma as the main subject.

On the whole, this work deserves to be included amongst high classical works in Sanskrit. The name of the author, however for reasons discussed above, could not be ascertained. The mention of author's name being absent in the entire work, no useful endeavour could be undertaken in fixing the date of the work.

There are also three manuscripts of the name Rāmābhyudaya by one Venkatēśa (B. 10143, 10144 and 10145) in the Kāvya collection of the Sanskrit section of this library. The above three manuscripts are not described in the Descriptive Catalouge of this library. The work by Veṅkatēśa consists of 30 Sargas. It is necessary to mention here that this work of Veṅkatēśa is entirely different from Śrī *Rā*mābhyudaya under notice.

Two sets of Ślōkas and Kirtanas from the work Śrī Rāmābhyudaya are given below as sample :—

१. प्रथमपटले—

श्लोकः—

भानुवंशकलशाब्धिचन्द्रमाः
पंक्तियानतनयो महानभूत् ।
अग्रजस्त्वतुलसत्यविक्रमो
यः पुमांस्तमनिशं भजाम्यहम् ॥

कीर्तनम् —

(रागताळादिकं नोपलभ्यते)

जय दशरथानन्द जय रघुमजितकुन्द
जय भद्रगुणबृन्द जय मूलकन्द
जय राजराजेन्द्र जय रक्षणोपेन्द्र
जय दिव्यगुणसान्द्र जय रामचन्द्र १.

अणिमादिगुणपूर्ण अभ्रमेचकवर्ण
अतुलकुण्डलकर्ण अम्बुधिवितीर्ण
अवनतात्खिलपुण्य अखिललोकशरण्य
अमरबृन्दवरेण्य अखिललावण्य २.

यादसां मशिशिक्ष यातुधानविपक्ष
योगीन्द्रजनमोक्ष यमनियमदक्ष
यागरक्षणदक्ष यतिराजवरपक्ष
यक्षयोषिदपक्ष यमळकमलाक्ष ३.

नगराजसमधीर नवनीरदाकार
नव्यमौक्तिकहार नागारिचार
निजभक्तमन्दार नित्योत्सवाधार
निगमवनसंचार निर्गुणाकार ४.

साकेतपुरवास साधुजननिजवास
सकललोकावास सन्ततविलास
समरीक्षदर(हा)स सनकादिमुनिदास
साम्राज्यसंवास सहजसहवास ५.

आहवाहितभीम अहिपतिपरिस्तोम
गुहकल्पकाराम महिसुतावाम
तुहिनकरशतधाम अहिमकरतुलसोम
अहितनगसुत्राम पाहि श्रीराम ६.

२. श्लोकः— मूर्तिमानिव विनूत्नचित्तजः
कीर्तिमानखिलमित्रनन्दनः ।
नीतिमानतिविचक्षणोन्मना
यः पुमांस्तमनिशं भजाम्यहम् ॥

कीर्तनम् —

पाहि रघुकुलतिलक मृगमदफाल नलिनविलोचन
पाहि जनकसुतोपगूहन पाहि दशरथनन्दन पाहि पाहि १.

राजराजिकिरीटकोटिनिषेविताङ्घ्रियुगांबुज
राजराजदिगीश्वरानुजकण्ठकञ्जमहागज २.

शम्बरारिनिषूदनाम्बुजसम्भवादिसुरोत्तमाः
कम्बुकन्धर दर्शनार्थमिहागता रघुसत्तम ३.

मत्तषट्पदनीलकुन्तल वक्त्रनिर्जितचन्द्रमाः
भक्तपोषणकलाक श्रीराम सत्यपराक्रम ४.

Notes on Manuscripts:

SŪRYAPURĀN OF TULASĪDĀS

SVĀNAND.

SŪRYAPURĀṆ a manuscript in Hindi, on paper is preserved in the Marāthi section of the Saraswathi Mahal Library, Tanjore. The manuscript of Sūryapurāṇ is on a very old hand-made paper, written with a neat and legible hand. The manuscript has 13 sheets in all including the fly-leaf. There are three different kinds of writing in the manuscript; perhaps three different writers copied the manuscript or one and the same writer could have used three different pens. The dissimilarity between the three writings are very wide and the former explanation seems more appropriate. The total number of Granthas in the manuscript is 200. The following remarks appear on the fly-leaf of the manuscript:–

"सूर्य पुराणें पत्रें १२, in Marāthi, in Devanagari script and "हिंदुस्तानी" in mōdi script. On the right hand margin of the last page is written (पु. हिंदु. भा.)", Purani Hindustani Basha, meaning "ancient Hindustani language".

The work devotes itself breifly to explaining the necessity of worshipping the Sun God, the modes of worship and the benefits that follow such a worship. The title chosen by the author of the work viz. Sūryapurāṇ, creates an impression that this may be, as all the other works bearing this title are, a work of considerable volume. But the meagre number of Granthas cannot rank this work among Purāṇas. But the composition, irrespective of the volume of contents, bears distinguishing features of a Purāṇa in the mode of its narration as well as the nature of its subject. This work is a condensation of some Purāṇa. Though most of the well-known Purāṇas deal with the worship of SUN for the attainment of spiritual or physical benefits, but none of them contain similar texts or follow the order in which the subject is dealt with in the Hindi manuscript. The following sentence occurs invariably at the end of each chapter "इति सूर्यमहात्म्ये महापुराणे......नाम... अध्याय: ॥ This sentence is in Sanskrit language. It is suggestive of a MAHĀ PURĀṆA of which Sūrya Māhātmya is a portion. As already stated this is not a translation of any of the well-known Purāṇas. Eminent historians of Hindi literature have not mentioned the name of a Sūryapurāṇ in their list of important works. Thus the only conclusion that can be arrived at, is that this work is a brief condensation of the details of the worship of SUN, as the Lord of the Universe, culled from various sources.

There are eight chapters in all of this work. The usual superscription with the date, time and place of completion of the work being absent, it is possible to consider this work as an incomplete one. The absence of superscription cannot be taken as complete evidence to decide this as an incomplete work. The author's care towards brevity easily explains, why there are very little number of granthas for all the eight chapters, and perhaps this work gets completed with the eight chapters available in the manuscript of this library.

The entire work is mainly written in DHŌHA meter, the one commonly used by ancient writers of poetry. The language chosen is Avadhi Hindi, the one used in the great classic, Rāmacharitamānas of Saint Tulasidas. Avadhi lost its prominence as the language of poets after Bharatendu Harischandra Babu. The mordern poetry exclusively is composed in Khadi Boli Hindi.

In the introductory verse (तुलसीदास कहते सुजसवर कथा दिनेश) the author states his name as Tulasidas. The name Tulasidas in Hindi literature generally is associated with the celebrated author of the Rāmacharitamānas. Safely stepping aside from controversy, it can be mentioned that Tulasidas, the author of the present work, is a different writer. The author of this work probably might have been an erudite Pandit of the court of Shahji, the Maratha ruler of Tanjore. Shahji himself has written a number of works in Hindi. The monarch could not but have patronised Scholars in Hindi. Even a cursary and rapid glance at the work makes one to feel the talents of the poet. The grace and ease with which the lines flow, the elegance in the sentences, and the utmost caution taken by the author for the strict adherence of grammar rules, prove that the author belongs to a higher rank of poets such as Malik Muhamad Jayasi and Bihari. Subject-matter of this work being of a religious nature, imagination finds no room for spurring and accelerating any original themes to be decorated in attractive literature. Though handicapped thus, the author in the limited sphere has proved his talents in making the subject-matter very attractive and the language very elegant.

The first Adhyaya of the work describes how a barren woman was cured of her defect by worshipping SUN. The second adhyaya explains the different methods of worship for obtaining relief from incurable diseases like leprosy. The third chapter contains the means by which one can regain his lost sight. The fourth, fifth and sixth chapters deal with incidents leading to a curse on Sage Nārada, his devotion to SUN, the austerities undertaken by him for redress by propitiating SUN and finally the success which waited on him by the grace of SUN. Incarnation of Kalki on earth and the condition of the human beings as a result of Kalki's appearance is discribed in the seventh chapter. The eighth chapter narrates the restriction to be observed of diet in the twelve lunar months

of the Hindu almanac while worshipping SUN. Here ends this small but fine piece of Hindi literature with the following sentence :–

"इति श्रीसूर्यमहात्म्ये महापुराणे व्रतविधिवरणोनाम अष्टमोऽध्यायः" । संपूर्ण ॥

Two examples are reproduced below from the original.

"अस महिमा अदित करवर नौ प्रेम उच्छाह ।
सुनो उमा पुलकिततन कीरति प्रभु अवगाह ॥

"एक समय अस अचरज भएऊ ।
कन्या सुरसरि तीर गएऊ ॥
मज्जनकर न लागीसोई बाला ।
हृदय विराजे मोतीन के माला ॥"

OUR EXCHANGES.

1. The Divine Life, Sivanandanagar, Rishikesh, U. P.
2. Mysore Information Bulletin, Government of Mysore.
3. Madras Information, Govt. of Madras, Madras.
4. The Journal of the Oriental Research, Madras.
5. Bulletin of the Govt. Oriental Manuscripts Library, Madras-5.
6. The Journal of University of Bombay.
7. American Newsfile of the U. S, Information Service.
8. The Journal of the Kerala University, Oriental Mss. Library, Trivandrum.
9. Agra University Journal of Research, Agra.
10. Tirumalai Tirupati Devasthanam - Monthly Bulletin, Tirupati.
11. The Adyar Library Bulletin, Adyar, Madras - 20.
12. Journal of Sri Venkateswara University Oriental Institute, Tirupati.
13. Journal of the Oriental Institute, Baroda.
14. Annals of the B. O. R. Institute, Poona - 4.
15. Sentamil (Tamil) Madurai Tamil Sangam, Madurai.
16. Gnanasambandam (Tamil) Dharmapuram.
17. Tamil Pozhil (Tamil) Karanthai Tamil Sangam, Karanthai, Tanjore.
18. Vaidya Chandrika, (Tamil) Teppakulam, Tiruchy.
19. Eelakesari (Tamil) Ceylon.
20. American Reporter - Tamil Edition.
21. Vijayavani (Telugu) Buckinghampet, P. O., Vijayawada - 2.
22. Traimasik, Bharat Ithihasa Samshodhak Mandal, Poona.
23. Samshodhak, Rajwade Samshodhak Mandal, Dhulia,
24. Quarterly Journal of Mythic Society, Bangalore.
25. Jain Siddhanta Bhaskar & Antiquary, Arrah (Bihar).
26. Udyana Patrika, Tiruvaiyaru, Tanjore Dt.
27. UNESCO Bulletin for Libraries, 19, Avenue, Kléber, Paris - 16e - France.
28. Sutantiran, (Tamil Weekly) Colombo.
29. Bulletin of the Ramakrishna Mission Institute of Culture, Calcutta.
30. The Indo-Asian Culture, Pataudi House, New Delhi - 1.
31. Dharma Chakram, Sri Ramakrishna Tapovanam, Tiruparaiturai, Trichy Dt.
32. Sri Ramakrishna Vijayam, Sri Ramakrishna Matam, Madras - 4.
33. News Bulletin, Embassy of the People's Republic of China, New Delhi.
34. News from Yugoslovia, Yugoslav Embassy, 12, Sundaranagar, New Delhi.
35. SOCIĒTĒ ASATIQUE, 1, Rue de Seine, Paris IVe .
36. Devasthana Patrika, Srirangam.
37. Astrological Magazine, "Sri Rajeswari", Bangalore - 3.
38. Kurukshetra, The Pnblication Division, Old Secretariat, Delhi - 8.

39. Sivaji, Teppakulam P. O., Tiruchirapalli.
40. Sārasvatī Sushamā, Benares.
41. Kumaraguruparan, Srivaikuntam.
42. Sri Vaishnava Sudarsanam, 3, Puthur Agraharam, Tiruchirapalli.
43. Abhyudaya, Progressive Writer's Association. Vijayawada - 2.
44. Sri Sajjanatoshini Patrika, 8-A/80, W. E. A. Korol Bagh, New Delhi.
45. Annals of Oriental Research, University of Madras, University Buildings. Madras - 5.
46. Indian Philosophy and Culture, Vaishnava Research Institute, V. T. University, Vrindaban, U. P.
47. American Labour Review, American Embassy, New Delhi.
48. Soviet Land, (English and Tamil Editions) Information Department of the U S S R Embassy in India, 25 Barakhamba Road, New Delhi.
49. Journal of the Ganganath Jha Research Institute, Allahabad.
50. China Today (English and Hindi Editions) Embassy of the People's Republic of China in India, New Delhi.
51. Neetee (A Non-party English Weekly) 35, Stephen House, 4, Dalhousie Square East, Calcutta - 1.
52. Journal of the Annamalai University, Annamalainagar, Chidambaram.
53. Indian Archives, National Archives of India, Queensway, New Delhi.
54. Sarvodaya (English and Tamil Editions) 24, Srinivasapuram, Tanjore.
55. Bulletin of the Chunilal Gandhi Vidyabhavan, The Sarvajanik Education Society, Surat.
56. The Journal of Family Welfare, 272, Dr. Dadabboy Navroji Road, Bombay-1.
57. Indian Publisher and Book-seller, 9, Tardeo Road, Bombay - 7.
58. Naya Sahitya Kashmiri Gate, Delhi - 6.
59. Book-Lover. 44, Cawasji Patel Street, Bombay-1.
60. The Short-hand Writer, A. I. I. S. 15-A/29, W. E. Area, Karol Bagh. P. B. No. 702, New Delhi.
61. Sangeet. Musical Monthly Magazine, Sangeet Karyalaya, Hathras, Madhya Pradesh.
62. Marathi Samshodan Patrika, A Quarterly Journal of the Marathi Post-Graduate and Research Institute, Mumbai Marati Granthasangrahalaya Thakurdwar, Bombay-2.
63. Santi Samachar, Akhila Bharatiya Santi Parishad, 14, Munshi Niketan, Asuf Ali Road, New Delhi.
64. Bharati, Tamil Writer's Association, Crescent Society Buildings, Madras-2.
65. Vēdavāṇi - Ajmath Gadh, Palace P. O. Benares-6.
66. Girama Nalam, The Director of Information and Publicity, Govt. of Madras.
67. Sri Nṛsimhapriya, Sri Ahobila Mutt, Tiruvallur.

PRINTED AT THE SRI VANI VILAS PRESS, SRIRANGAM; 9—5—'59.